
3 1761 07432870 9

JOSIAS RANTZAU

M. HENCKEL

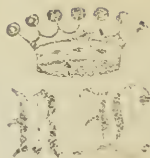
JOSIAS RANTZAU

ET LIVSBILLEDE

FRA DET SYTTENDE AARHUNDREDE

MED ILLUSTRATIONER AF V. JASTRAU

KØBENHAVN

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN)

FR. BAGGES BOGTRYKKERI

1892

LIBRARY
APR 30 1976
UNIVERSITY OF TORONTO

Du grand Rantzau lu n'as qu'une des parts,
L'autre moitié resta sur les plaines de Mars.
Il dispersa partout ses membres et sa gloire,
Tout abbatu qu'il fut, il demeura vainqueur.
Son sang fut en çents lieux le prix de sa victoire,
Et Mars ne lui laissa nien d'entier que le cœur.

I.

En Sommermorgens svale, dugvaade Friskhed med store, glinsende Draaber, der perlede paa sagte svejende Græsstraa og blankgrønne Kløverblade, dulgte sig i gule Engblommers svulmende Bægre og zitrede mellem Løvetandsblomsternes fine Dun. Med svage Pust af Vinden, der havde ligget og hvilet og drømt den korte Sommernat til Ende og nu kjærtegnende strøg henover Vandspejlet førende Duften med sig af det friskslaaede Hø; med en Mangfoldighed af Lyde, der først dirrede ligesom med dæmpet Klang gjennem Luften, men tilsidst voksede til en ligefrem larmende Væddestrid, i hvilken Fuglekoret derovre fra Skoven efterhaanden fik Overtaget, og med Lysglansen af den nyfødte Sol, idet den sejerrig brød frem og spredte de hvidlige Taagedampe, der havde svævet over Engene og Mosen.

Først i korte, skarpe Blink, saa bølgende som en gylden Strøm ud over de lyse, vaargrønne Skove, over Bakkeskraaningen, hvor den unge Sæd vuggede sig i bløde Krusninger, og over Abildgaarden ovre paa Ladegaardsholmen med de blomstrende Syrener og Guldregn og de lavstammede Frugttræer, der havde drysset deres hvide Sne ned over Grønsværet. Solstraalerne zitrede derinde under det tætte Løvhang, strejfede Buksbom og Lavendelhækkene, bag hvilke Kaal og Purløg groede nok saa frodigt mellem velske Roser og duftende Ambra, prangende Morgenfruer og fjerlette Nelliker — hoppede og dansede hen over de lave Straatage og kastede længere og længere Striber tvers over Gaardsrummet, hvor Karle og Piger klaprede afsted paa deres Træsko og Døre og Luger aabnedes og lukkedes med højе Smæld, medens Fjerkræet kaglede og Ænderne snadrede henne i Møddingepølen, hvor de nøde Tilværelsens Behageligheder.

Det flimrede og blinkede paa Ladebygningernes hvidkalkede Mure — men endnu var Sollyset ikke naaet ned i Borggaarden.

Dyb og sval laa Skyggen derinde under de mægtige Linde, der som en Række Drabanter holdt Vagt udenfor den statelige Hovedbygning, hvis takkede Murgavle spejlede sig i Søens klare Vand. Den havde lejret sig under Portalens Stenbuer, i de lange Gange med den mugne, indeklemte Luft og oppe i den skumle Vinterstue, hvor Herskabet, den velbaarne Brejde Rantzau til Bothkamp og hans Hustru Øllegaard v. Qvalen, vare ifærd med at nyde deres Morgendrik i Selskab med deres berømmelige Forfædre, hvis Billeder skuede ned til dem fra de vævede Tapeter — ligefra Slægtens Stammefader Ridder Kuno, en vældig Herre, der saas

at skride løs paa en Borg, som neppe naaede ham til Skuldrene, og hans navnkundige Søn Wolf, Hertug i Pommern, som med en saare glubsk og forslugen Mine rakte en underskjøn Jomfru med Guldkrone Haanden over en Rosenbusk — til Daniel og Johan Rantzau, som med deres Feltherrestave pegede mod Himlen, ret som om de krævede den til Vidne paa deres vidunderlige Bedrifter.

Disse store Mænds mere beskedne Ætling, som paa denne Sommermorgen i det Herrens Aar 1624 sad i Kaminkrogen og slubrede den varme, krydrede Drik i sig af en Stob, som Smaadrengen lige havde bragt ham, var en Mand højt oppe i Halvtredserne med graat Haar og Skæg og et furet, fortrædeligt Ansigt. Det var at kjende paa ham, at han havde haft megen Modgang og maatte have taget sig Skammen nær, som hans vanartede Søskende i sin Tid havde bragt over Familien — men det taltes der aldrig om. Sygelig og vranten havde han været allerede i mange Aar og vanskelig at komme til Rette med — det fik hans Omgivelser at fornemme.

«Vi faa da ventelig ikke Høet bjerget i Dag heller,» sagde han i en gnaven Tone og skuttede sig. «En har immervæk kun Fortræd og Forlis fra alle Kanter, og saa de uskikkelige Tjenestefolk — Fanden fare i dem alle til Hobe!»

«Er der noget nyt nu igjen?» spurgte Fru Øllegaard og saa frygtsomt op. Som hun sad der foran den strenge Ægteherre, ældet og falmet for Tiden, var hun et Billede paa Underkastelse og Forsagelse, Blidhed og Taalmod; men smuk maatte hun have været. Trækkene vare, trods deres Skarphed, fine, Figuren næsten pigeagtig spinkel — og saa laa der ligesom et Skær af Blyhed og Renhed over den hele Skikkelse.

I spørger som I har Forstand til,» lød det barske Svar. «Gik de kanske ikke hen og saaede mig en Ager til med Byg istedetfor med Havre, saa vi kanske komme til at mangle til Bæsterne? Og saa den Studehandel forgangen Dag, som Heinrich og den Kjæltring af en Pranger fik lokket mig til — hvad kalder I det?»

Han tog sig en ny Slurk og saa idetsamme hen til Døren, der langsomt blev aabnet.

«Med gunstige Herres Tilladelse,» lød det med en høj, skrattende Stemme, og en lang, mager Skikkelse, hvis ildrøde Haar strittede som Børster paa hans Hoved, smuttede som en Aal ind i Stuen. Hoserne hang ham langt ned om Benene, og Hænderne stak som et Par uhyre Labber frem af de altfor korte Ærmer i hans luvslidte sorte Klædning.

«Hvad Djævlen er nu paafærde?» skreg Brejde Rantzau. «Hvad fører ham hid paa denne Tid af Dagen, hvor han ellers fanger Læsningen an med Drengene?»

Magister Gebhard, Kandidat i Theologien og Hovmester for Brejde Rantzaus to Sønner, afgav et baade komisk og ynkeligt Skue som han stod der, snøftende og snappende efter Vejret, og rullede med sine vandblaa, nærsynede Øjne.

«Naa, kan han snart faa Munden paa Gled?»

Det gav et Sæt i Magisteren. «Aa, strenge Hr. Brejde! Josias — der Teufel hat ihn gehohlt — væk er han, væk!»

Fru Øllegaard gav et Skrig, men Husherren satte Sølvstoben saa haardt fra sig paa Skiven, at Resterne af dens Indhold sprøjtede rundt omkring.

«Hvor vil han hen med den Snak, Magister? Plager den Onde ham kun intet selv, at han ikke kan komme med en raisonabel Forklaring?»

«Det er som jeg siger velbaarne Herre,» gispede Hovmesteren og tørrede Sveden af Panden, «Josias er ikke at finde — hverken ude eller inde. Han var ganske desperat og uregjerlig denne Morgenstund, havde ikke lært sine latinske Prosa eller det Kapitel af Biblen, ham var foreskreven, men sang og vilde gale for mig som en Hane; og da jeg til Slut, efter Naadigherrens egen Befaling, truede ham med Ferlen, sprang han ud gjennem Døren sigende, at nu kunde jeg se, hvor jeg fandt ham, han var ikke til Sinds at komme mere — —»

«Han er en Dosmer, Magister! Hvi for den tusind Pokker løb han ikke efter Drengen og gav ham et Livfuld Hug?»

«Det — det vilde jeg jo ogsaa have gjort, naadigste Hr. Brejde, men Du min Himmerigs Gud, han er stærk som en Ulykke! Han sled sig løs saa jeg faldt og slog Nakken i Gulvet — jeg fornemmer det endnu skulde jeg mene. Siden løb vi efter ham. Mathias og Günther hjalp mig at søge; omme ved Ladebygningerne og gjennem Porten, helt ud over Vindebroen var vi —»

«Hvad I ganske og aldeles ikke havde havt nødig, Magister, for her er jeg jo!» lød det i det samme henne fra Døren, og en halvvoksen, kraftig bygget Knøs, næsten lige saa høj som Magisteren og mindst dobbelt saa svær, traadte ind saa rolig og uforfærdet, som om hans Samvittighed ikke i mindste Maade følte sig besværet.

Moderen drog et lettet Suk, men Faderen gik imod ham med løftet Haand.

«Dit Afskum! Har Du nu atter været paa Spil? hvad skal de galne Streger sige?»

«Magisteren var vred,» svarede Knøsen kæmpende med Latteren og blinkende ad den fire Aar yngre Broder, der halvt forskrækket havde listet sig ind bagefter ham. «Han tog paa at skjelde mig Huden fuld, det gad jeg ikke anhøre længer — saa løb jeg. Men ikke ret langt, for jeg fjælede mig bag det store Skab paa Gangen, og mens de rendte og søgte efter mig som de vare galne, smuttede jeg ind i Stuen igjen. Jeg kunde se det fra Vinduet, hvor de styrtede ud gjennem Porten — Mathias og Günther med Hundene efter sig, der gave Hals — og saa kom Magister — aa, for kosteligt Syn det var!»

Brejde Rantzau greb efter Stokken.

«Prøv ikke paa at slaa mig, Hr. Fader!» udbrød Sønnen trodsig, idet det varme Blod skød op i hans Kinder. «Ret nu fyldte jeg de fjorten Aar, jeg er ingen Pog længer.»

«Pog eller ej, saa faar Du lære at lystre alligevel. Vil Du fluks paa Stedet gjøre Afbigt, eller —»

«Magister kunde jo set sig bedre for — jeg taaler ikke, at han truer mig med Ris, ligesom han gjør ved Povl. — Aa Hr. Fader, skik mig heller bort herfra til et Sted, hvor jeg kan lære Krigskunsten fra Grunden af. At vorde en berømmelig Helt lig min Oldefader, den store Johan Rantzau, dertil staar min Hu, ej til latinske Gloser og Vers.»

«Ja, ret nu skal jeg lære Dig Krigskunst! Og om jeg saa faar prygle Sjælen ud af Din syndige Krop —

Hug skalst Du have, Dit arge Bæst — Hug — —» han slog ud med Stokken, men ramte ikke, da Josias behændig veg til Side.

«Saa skal da ogsaa den Onde!» — — Atter susede Stokken gjennem Luften og atter dukkede Josias sig. Det blev tilsidst til en vild Jagt Stuen rundt under Faderens Eder og Forbandelser.

Tilsidst blev Brejde Rantzau træt. Han dirrede af Harme, og Fraaden stod ham for Munden.

«Først herud med Dig, eller jeg slaar Dig ihjel!» brølede han. «I Taarnet skal Du sidde, til Du kommer paa andre Tanker og beder om Naade — hører I det Allesammen? — Mathias, Günther! herhid — bringer den vanartede Skjælm over i Taarnet og lad mig ikke se ham mere for mine Øjne!»

Josias lod sig lige saa lidt skræmme af Taarnet som af Pryglene. Han skar Ansigter og vendte det hvide ud af Øjnene bag Magisterens Ryg, til Fryd og Opbyggelse for Povl og de to Svende, der gottede sig af Hjærtens Lyst, og lod sig saa rolig føre bort.

Brejde Rantzau knyttede truende Haanden efter ham og tørrede Sveden af sin Pande.

«Den forbandede Knægt tager tilsidst Livet af mig,» stønnede han og sank ganske udmattet om i Stolen.

Det var en Slags vedvarende Krig, der blev ført mellem Fader og Søn. Som to fjendtlige Magter stode de altid kampfærdige og parate til at levere en Batajlle, uden at det kunde siges, hvem der ved slige Lejligheder egentlig gik af med Sejren. Lige fra Josias var en lille Dreng havde Faderen kun aabnet Munden til ham for at skjelde ham ud, og hvor det ikke slog til mente han, at Pryglene maatte gjøre Resten. Men langt fra at kue Drengens medfødte Trods, havde det kun øget den,

og jo ældre han blev, des mere uforfærdet optog han Kampen. At lystre en saa ynkelig Person som Magister Gebhard, der var fejg og krybende som en Hund lige overfor hans Fader, fandt han sig ikke i; han lærte kun hvad han selv havde Lyst til og spillede ham saa forresten det ene Puds efter det andet, mindre for at skade ham end for at tirre Faderen og sætte haardt imod haardt. Og Brejde Rantzau, som gjenfandt saa meget af sit eget Stivsind hos Sønnen, følte med en Slags afmægtigt Raseri hver Dag mere og mere, at han ikke magtede at tøjle denne ubændige Natur, som var ifærd med at vokse ham over Hovedet.

Da Josias var bleven lukket inde i den snevre Taarnstue, der neppe talte fem Skridt i Længden, lagde han sig ganske rolig til at sove — det var da altid lige saa godt som at døse over de kjedsomme Bøger og høre paa Magisterens pibende Røst — og han vaagnede ikke før den tykke Günther bragte ham Middagsmaden.

«Fy for den Lede,» raabte han og spyttede, da han havde smagt paa Byggrøden og det saltede Flæsk, «tag det med Dig igjen og giv det til Bæsterne, jeg gider ikke have noget deraf. Men hør Günther, kunde Du ikke skaffe mig Pollux og Diane herop, hvad? jeg kunde nys høre, hvor de toge paa Vej, ret som de kjendte paa sig, at jeg ikke kan komme ned til dem.»

«Kors i Jesu Navn da, hvor kan I falde paa det, Junker Josias? De vilde jo gjøre et Helvedes Spektakel, og Hr. Brejde vilde fluks jage mig af Gaarde — —»

«Ej, gak saa Pokker i Vold, Dit dumme Drog — Spektakel kan jeg gjøre alligevel —» og saa begyndte han at slaa om sig og gjøre Storm-Angreb mod Væggen og skraale af fuld Hals, saa at Svenden holdt sig for

Ørene og foer ud af Døren. Josias lo saa han maatte holde sig paa Maven.

Saa gav han sig til at lave et Stillads af Bordet og de to Træstole; der kravlede han op, og kunde saa akkurat naa at se ud gjennem det lille tilgitrede Vindue over til Ladebygningerne og til Vænget der bagved, hvor hans lille Nordbak gik og græssede i den høje Kløver. Han fløjtede, først dæmpet og saa stærkere — Dyret spidsede Øre og drejede Hovedet. En stor Humlebi fløj summende ind gjennem Vinduet, men flagrede straks efter ud igjen, som om den syntes, at herinde i det snevre, dunkle Rum var det den for trangt. Josias trommede utaalmodig med sine Støvlehæle mod Stolens Tremmer — saa greb han pludselig fat i Jernstængerne og ruskede i dem af al Magt. — —

Derudenfor laa Verden, vid og stor, i al det ukjendtes lokkende Glans, vinkende, dragende som Eventyret selv, hvormed man havde fyldt hans Barnesind, og her — her sad han under Laas og Lukke! —

Han sprang pludselig ned fra Stilladset med Fare for at knække Halsen og stod der og knyttede Hænderne, halvt i en Drengs afmægtige Trods, halvt med en Mands hele, dybtfølte Harme over Uretten, han led; Neglene borede sig ind i Kjødet, Tænderne bed han sammen — hele hans Legeme rystede. — —

Saa rettede han sig og kastede Hovedet tilbage. Monstro Faderen virkelig mente, at han paa den Vis kunde tvinge ham til at krybe til Korset? — Nej, nu skulde det have en Ende, han fandt sig ikke længer i slig Behandling. Alvor skulde det blive, hvad han i Kaadhed havde truet med om Morgenen; bort vilde han fra det hele, fra denne plagsomme Tilværelse, i hvilken alt, hvad der var haardt og stridbart i ham, kom frem,

saa at han til Tider næsten kjendte sig bange for sig selv.

At slippe bort — aa, det havde vel ingen Nød. Naar Günther bragte ham Nadvermaden, vilde han se at faa Nøglerne fra ham, godvillig eller med Magt, han havde jo Kræfter nok til at vove en Dyst og lukke ham inde i sit Sted; derefter vilde han ganske rolig liste ned og sadle sin Nordbak; selv om en eller anden af Folkene skulde opdage ham, var han sikker paa, at ingen af dem vilde røbe ham, der trods alle sine gale Streger var deres Afgud fra lille af — og saa — afsted skulde det gaa! Hvorhen vidste han endnu ikke ret, men Krigen rasede jo der Syd paa, mange drog afsted — hvorfor skulde han ikke drage med? Ja, hvorfor ikke? Det var dog dertil hans hele Hu stod. Og der lagde sig med et en sælsom Alvor over de unge, sorgløse Træk, der stod en fast Beslutning at læse i hans Øjne, som lyste med en trodsig, funklende Glans.

Saa langsomt Dagen sled sig hen med at vente paa Befrielsen, der skulde komme.

Men den kom — og det ganske anderledes, end han havde ventet den.

Nogle Timer efter Middag rullede Karossen fra Brejdenborg, forspændt med de velbekjendte fede, brune Heste, ind over Broen, og ud steg hans Faders Søskendebarn, den fra Kalmarkrigen bekjendte Gert Rantzau — «rige Hr. Gert», Ejer af ikke mindre end tyve Herregaarde og Statholder i Slesvig og Holsten. Brejde Rantzau, som i Hast havde faaet ombyttet Paltsrokken med den brune Kjole, humpede selv ned for at tage imod den ærede Gjæst ved Foden af Trappen, medens Husfruen stod ovenfor og nejede, og Frænderne hilste med stor Hjærtelighed paa hinanden.

Statholderen, der bad, at man ikke maatte umage sig med noget for hans Skyld, eftersom det kun blev et lidet kort Besøg, spurgte straks efter Josias, hans Gudsøn og særdeles Yndling.

«Aa, han sidder i Taarnet,» svarede Brejde Rantzau. «Han er doven som en Ulykke og galere end nogen Tid tilforn. En har fast samme Besvær af ham, som kunde en hel Skok Djævleunger og Satans slemme Yngel være skikket En paa Halsen.»

Gert Rantzau lo først saa det klukkede i ham, da han hørte Morgenens Begivenheder, men sagde bagefter i en alvorlig Tone: «I holder min Sjæl og Salighed og Tøjlerne for stramme, Brejde, det er hele Sagen. At Knægten har den narriske Magister til Bedste, er jo slemt nok, men En faar dog skjelne mellem Kaadhed og Ondsind, og I skal huske, at Josias er for gammel til at tugtes paa den Vis. Et Ord i al Fornuft og Sindighed vilde frugte bedre —»

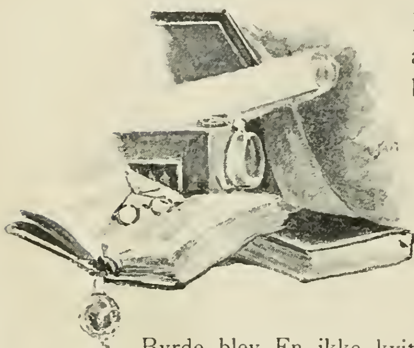
Brejde blev mørkerød i Hovedet. «Skulde jeg give ham Medhold kanske? Lade ham vokse op som en Ignorant og vorde til Spot og Spe ligervis som Broder Otto, hvem han — Gud bedre det — i alle Maader slægter paa?»

«Vist ej, Hr. Fætter. I skal kun give ham en nogenledes fornuftig Optugtelse alt eftersom hans Natur kræver det. Hvor en Vækst vil skyde frem, ser I, livskraftig og stærk, der gavner det kun lidet at ville holde den nede med Magt. Et stort Ansvar er visselig paalagt den, hvem Herren har beskikket Børn, men I ser igjen Livet for dystert og traurigt an, dømmer det unge, iltre Blod for haardt.»

Brejde Rantzau kløede sig eftertænksomt i Hovedet; var der nogen, hvis Dom han satte Pris paa, saa var det visselig Herren til Brejdenborg.

«Hør, ved I hvad,» vedblev denne, som begyndte at tale sig varm, «heller end at lade Josias gaa her og volde Jer Harm og Ufred, saa fortro ham en Stund til min Varetægt. Jeg gad dog prøve hvad der kunde komme ud der af, skal og i alle Maader handle imod ham, som var han en af mine egne Sønner.»

Ganske overvældet sad Brejde Rantzau og gabede paa sin Frænde. Det var jo nu engang saa, trods al Tidens Raahed, at Kundskaber var en Magt, for hvilken man bøjede sig, og da Statholderen, Søn af Landets lærdeste Adelsmand, ligesom Faderen stod højt over de fleste af sine Standsfæller i Dannelse, betragtedes hans Hus ligefrem som en Slags Højskole for Datidens mandlige Ungdom, i hvilken den holstenske Adel kappedes om at faa sine Sønner optagne. Og nu — saa uventet at faa sligt Tilbud! Hvilket Ansvar og hvilken Byrde blev En ikke kvit derved! Men paa den anden Side var der jo rigtigtignok Magisteren, hvem han nu engang gav Kost og Løn, og saa Povl, hvem han vel neppe fik Raad til at skikke til Akademiet i Soer for det første.

Der blev saa talt en Del frem og tilbage om Tingene, medens Fru Øllegaard som en æggesyg Høne trippede til og fra; men da Nadverklokken kaldte Folkene sammen, blev der skikket Bud efter Junker Josias.

Hvad var der monstro paafærde? — Hans Hjærte tog paa at banke, da han stod udenfor Døren — han tøvede en lille Stund, inden han gik ind.

Ved Bordet med dets Opdækning af syltede* Fugle og Vildsvinekjød, lækkert Bagværk og skummende Æblemost sad de to Frænder, rødblussende og overmætte, uden Spor af Vrede, men med stille Velbehag og Velvillie præget i deres Miner.

Gert Rantzau strakte Haanden frem og kneb Josias i Øret.

«Naa Du Syndere, Du Belials Barn — har Du nu ret angret Din Forseelse.

«Om Hr. Frænde mener, at jeg skal gjøre Afbigt og kysse Riset — nej!»

Statholderen nikkede. «Se, se. Ja Mod har Du, og en Villie til, fornemmer jeg — lærer dog vel at bøje Dig engang. Din Fader og jeg vi har nu ellers afgjort det imellem os, at Du følger med mig til Brejdenborg for at komme mellem Dine Jævnlige og lære nogen ret Vaabenbrug; det har Junkeren vel intet imod?» — Imod! Han var lige ved at tabe Vejret, maatte knibe sig selv i Armen for at fornemme, om han virkelig ogsaa var vaagen. Slap han først fra Bothkamp, ja saa laa Vejen jo aaben videre fort. Og i en Rækkefølge drog de frem det ene Billede efter det andet — under Trompetfanfarers Klang holdt de jublende deres Indtog, medens han stod der maalløs og med tindrende Øjne.

Saa styrtede han pludselig ind i den forhadte Skolestue og gav sig til at spille Boldt med Povl, kylede ham op mod Loftet som en Vante og greb ham igjen og trykkede Magisterens sjattede Haand, saa at han vred sig af Smerte.

Men da han saa siden skulde sige sin Moder Farvel, blinkede der ligesom noget fugtigt i hans Øjne.

---

* Syltet = saltet. Almindelig Benævnelse paa nedlagte og henkogte Sager.

Midt i al Vildskaben, der fra han var lille havde gjort ham til en sand Svøbe for Barnepiger og Opvartersker, havde den blide, stilfærdige Moder dog til en vis Grad havt Magten over ham. Han var ikke ret gammel, da han allerede skønnede, at hun havde sit tunge Læs at drage, og i en Slags undrende Ærefrygt havde han set op til hende, der alligevel altid var rede til at dele hans smaa Glæder og Sorger, til at tage alle Byrder paa sine svage Skuldre. Der havde ikke været en Tanke hos ham, ikke en Fold i hans Barnehjærte, som hun ikke havde kjendt; hvert et Piskeslag, han havde faaet, havde skaaret i hendes Kjød, hver en Uret og Voldsomhed, der var øvet imod ham, havde skreget i hendes Indre. Og saa havde hun ligesom søgt at dække ham i Ly af sin Kjærligheds stærke Vinger — havde søgt at bygge op hvad Faderen brød ned, at skjærme de spæde Spirer mod Nattefrosten, der truede med at kvæle dem og frede om alt det oprindelig gode i hans Natur.

Med en Fornemmelse af angerfuld Kjærlighed saa han ind i det blege, sorgfulde Ansigt; en efter en randt Taarerne ned ad de udtærede Kinder, mens hun stod der saa stille og holdt ham i sin Favn. — «Jeg har pakket Dit Tøj, Josias; den brune Klædning til Hverdag og den nye Trøje med Skindforet og de Corduans Halvstøvler til om Søndagen; hvad der fattes skal jeg siden skikke. Og agt saa vel paa Dig selv for min inderlige Forbøns Skyld, at Du ikke fanger nogen Skade hverken til Sjæl eller Legem.»

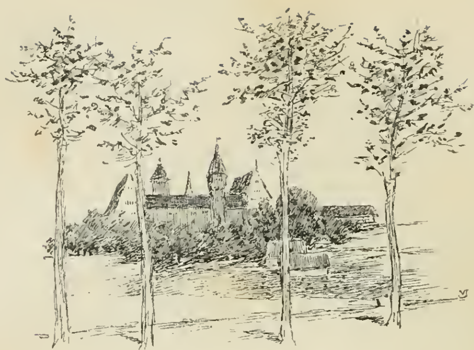
«Frygt kuns ikke for mig, hjærtekjære Moder, og vær ikke vred for de mange brydsomme Timer, jeg voldte Eder. Kanske vil I spørge nyt, som vil undre

Eder; men — naar I atter ser mig, da skal I vorde glad og stolt i Hu.»

«Josias — Søn! Kors i Jesu Navn da, hvad har Du for?» Men de fede Brune prustede og stampede allerede for Karossen dernede. Gert Rantzau ventede.

Josias rev sig løs. Da de rullede ud gjennem Portrummet, vendte han sig endnu en Gang om og vinkede til den kjendte Skikkelse, saa gjorde Vejen en Drejning og — han saa den ikke mere.

II.

Slottet Brejdenborg ved Itseho, Gert Rantzaus Fædreneborg, hvor han sad hædret og anset næsten som en lille Fyrste, var paa den Tid Holstens stolteste Herresæde, opført og befæstet efter alle Kunstens Regler af Feltherren Johan Rantzau og betydelig udvidet og forskjønnet af hans ældste Søn, den lige saa byggelystne som lærde Hr. Henrik.

Straks naar man var kommen over Vindebroen ind gjennem det smukke, slanke Porttaarn, havde man Hovedbygningen for sig med dens Taarne og Spir. I den ene af Sidefløjene fandtes Henrik Rantzaus berømte Bibliothek og det kemiske Laboratorium, hvor de Tincturer, Salver og Lægemidler, han havde opfundet, endnu tilberedtes efter hans Opskrifter; i den anden var Riddersalen og Billed- eller Musikhallen, der — indrettet efter «italiensk Mønster» — gik gjennem to Stokværk og var prydet med Kunstsager af stor Værdi. Indgangen var gjennem en hvælvet Sandstens Portal, der sprang frem fra det firkantede Trappetaarn, hvor et mægtigt Sejerværk foroven med sine drønende Slag forkyndte Tidens Gang, og alt baade

ude og inde var præget af en Smag og Pragt, som paa den Tid ingenlunde var almindelig paa de jevne, gamle Herreborge i Norden, hvor der toges mere Hensyn til det nyttige og solide end til det pyntelige.

Hvor forskjelligt dog Livet her var fra det, der førtes hjemme paa Bothkamp, hvor der skulde knibes og spares paa alle Maader, tænkte Josias — og hvor vel En kjendte sig ved Forandringen!

Med Læsningen kneb det rigtignok fremdeles. Han fornam altid slig Uro i Benene, der ligesom vilde bære ham afsted, naar Solen skinnede eller Hestene vrinskede i Gaarden og Hundene gave Hals. Men saa var der til Gjengjæld Fægteøvelserne deroppe i den store Vaabensal med dens Skjolde og Rustninger og Vaaben af alle Arter og Størrelser, lige fra de plumpe, anløbne Stridsøkser fra Hedenold, Spyd og tunge Slagsværd, til de fineste blankslebne Staalklinger, Daggerter og Rapierer, der blinkede mordlystent mellem brede, kortskaftede Knive og lange, zirlige Hirschfængere fra den nyeste Tid. — Der var Boldspillet og Legemsøvelserne nede paa den store Grønning, i hvilke han var alle de andres Mester, og Borgestuen med hele dens brogede Besætning og muntre Liv, hvor En kjendte sig halvt som hjemme, halvt som i en fremmed, besynderlig Verden; men fremfor alt var der de mange Gjæster, som i disse urolige Tider strømmede til og fra og bragte Tidender fra Krigsskuepladsen.

At høre paa dem kunde Josias aldrig blive træt af.

Nylig havde den tappre Hertug Kristian af Brunsvig havt et Sammenstød med den kejserlige General Tilly ved Stadtlohn, en Affaire, der var falden saare uheldigt ud for Protestanterne. Uvejret trak bestandig mere og mere sammen over Nordtyskland, og den almindelige

Mening var, at Danmarks Konge som Hertug af Holsten neppe undgik at blive draget med ind i Kampen, der nu snart havde kaldt alle Mellem-Evropas Fyrster til Vaaben.

Aa, om det nu kom dertil! — Om Holsten nu skulde stille en Hær paa Benene og En fik Held til at være med! — Fik se det svære Skyts kjøre frem og høre Kartoverne buldre, mens Ryttere og Fodfolk sprængte afsted — fik være med i disse Skarer, der stormede frem, baaren af sit jublende Ungdomsmod som om man havde Vinger — ja, der var vist ikke den Bedrift, En ikke skulde kunne udføre. Stordaad skulde det være — Stordaad, der spurgtes viden om og løftede En over alle andre — højt, højt op! —

Alle de gamle Forestilinger fra hans Barndom fik nyt Liv og ny Næring; de ligesom voksede op omkring ham og gave ham Alvorstanker midt i al Sorgløsheden. Trangen til at udføre noget, som ikke var Børneværk men virkelig Manddomsgjerning, blev stærkere og stærkere.

Og han, som derhjemme havde maattet lade sig nøje med at klatre i Træerne og sætte Snarer for Fuglene, ride Plagene til Vands og dressere sin Faders Jagthunde i Forening med den fordrukne Skytte, tumlede nu de vildeste og uregjerligste Heste, ramte med fast Haand og sikkert Øje Vildtet i Flugten og førte sin Kaarde saa at han satte sin Læremester i Forbavselse — ja, der var ikke det dumdristige eller halsbrækkende Foretagende, som han veg tilbage for.

Stor og usædvanlig udviklet var han af sin Alder.

Med sine brede Skuldre, sit stærke, hvælvede Bryst og den faste, kraftige Nakke, saa han snarere ud som om han gik i sit tyvende end i sit femtende Aar.

Ansigtstrækkene vare bestemte med fast udprægede Linier, der ikke længer havde Barndommens bløde Runding; Øjnene vare blaa, lyse og lidt fremstaaende under de mørke, buede Bryn, Munden ualmindelig velformet og Hagen stor og rund med en Antydning af mørke Dun.

Pigerne havde saa smaat begyndt at kigge efter ham og smiske til ham i Krogene, men han ansaa det for under sin Værdighed at lægge Mærke dertil. De andre unge Adelsmænd, med Undtagelse af den tykke, godmodige Hans Ahlefeldt, der havde svoret ham Venskab i Liv og Død, saa skjævt til ham, men dristede sig dog ikke til at komme ham for nær, efter at han en Dag havde banket Otto Blome fra Nievenhof saa grundigt af, fordi han drillede ham og spottede over hans Drabelighed, at Gert Rantzau maatte lægge sig derimellem. De kaldte ham «Bersærken» mellem sig selv indbyrdes og gik i Grunden helst lidt af Vejen for ham.

«Det er nogle Kujoner til Hobe,» sagde Josias haanlig til Hans. «Den Lømmel til Otto er lige ved at daane som en Jomfru, om han blot kommer til at ridse sig i Huden, og var det ikke for Skams Skyld, krøb han gjerne i Skjul hver Gang han ser et ladt Skydevaaben — jeg gider ikke have noget med ham eller dem allesammen at gjøre.»

Josias havde nu været næsten i fem Maaneder paa Brejdenborg.

Saa traf det sig en af de første Dage i November, at Husfruens Broder, Oberst Detlef Brokdorf til Altenhof, kom ridende tilligemed et Par andre Adelsmænd. De havde et stort Følge med sig af deres egne, væbnede Svende og af fremmede, hvervede Krigsfolk, der med Bram og Brask installerede sig i Borgestuen mellem

Gaardens væbnede Besætning og fortalte, hvorlunde de vare ifærd med at drage Syd paa for at slaas — hvorhen og med hvem, det var dem ligegyldigt, naar de blot fik deres Sold udbetalt, samt diskede op med allehaande kuriøse Historier om deres Bedrifter i de forskjellige Felttog, de havde gjort med.

Josias stod lidt og hørte paa deres Snak, der lod til aldrig at skulle faa Ende, da den ene jo ikke vilde stikke op for den anden, og gik saa op i den store Hal, hvor Herrerne vare ifærd med at bænke sig.

Gjæsternes Tal var blevet øget med Gert Rantzaus Søstermand, Klavs Ahlefeldt fra Hilgenstede, og endnu et Par Herremænd, og Edelknaber og Svende havde travlt med at skille dem af med deres Vaaben og sætte Vinkander og Bægre frem paa Bordet.

«Har I hørt det, I Herrer?» raabte Detlef Brokdorf saasnart han var kommen til Sæde. Vi ere paa Vejen til Holland.»

«Ej, det er vel Spas da?»

«Nej for den lebendige Gud om det er! De kriges jo nu alt paa Kraft dernede i Flandern, og Spaniolerne have forsøgt at trænge over Grænsen ind i det Nordlige. Der siges, at Morits af Oranien er haardt betrængt og kun venter paa Hjælpen fra sin gamle Bundsforvandte, Kristian af Brunsvig, til hvis tapre Skarer vi nu agte at slutte os.»

«Tapre Skarer,» brummede Klavs Ahlefeldt, «Pokker heller! Forløbent Pak, der ter sig som Røvere — —»

«Men kæmper som Løver — det vil I dog vel ikke nægte?»

«Saamænd — vorder Heldet ikke større end som ved Stadtlohn, saa tænker jeg, at Morits betakker sig for den Hjælp. Hertug Kristian er en sær fremfusende

Herre, og næsten skulde jeg mene, Nederlænderne fik nok af hans vilde Hærførelse forrige Gang, da han stred paa Oraniens Side — Oranien, der véd at holde slig Mandstugt i sin Hær som ingen anden. Jeg mindes end, da vi laa for Coevarden, hvorlunde det synderlige Skue var at observere, at Bønder og andre Handlende falbøde deres Varer i Lejren og kjøbsloge derinde ganske som paa et Marked eller en fredelig Torveplads.»

«Coevarden!» udbrød Gert Rantzau og nikkede. «Guds Død — ja der finge vi os en herlig Sejer. Og ved Nievport — husker Du?»

Baade han og Klavs Ahlefeldt havde i deres Ungdom gjort et Par Felttog med under Morits af Oranien, og kom i Fyr og Flamme hver Gang Talen faldt paa ham. De kappedes om at drage Begivenhederne frem fra hin Tid, og de andre istemte Lovtalerne over Datidens yndede Helt.

«Hans Lige findes ikke, det kunne I trygt forbande Jer paa, lillle Kinder,» sagde Husherren og slog et dundrende Slag i Bordet. «End aldrig veg Morits for nogen Fjende; stor er han i Krig som i Fred, en Fyrste, der gjorde mere for sit Folk og sit Land end kanske nogen anden, og som vil værge for dets Ret saalænge som Gud Herren forunder ham Livets Aande. Thi tænker jeg, at vi alle tømme et Bæger for ham, den berømmelige Oranien, hvem den Almægtige forlehne Held og Sejer!»

Josias havde lyttet til i aandeløs Spænding.

Ja, her var Storheden — Helten, han fra liden af havde drømt om! — Og Lejligheden var der, som han havde ventet paa saa længe — Lejligheden til med et eneste Slag at afryste Lænken og komme til at bestaa en Dyst, der virkelig krævede Mands Mod og Styrke.

Oberst Brokdorf vilde overnatte paa Brejdenborg med sit Følge, for tidligt den næste Morgen at drage videre, og Josias holdt sig hele Tiden i Nærheden af ham, fik ogsaa fat paa hans Svend, en ung Jyde, der nylig havde givet sig i hans Brød.

Blodet susede for hans Øren, bankede i hans Tindinger. Et Par Gange listede han ud af Hallen, men kom tilbage igjen — vilde den Aften da aldrig faa Ende? — Han gik om og stod lidt bag Gert Rantzaus Stol; det var som om han kjendte Trangen i sig til at fortro sig til ham, men nej — han vovede det dog ikke.

Det blev silde, inden Herrerne vare færdige med deres Pokuleren og Snakken og skiltes for at gaa hver til Sit — dygtig tunge i Hovederne af den gamle Hildeshejmer og det hjemmebryggede, stærke Øl. Josias fulgte med den ravende Detlef Brokdorf gjennem Gangen til hans Kammer og hjalp ham til Rette, hvad der just

ikke var nogen let Sag, da han hele Tiden vilde anbringe sig selv ovenpaa Dragkisten og sine Klæder i Sengen. Men endelig kom han da saa vidt, at han sad halv afklædt paa Sengekanten, og nu blev han først det alvorlige Udtryk var i Josias's Ansigt — — Forbavselsen gjorde ham næsten ganske ædru. «Hvad er paafærde?» spurgte han. «Tror jeg Herren hjælpe mig ikke, Du er vokset og bleven en Mand i de sidste Timer!»

Josias saa ham pludseligt stift ind i Øjnene. «Hvad det gjælder skal I straksen erfare, Hr. Detlef, om I blot vil laane mig Gehør en liden Stund og love ej at sige nej til min Begjæring?»

«Plager Fanden Dig? hvor kan jeg love at sige enten ja eller nej til noget, jeg ikke véd hvad er?»

Josias var i over en Time hos Detlef Brokdorf. Da han igjen gik tilbage gjennem Hallen, var Maanen kommen frem og skinnede lige ind paa det store Billede af Johan Rantzau i det lueforgyldte Harnisk. Det var ligesom om det var bleven levende og nikkede til ham, og han blev uvilkaarlig staaende og stirrede op i Heltens Aasyn med de strenge Miner. Nattevinden susede kølig gjennem Hallen og strejfede som et Aandepust hans Kind — det gøs i ham, han kjendte sig ganske højtidsfuld til Mode. Ja, han skulde visselig vorde en tapper og uforsagt Stridsmand lig Stamfaderen, der i dette Øjeblik skuede ned til sin Ætling — det var som et helligt Løfte, han aflagde.

Han var kommen til at røre ved et af Skjoldene paa Væggen, det gav en dump, drønende Klang — — Døren til Fruerstuen henne i Panelet knirkede, og et halvt forskrækket, halvt nyfigent Pigeansigt tittede frem. Det var Helvig Rantzau, Statholderens fjortenaarige Datter.

Josias trak sig tilbage i Skyggen, men hun havde allerede faaet Øje paa ham.

«Aa Josias — Dit galne Spektakel, er det Dig, som lusker om her ved Nattetide? Du er livagtig som den Hanswurst paa Markedet i Kiel, der stak sin Pukkel og sit Fjæs frem allevegne for at skræmme Livet af Folk.»

«Gjør blot ingen Staahej, Helvig, og væk ej det ganske Hus ved Din Skrigen. Jeg havde blot glemt noget herinde —»

«Glemt? Ja vist! Det kan Du indbilde Rollingerne i Ammestuen. Nej, Du pønser begribeligvis paa en eller anden Galgenstreg, som den Gang Du slap Gedebukken løs — eller noget endnu værre. Men dersom Du ikke siger mig hvad Du har for, kalder jeg min Fader hid, saa skal Du fluks komme til at bekjende — det lover jeg Dig!»

Josias lo. «Mener Du jeg er bange? Dersom jeg vidste, at Du kunde tie — men det kunne Pigebørn nu engang ikke! Du faar give Stunder til i Morgen, Helvig.»

«I Morgen? Naa saa Du mener, Du kan narre mig paa den Vis; det skulle vi dog faa at se.»

Med en høj, drillende Latter smældede hun Døren i. «Helvig, saa hør dog — Helvig —»

Nej, hun var borte. Den tossede Tøs. Vild og galen var hun trods nogen Dreng og altid krydsede hun hans Vej; løb hun nu virkelig for at gjøre Allarm? Det manglede blot!» —

Han stampede i Gulvet og knyttede Hænderne. Men han vilde ikke af nogen menneskelig Magt lade sig tvinge til at opgive sit Forsæt, nej — han gjorde det ikke, hvad der saa end maatte ske.

Et Øjeblik stod han og lyttede. Alt vedblev endnu at være stille, men der var ingen Tid nu at spilde. Og han listede paa Tæerne ud af Hallen.

* * *

en næste Morgen, efter at Davren var spist, savnede de Josias Rantzau paa Brejdenborg.

I Begyndelsen troede de, at han kun havde fulgt de Fremmede et Stykke paa Vej, men da den korte Novemberdag led, uden at han vendte tilbage, blev Statholderen urolig og sendte Bud ud i alle Retninger for at søge efter ham

Ham selv fandt de ikke, han havde for stort et Forspring, men derimod fandt de et Brev, som var stukket ind mellem Bladene af en Bog, og deri forkyndte han med sine store, skjæve, just ikke meget læselige Bogstaver sin kjære og højtærede Hr. Frænde og Ven, at han ikke kom mere tilbage denne Sinde, men var draget med Oberst Detlef Brokdorf og de andre Herrer, hvilke havde lovet at tage sig hans Sag an — draget bort for ligesom de at søge Tjeneste i Prinsen af Oraniens Hær.

Om et Stykke af Maanen var kommet dumpende ned fra Himlen, kunde det neppe have vakt større Bevægelse end denne Meddelelse. Gert Rantzau skjeldte og bandte som han var besat og vilde i sin første, rasende Harme selv have været afsted efter Flygtningen. Men ved nøjere Overlæg betænkte han sig igjen.

Sandt nok, Knægten havde spillet ham et slemt Puds, og han vilde sagtens faa en haard Dyst at bestaa med Brejde, men mon det dog ikke — naar alt kom til alt — var bedst for Josias's egen Skyld, at det var gaaet som det var?» De Vinger nyttede det dog intet at stække, det havde han altid sagt. Knøsen, der som lidet Skødbarn kunde falde og slaa sig til Blods og tage sine Rap af Faderens blotte Klinge, uden saa meget som at blinke med Øjnene, var nu engang dannet af et eget Stof, og tidlig eller sent vilde han have revet sig løs alligevel.

Ansvaret for ikke at have vogtet bedre paa det iltre unge Blod hvilede paa ham — ja havde han blot havt Synderen for sig i dette Øjeblik, han skulde have vist ham, at han ikke ustraffet lod sig tage ved Næsen, men — selv om det gik ud over ham — Satan til Kjækhed var det dog alligevel! Og, havde han eller Nogen virkelig Retten til at skride ind her og hindre et Menneskebarn i at følge den Bane, som hans Mod og hans Villiekraft drev ham ind paa? — — I flere Timer gik Gert Rantzau grublende og kæmpende med sig selv op og ned ad Gulvet i sit Brevkammer, og Følgen deraf blev, at Josias uhindret fik Lov til at fortsætte sin Vej, der denne Gang for Alvor fjærnede ham fra Hjemmet. Sorgløs og ubekymret drog han frem ved Detlef Brokdorfs Side i den raakolde Efteraarsmorgen, der hyllede alle Gjenstande i sin klamme Taage. Endelig kjendte han sig fri — fri som Fuglen, der svang sig op i Luften over hans Hoved! —

Det var en Fornemmelse, som om han med et Spring havde sat over en dyb Kløft og nu stod derovre paa den anden Side og undrede sig over sig selv. Han kunde godt have jublet al sin Glæde ud i høje Toner, medens

Forventningen om hvad der vilde komme, dirrede i hvert af hans Pulsslag, i hver en anspændt Sans og Nerve og voksede med hvert Skridt, der bragte ham nærmere mod det ubekjendte Maal — Og dog tog Stundens Alvor ham efterhaanden fangen.

Barndommen laa bagved — et nyt Liv med dets Ansvar og Pligter skulde til at begynde.

III.

Det er Nat, en kold, uhyggelig Vinternat med en bidende Nordenvind, der stryger ind fra Havet.

Maanen er omsider kommen frem bag det tætte, tunge Skylag. Stor og fuld kaster den sit blegkolde Lys ned over den slumrende Landsby med dens lave Smaahytter, der som Muldvarpeskud ligge spredte langs Flodbredden — ned over Floden selv, hvor brede, fladbundede Fartøjer glide sindigt afsted, dukkende frem som Skyggebilleder af Taagen, og over den vide Slette, hvor Lejren er rejst. Vandet bryder sig med dæmpet, rastløs Skvulpen mod Sten og Planker langs den side Bred; en Gang imellem høres en Skildvagts Raab eller en Køters vagtsomme Bjæffen — ellers er alt stille.

Stille og tyst. —

Og dog bølger der som en Understrøm af Uro, dog gaar der som et Gys af Forventning gjennem Nattens Tavshed og rugende Mulm.

Og saa — ved det første, gryende Dagskjær, der i Øst begynder at farve den tunge, blygraa Himmel, denne forunderlig dumpe, drønende Larm, der ligesom bringer Jorden til at ryste og bæve og fare sammen i Krampetrækninger. Det suser dæmpet, truende gjennem Luften, afbrudt nølende — indtil det tilsidst bryder løs som et

Uvejr i hele sin Vælde: Vaabengny og Hestetrampen, Kartovernes Buldren, Saaredes Jamren og Flygtendes Eder blandet med Fremadstormendes Sejersraab. Bannere vifte og veje, og Lansespidser blinke og tindre i de svage Straaler af den mat frembrydende Vintersol, Klinger mødes og gjennemkrydse Luften som Lynstraaler — overalt gisper og zitrer og drøner det gjennem Røgen og Dampen, der lader Himmel og Jord smelte sammen til et.

Møjsommeligt arbejder det tunge Tros sig henad Vejen derhenne, hvor Vandet, der har samlet sig i de dybe Hjulspor, er blandet med mørkerøde, slimede Striber. Herreløse Heste jage omkring med flagrende Manker og udspilede Næsebor; hist henne over Marken med dens nedtrampede Hegn trækker en lille tapper Skare sig kæmpende tilbage, forfulgt af en Flok fjendtlige Musketerer, der i Stridens Hede slippe deres tunge Luntebøsser, som det koster for megen Tid at lade, og med Piker og Sværd kaste sig over deres Modstandere — Side om Side segner Ven og Fjende for at gøde Jorden med deres Blod. Flammer slikke i Vejret fra antændte Bygninger, hist en Mølle, her en Lade, der knitrende og bragende styrter sammen i et sydende Ildhav; Døende vride sig i de sidste Trækninger, bristende Øjne søge op mod hin fjerne, rolige Himmel, der saa dyb og uendelig hvælver sig over dem, og fra hvilken der er begyndt at falde enkelte store, tunge Draaber — som om den fældede Taarer over den vanartede Menneskeslægt, der mod Naturens Bud og Love, vildere end nogen anden Skabning, fører Udryddelsens Krig mod hinanden.

Og alt som Dagen lider tiltager Forvirringen — et Billede fuldt af uanede Rædsler, af pirrende Spænding for den Uindviede, som skal modtage sin første Ilddaab.

Og saa til Slut — Valpladsen med sin blodige Efterslæt — Ødelæggelsens hele, fulde Vederstyggelighed.

Men sød er Hvilen ovenpaa hin Dyst, selv om Lejet er den blotte Jord, Nattehimlen det eneste Tag over Ens Hoved; dyb og tryg denne lange, drømmeløse Søvn, i hvilken Legemet næsten villieløst synker hen. —

Og stolt og frydefuld er Sejersfølelsen i den Opvaagnen, der følger efter — i Bevidstheden om sin Evne til at udrette i Virkeligheden hvad der før kun stod taaget og ubestemt i Drømmelivets lokkende Glans. Herligt at have prøvet sine egne Kræfter, endnu herligere at have bestaaet Prøven.

Fændrik Rantzau har udmærket sig.

Han har uden at blinke set Faren i Øjnene, hvor den var størst, har kæmpet i et hidsigt Haandgemæng i Spidsen for sin lille Deling Folk, og med Fanen i den ene Haand, Partisanen i den anden har han trængt frem, tagende Kommandoen i rette Øjeblik istedetfor den Officer, der faldt ved hans Side. Der er bleven lagt Mærke til den dristige Knøs, som har gjort sig fortjent til en Hæder, der endnu, medens han sidder der i en Krog af Teltet og kradser et Brev op til Hjemmet, gjennembæver ham med en forunderlig, næsten svimlende Følelse af Lyksalighed.

— — «Saa kan jeg da nu, hjærtekjære Forældre, næst efter min ganske kjærlige og sønlige Hilsen, tilmelde Eder dette: efter at have gjort Tjeneste i Oraniens Livvagt som Fændrik siden jeg kom hid, er jeg nu vorden udnævnt til Lieutenant! Vi have i flere Maaneder ligget hen her for Breda, hvilken den fjendtlige Feltøverste, Spinola, har inde, men er om den Tid intet synderligt at observere, uden at af og til er en mindre Træfning leveret; dog havde det ej nogen ret Art før

forgangen Dag, da faldt de Bestier af Spanioler uformodet over os ved Morgenens Frembrud. Hjærte Forældre maa tro, at det gik hart til ved den Færd, saasom de fra deres Udenværker bestrøge os med en heftig Kanonild, der dog ej paa den lange Afstand gjorde os megen Skade, hvorfor de søgte at falde os i Ryggen; men finge de sig saa varm en Velkomst og ginge vi de Kanajller saa hart paa Livet, at de til Slut maatte fly med stort Tab, saa at de vel for det første holde sig i Skindet. Prins Moritz, den gjæve Helt, er en stolt, gammel Herre med en saare dejlig Mine, naar han er mild — sine Fjender viser han et frygteligt Aasyn. Og hører nu, hvad mig vederfaret er, at det behagede ham, den Gang han red ned gjennem vore Rækker, da at rose mig i mange store Herrers og det ganske Kompagnis Paahør for min Konduite, den ham af Chefen, Hugo Ahrenstorf, var indberettet! — Saa og de andre Officiers, hvilke nok anfangs raisonerede lidet over min store Ungdom, men som nu i alle Maader kjende mig for deres Lige, da have de trakteret mig med megen Roes. Og er jeg forbleven ganske uskadt, ej krummedes et Haar paa mit Hoved, mens jeg derimod fangede Held til at skjærme Detlef Brokdorf mod en slemme Rytterpalask, hvilken var ifærd med at kløve hans Hjerneskal — saa Lykken hun var mig god! — Hvorlunde fremdeles vil tilgaa er ikke at sige, eftersom den store Oranien, istedenfor at rykke frem og vove en Storm imod Breda — hvilken saa vist af alle forventet var — anfallen af Krankhed har trukken sig tilbage til Haag tilligemed Størstedelen af Hæren. Resten, under Hertug Kristian, er forbleven her for at afspærre den arge Fjende Vejen over de tilfrosne Søer og Sumpe, hvis Mangfoldighed i dette Land er stor. Forhaabendes

fremdeles at indlægge mig Berømmelse, der kan geraade mine kjære Forældre til Ære og Glæde, saa og at Hr. Fader maa have fuldeligen pardonneret mig, samt at hjærte Fru Moder maa lide vel nu og alle Tider, have I for denne Sinde mit Farvel. Og beder jeg, at dette maatte tilmeldes Kristian med min Hilsen — iligemaade Povl.

Hjærtekjære Forældres over al Maade tro og underdanige Søn

Josias Rantzau.

Lejren ved Breda, 15de Martius Anno 1625. Strenge og velbyrdige Hr. Brejde Rantzau til Bothkamp kjærligen og sønligen tilskreven.

* * *

Hvid og knitrende fast, i blinkende, skjærende Lysglans, med mat blaaligt Farveskjær i Sænkningerne, laa Sneen og bredte sig i en Uendelighed for Øjet.

Som smudsiggraa Pletter paa den rene, hvide Flade, som hæslige Misdannelser og Udvækster, saas af og til et Hus eller et Skur med sine kantede Omrids at dukke frem af den bløde, favnende Masse, medens Piletræer, der lignede omvendte Riskoste, hist og her ragede i Vejret med deres nøgne Tæppe og knudrede Stammer. Fra den lange Krobygning henne under Diget hvirvlede den blaahvide Røg op som en bugtet Søjle, og gjennem Døraabningen trængte en tæt, lummer Taagedamp og en Summen af Stemmer.

Derinde i Krostuen, hvor røgede Flæskesider, store Bundter af Løg og Næt med Æg hang langs Tværbjælken under det sodede Loft, havde en Del Officerer,

hollandske og tyske, gjort sig det mageligt og lejret sig omkring Bordet under det brede Vindue i højst ugenerte Stillinger. Tærninger og Guldstykker laa og flød om i den spildte Vin, Eder og drukken Tale rungede gjennem Rummet blandet med Latter og Skrig af Fruentimmerstemmer og de ynkeligt pibende Toner af en Sækkepibe, som blev trakteret af en blind Olding.

Et højt, øredøvende Skraal hilste den unge Officer, som i dette Øjeblik traadte ind, forpustet og glødende af Tjenesteiver, for at afgive en Melding til sin Foresatte, og nu blev staaende, idet han fuld af Forbavselse saa sig om i Kredsen.

Kaptajnen, velbaarne Henneke v. Qvitzov, der for Tiden kommanderede en Afdeling af de tyske Lejetropper under Hertugen af Brunsvig, sad paa en omvendt Tønde og røg af en Kridtpibe, Magen til Bøndernes; han svang en tom Dunk over sit Hoved og brølede formelig af Latter over det Skuespil, der foregik. Tvers over et Par Bænke havde man lagt en stakkels døddrukken Trommeslager, som var bleven fundet snorkende i en Krog, og bearbejdede nu med hans egne Trommestokke hans blottede Mave i Takt til Musikken. En af Flokken dundrede med sine Støvlehæle løs paa den virkelige Tromme, en anden blæste af og til en skingrende falsk Trompetfanfare, og alle vred og vendte de sig af Latter

over den kostelige Spas, medens et Par svære Bønderfruentimmer, der vare hidlokkede af Larmen, afvekslende bleve knebne i Arme og Kinder under deres Fnisen og Smaaskrig.

«Halloj — Lieutenant Rantzau!»

Kaptajnen snurrede sig rundt paa Tønden. «Hvi for Djævlen staar I der som om I havde tabt baade Næse og Mund? Potz tausend — træd an!»

Josias, der var til Mode som om han fra Højden, hvor han nys bevægede sig, var styrtet brat til Jorden, tog sig sammen og afgav sin Rapport.

«Femten Mand taget til Fange ved Rekognosceringen, siger I? femten af disse store, dvaske Flamlændere, som jeg hader endnu værre end de visne Spanioler med deres Abefjæs — der har I min Tro gjort Eders Sager vel, og det skal blive indberettet til Overgeneralen. — Men kom nu hid og tøm et Bæger med — gjører Plads paa Bænken derhenne I Skabhalse — Plads for Uskyldigheden, som skal døbes i den ædle Druesaft —»

«Fanden heller, den er sur som en Ulykke,» brummede en tyk Nederlænder med opknappet Vams, der havde plantet Benene paa Bordet.

«Ja vist,» skreg en anden, «hid med en bedre Vare, Du Muldvarp af en Vært, og lad Mamsel Lisa bringe den, hun skal kredense Bægrene, og saa ville vi Alle drikke paa en frisk! — Kom, Du gæve Søn af Mars,» han trak Josias ned med paa Bænken, «og vis os hvad Du duer til ogsaa i det Stykke.»

«Ja, er Du en Mand i det ene, faar Du ogsaa være det i det andet,» tilføjede Nederlænderen, «kan Du drikke som Du kan slaas, saa maa Du min Salighed havt en Løve til Fader og en Sælhund til Moder — eller omvendt kanske —»

En Skoggerlatter fulgte fra hele Flokken.

Josias saa sig rasende om, Blodet skød op i hans Pande og Kinder.

«Ihr Herren —» Haanden knyttede sig om Kaardeheftet — «ikke kom jeg hid for at man skulde gjøre sig lystig over mig — —»

«Nej, det er sandt.» Kaptajn v. Qvitzov blinkede til de andre, som i Haab om nye Løjer havde sluppet Trommeslageren og flokkede sig om Josias. Den holstenske Junker er noget kort for Hovedet, det ligger ham nu engang i Blodet — Alvor skal der til, selv i en Rus mener han. Hold derfor pænt Eders Kjæft, I Fyldehunde, og lader os med al sømmelig Anstand drikke paa hans Sundhed — Eders Skaal, min Hr. Lieutenant! Farer I fort, som I har begyndt, tager I snart Luven fra os Alle.»

Og saa stødtes Bægrene sammen, og Josias maatte tømme sit den ene Gang efter den anden, fik det stadig fyldt paany til Randen og maatte drikke med dem allesammen paa Fred og Forsoning. Han begyndte allerede at kjende sig ør i Hovedet — Vinen fik hans Kinder til at brænde, hans Puls til at banke og hamre. —

Ja, for den brændte som Ild, denne gyldne, purpurfarvede Strøm, der skummende og boblende væltede sig ud i det tunge Bæger, samlende sig som smaa, klare Perler i Randen, i hvilke Lyset brød sig i vekslende Straaleglans, og den kvægede tillige, sød og liflig som den var —

Han blev opfordret til at se paa den kjønne Lisa.

«Ej, hvor rød han bliver, det Lam,» sagde en lang lyshaaret, fregnet Tysker, «jeg tør vove en Indsats, at han aldrig har kysset et kjønt Pigebarn!»

«Saa faar I være hans Læremester, von Krause,» lo Kaptajnen. «I gjør jo Lykke hos Kvindfolk — er saa vist en habil Kjendere.»

«Saamænd, en Smule Kjæreste skal En jo have sig hvor En kommer hen, ellers var det altfor kjedsomt. Og den klejne Lieschen her — hun er en sand Lækkerbisken skulde jeg mene! Sikke Lægge — og sikke Kinder, ret som to fuldmodne Ferskner —» han smækkede med Læberne.

«Hm — ikke at tale om Møllerens Hanna —»

«Til hvem I selv lister ned hver evige Aften, Kaptajn! Jo vist, paa det Gebet giver I sagtens ingen Jagtret.»

«Fanden heller,» brummede den Tykke, som sad med en svulmende Skjønhed paa Skødet, hvem han engang imellem lod nippe til sit Bæger og bagefter gav et smældende Klask paa en vis fyldig Legemsdel. «Von Qvitzov er ej den Mand, som tager det saa nøje; han under og stundom en god Ven og Kammerat at søbe med af samme Fad —»

«Ja hvorfor ikke, Du vandrende Melsæk, Du mæskede, forædte Svinepels? Hvorfor ikke? Her er nok af Vildtet skulde jeg mene, og Kvinder — ja, de ere nu engang lig en gjærendes og rusendes Drik, jo oftere En sætter den for Læberne, des mere En begjærer!» Han strøg sig om Hagen og puffede til Josias.

Henneke v. Qvitzov var Pommeraner af Fødsel, et godt Hoved og en modig Soldat, mere frygtet end

afholdt af Kammeraterne, hvis Penge han plejede at vinde fra dem — kanske ikke altid paa ærligste Maade — men desuagtet søgt paa Grund af sin Dristighed og sin skarpe, vittige Tunge.

Josias vidste ikke hvoraf det kom, men medens han sad der midt i denne larmende Skare, hvis Vildskab snart havde naaet Højdepunktet, og medens raa Taler og uhøvisk Skjemt summede ham om Ørene, maatte han pludselig ved at se paa v. Qvitzov tænke paa et Stykke, der hang i Billedsalen paa Brejdenborg og forestillede Adam og Eva i Edens Have. Slangen, der bugtede sig frem mod Eva, var afbildet med et Mandshoved; om Læberne spillede et eget sødladent Smil, i Øjnene lurede et vist grumt, listigt Blik. — Det var dette Mandshoved, Pommeraneren lignede Træk for Træk.

Forresten begyndte han kun at skimte alting dunkelt omkring sig som en Taage.

Han, der i Begyndelsen havde følt sig saa underlig trykket og forlegen, blev nu ganske kry og snakkede og lo uden at vide hvad han selv sagde, blot fordi han kjendte Trangen i sig til at larme og skrlge og overdøve dem allesammen saa mange som de vare. Han havde hørt En sige, om de nu og skulde have en Spas for med Hvalpen i et Slag Tærninger, og v. Qvitzov svare, at de fik vente til næste Gang, saa skulde han nok tage ham under Behandling, og de havde Alle let — han selv allerhøjest.

Det var nu blevet Aften, og Lysene vare tændte. Josias prøvede at rejse sig, men havde paa ingen Vis Magten over sine egne Ben; han syntes pludselig, at han var langt, langt borte, og foer omsider op af en tung Døs ved en Brølen som af et oprørt Hav. —

Hvad var det? hvor var han?

Han saa dem brydes og tumle om mellem hverandre, medens Kander og Bægre krydsede Rummet som Kastevaaben i alle Retninger, Borde og Bænke væltedes og Lysene slukkedes. Han hørte Kvinderne hvine, fornam de kvælende Dunster af Vinen, Heden og Støvet og styrtede saa ud, bort fra disse Mennesker, der teede sig som Djævle.

Hvorledes han kom afsted vidste han ikke. Der dansede Tusinder af Gnister for hans Øjne, og der drejede som et Hjul rundt i hans Hoved, hang som et Par tunge Vægte ved hans Ben. Og saa den Opvaagnen — om det var ved Nat eller Dag vidste han ikke; han var uden klar Bevidsthed om hvad der var sket, men med Lede for sig selv og alting, medens han sad og holdt paa sit værkende Hoved, mat, forfrossen og utilpas. Han maatte tænke paa sin Moder og syntes at han skammede sig.

Hver Gang han i Løbet af Dagen hørte Raab og Larmen fra Marketenderens Telt derhenne, hvor Soldaterne, særlig de tyske Landsknegte, huserede og støjede med deres Fruentimmer — frække Skøger, der i hine Tider som en Bisværm fulgte i Krigsfolkenes Spor — hørte dem skraale og synge Brudstykker af smudsige Viser, holdt han sig for Ørene og havde den samme Fornemmelse af Lede og Væmmelse. Han syntes ikke, at noget længer skilte ham, Adelsmanden, fra disse Mennesker — — høj eller lav saa gjorde En sig nok til Dyr alligevel, som det lod, det hørte sig nu engang til, sagde de jo.

Han undredes paa, at det virkelig var saaledes, og alligevel — det havde dog været morsomt at være med

i sligt Lag, En kjendte sig ligesom ældre derved, skulde nu ikke altid møde disse tirrende Blik og Smil paa Grund af sin Uvidenhed.

Om Aftenen, da han inspicerede Vagtposterne langs den frosne Indsø, fik han Øje paa Henneke v. Qvitzov, som indhyllet i sin Kappe listede hen langs Diget. Han lo og nikkede til Josias, da han kom nærmere, og idet han gik ham forbi, hviskede han ham nogle Ord i Øret, der jog Rødmen op i den nybagte Lieutenants Kinder. — — Den smukke Hanna i Møllen — ja, og Lieschen, med hvem den grimme von Krause kanske i dette Øjeblik sad og gantedes. —

Det var paa engang, som om der var kommen Ild i hans Blod, Tankerne kredsede om skjønne Kvinder og Elskovseventyr. Forvirret og urolig gik han frem og tilbage og stod saa pludselig udenfor Kroen. Han kunde dog have Lyst til at kigge indenfor — nej, der var ingen andre Gjæster end et Par Bønder, som med deres flade, bredskyggede Hatte hængende ned over Ansigtet røg og dasede over deres Øl i en Krog af Stuen. Mamsel Lisa selv, pyntelig og stram, trippede ham i Møde; hendes store Guldørenringe blinkede, det hvide Lin sluttede blødt og tæt om den runde Pande.

Josias forlangte noget at drikke. Da hun bragte ham det, saa han paa hende og mærkede godt selv i det samme, at han blev rød. Men saa blev han et Smil vaer om hendes Mund, lagde med en rask Bevægelse Armen om hendes Liv og bøjede sig frem for at kysse hende.

Halvt forbavset over sin egen Dristighed ventede han næsten, at hun vilde støde ham fra sig. Istedetfor

følte han et Par varme, bløde Læber mod sine, et Par Arme om sin Hals, saa ind i to mørke, gnistrende Øjne, der sænkede sig dybt i hans. —

Mamsel Lisa var ikke vred — nej, ikke en Smule.

IV.

Det var en Foraarsdag godt og vel tre Aar senere, at Kaptajn Josias Rantzau ad Landevejen fra Kiel nærmede sig sit Hjem.

Aftenhimlen stod som i Lue. Gyldne, purpurbræmmede og violette sejlede Skyerne i lange Striber ned mod Horizonten, hvor Solen stod som en stor, ildrød Kugle. Langs Grøftekanterne spirede det unge Græs og smaa undselige Gaaseurter frem mellem de visne Straa; fra den fede, nylig pløjede Muldjord steg en ejendommelig Duft, og Lærken lod sine sidste, hendøende Triller høre, inden den dalede ned bag sin Tue.

Og dog herskede der langt fra den Ro og Fred i Landet, som Naturen talte om. Thi tunge og trange havde disse Aar været for Danmark, og ikke mindst for Halvøen og Hertugdømmerne, hvor Wallenstejns vilde Horder havde huseret.

Først havde der været de svære Udrustninger, hvortil den holstenske Adel kun nødtvungent havde givet sit Minde, da Kong Kristian i Maj 1625, neppe en Maaned efter at den store Moritz af Oranien endte sit daadrige

Liv i Haag, havde besluttet sig til at efterkomme de protestantiske Fyrsters Opfordring i Nordtyskland og som Kreds-Oberst havde overtaget Anførselen over Hæren. Bittert havde han angret denne sin Indblanden i de fremmede Stridigheder, thi Uheldet havde jo fra først af fulgt de danske Vaaben, lige fra hans Fald med Hesten i Løbegravene ved Hammeln og den lange Tidspilde ved Stade, indtil det ulykkelige Slag ved Lutter am Barenberg, da saa mange af Kongens bedste Mænd segnede omkring ham.

Og saa væltede Friedlands tøjlesløse Skarer sig som en mægtig Bølge ind over det ulykkelige Land. At sætte sig fast i Hjærtet af Danmark for derfra at beherske hele Norden var jo den store Plan, og der fandtes neppe den By eller Herreborg, som Barbarerne skaanede paa deres Vej. Selv Brejdenborg, den stærkest befæstede Borg fra Elben indtil Skagen, var bleven hærget, og flere af de stolte Bygninger vare lagte i Aske; overalt vidnede nedtrampede Marker, tømte Lader og Forraadskamre, rygende Brandtomter om det vilde Hærværk, der var øvet. Enhver havde havt nok at gjøre med at værge for sit eget, og Hjælpen, Kongen havde gjort Regning paa, var stadig udebleven. Med sin ringe Troppestyrke havde han søgt at holde Fjenden Stangen og gjøre ham al den Skade han kunde, men at drive ham helt ud af sit Rige havde han ikke formaaet. Det var først efter at han havde indgaaet et Forbund med den svenske Konge, et Forbund, som Kejseren maatte frygte, at denne viste sig tilbøjelig til at slutte Fred paa visse Betingelser og efterhaanden drog sine Tropper bort fra Halvøen.

Josias Rantzau skjænkede dog ikke alt dette mange Tanker, medens han drev sin Hest frem i rask Trav,

utaalmodig efter at gjense de Steder, han havde forladt for næsten fire Aar siden som en ilter Knøs, begjærlig efter Bedrift. I de to sidste Aar havde han nu kæmpet under Kong Kristians Banner, havde været med ved Tilbageerobringen af Femern og Indtagelsen af Usedom og var allerede bekjendt som en «dygtig og nidkjær Officier i kgl. Majestæts Tjeneste, med store Gaver til at føre Folkene an.» «Kaptajn Vovehals» havde de begejstrede Soldater døbt ham; han var deres Afgud ligesom han en Gang havde været Folkenes hjemme paa Bothkamp.

Og han drømte kun om Sejer og fremtidige Heltegjerninger. Livet var saa lyst og straalende, syntes han, uden mindste Sky — som en lang, solrig Vandring, han havde for sig.

Han havde taget Afsked med sin gamle Ven og Vaabenbroder, Hans Ahlefeldt, der, hvor Vejen drejede af til Nievenhof og Hilgenstede, og kunde nu skimte Omridsene af Skoven ved Bothkamp, der laa hyllet i Aftenens blaalige Taageskjær. Efterhaanden dukkede Bygningernes Tage og Skorstene frem, og saa kom Søens blinkende Flade — han fik en underlig Fornemmelse i Halsen og sad og glippede med Øjnene, som om Skjæret af Solen blændede ham. Han begyndte at udmale sig Gjensynet — Moderens Glæde.

Der hvilede en underlig trykkende Stilhed over Gaardsrummet i den milde Foraarsaften; ikke engang Lænkehunden ved Porten lod sig høre — dens Hus stod tomt. Da Hestens Hove klaprede over Broen, stak et Par Fadeburspiger Hovederne frem i Stegersdøren, og en Karl kom slentrende fra Stalden for at tage imod Hesten, idet han ligesom forundret lettede paa Huen. Josias begyndte at føle sig ganske beklemt og stod og

saa sig om som en Fremmed, der kom her for første Gang. Saa viste gamle Else, Husets mest betroede Tyende, sig oppe i Døren, sortklædt og med et Ansigt, der mindede om en af Stenfigurerne deroppe over Portalen.

Josias tog Trappen i et Par Spring. «Else — hvad er der hændet? Er I da allesammen galne, at give mig slig Velkomst i mit eget Hjem — kjender ingen mig mere?»

Else tog hans Haand og førte ham ind i Huset, det tavse, stille Hus, hvor Døden havde holdt sit Indtog som Gjæst.

Døden? — Ja.

Deroppe i den store Hal, draget med sort, hvor Vokskjærterne stode og brændte mat og døsigt i den tunge, indeklemte Luft, laa hans Moder paa Ligbaare, og han var lige kommen tidsnok til hendes Jordefærd. Tidsnok til at se alle disse Mennesker, Frænder og Venner, liste sig om i Huset med Ansigtet ligesom lagt til Rette i bedrøvelige Folder, plagende ham med deres Deltagelse og spisende og drikkende med graadigt Velbehag, alt imens de græd og jamrede — tidsnok til at gaa mellem Faderen, som neppe kunde støtte paa Benene, og Povl, som nu var en lang, opløben Dreng, bag den fløjlsbetrukne Ligvogn, der langsomt rullede henad Vejen, fulgt af en umaadelig Skare, Mændene iførte lange Sørgekapper, der flagrede i Vinden som store Flaggermusvinger, Kvinderne tilhyllede fra Hoved til Fod, saa at kun Panden og Øjnene vare synlige.

Han havde hørt Præsten, Dr. Buchardi inde fra Kiel, holde Ligtalen, der varede henved to Klokketimer, havde set Kisten blive sat ind i den murede Begravelse bag Kirkens Kor, med Epitaphierne over de hensmuldrede

Forfædre og de pluskjæbede Basunengle i Loftet, som han plejede at ønske sig til Legetøj, da han var Barn — men endnu var det hele som en Drøm; ja som en ond Drøm var denne hans første, store Sorg, der havde væltet sig ind over ham. Som forstenet sad han deroppe i Stuen og lyttede til Foraarsregnen, der plaskede ned, til Elses Rok, der snurrede i Krogen, og til Faderens Stønnen henne fra Hyndestolen, — thi Brejde Rantzau var bleven mere og mere sløv og sad nu for det meste hen, hjælpeløs og klynkende som et Barn, uden Sans for hvad der foregik omkring ham.

Det var for Josias som om en iskold Haand lige med et havde grebet ham om Hjærtet. Tabet af hans Moder forekom ham næsten som en Uret, der var tilføjet ham, og Døden — denne hemmelighedsfulde, ubarmhjærtige Fjende, som han aldrig havde frygtet paa Valpladsen, hvor den havde vist sig for ham i sin mest afskrækkende Skikkelse, — den indgød ham nu, da den havde bortrevet hende, en sælsom, navnløs Gru.

Ja, den var grufuld, denne Tilintetgjørelse af alt, hvad han havde elsket, og saa haabløs tillige — han idetmindste kunde ingen Trøst finde i Tanken om hint Gjensyn — en Gang, i det Uvisse — — Himlen forekom ham saa uendelig langt borte.

Han følte sig hjærtesyg, beklemt. Død og Tilintetgjørelse rugede i hver en Vraa, fyldte Luften omkring ham, han kunde ikke komme bort derfra — det var som han skulde kvæles. For hver Dag, der gik, følte han sig mere og mere utilpas i Hjemmet. Faderen, der hverken havde røbet Sorg eller Glæde ved Synet af ham, ænsede ikke hans Nærværelse, og Povl var vendt tilbage til Akademiet i Soer. Josias vidste ikke, hvad han skulde gjøre med sig selv.

Saa drev han om nede i Ladegaarden mellem Folkene eller laa og dasede paa Vinduesbænken og hørte paa gamle Elses Fortællinger, der til sine Tider dyssede ham i Søvn. Hun havde tjent der paa Gaarden allerede i hans Farmoders, Fru Beate Sehesteds, Tid, og hun vidste til Punkt og Prikke Besked med alt, hvad der havde tildraget sig i Familien, baade Godt og Ondt. «Ret længe vil det ikke vare, inden min stakkels Husbond der ogsaa vil være gaaet til Hvile,» forsikrede hun, «og saa, Junker Josias, er I Herre paa Eders Fædres Borg, og bæres det mig for, at med Eder vil atter Forbandelsen vige fra dette Sted, og de Underjordiskes Guld bringe den Lykke og alle de gode Gaver, som blev lovet Jer Stammemoder —»

«Ej, Else, hvad er det for en Snak,» afbrød Josias og rejste sig gabende overende, «mener Du, at jeg endnu skøtter om at høre de gamle Ammestueæventyr, som jeg til Nød troede paa, da jeg som lidet Barn sad paa Dit Skød?»

Else hævede advarende Pegefingeren, der lignede en kroget Fugleklo. «I er vantro, det hører Ungdommen til, Søn, dog vogt Eder for at lade haant om hine sælsomme Væsner.» — —

Og i en hemmelighedsfuld Tone gav hun sig til at fortælle det Sagn, som han mindedes fra sin Barndom, om hans Oldemoder Fru Anne Walstorp, der en Nat, som hun laa og sov, af en sælsom, liden Mandsling var bleven bedt om at følge med ind i Bjerget og hjælpe hans Kvinde, som var i Barnsnød, og som til Løn derfor havde modtaget en Hoben visne Blade, der ved hendes Hjemkomst vare forvandlede til Guld og efter Løfte skulde bringe hendes Efterkommere Hæder, Rig-

dom og Lykke, men som dog kun lidet havde baadet den Gren af Slægten, hvortil hans Fader hørte.

Else fortalte ham, hvad han aldrig før havde vidst, om alle de grufulde Ting, der havde tildraget sig indenfor Bothkamps Mure — baade aabenbare og hemmelige Misgjerninger, der dulgte sig i Mørket. Om hvorledes hans Farfader, den gamle Povl Rantzau, gik i Graven af Sorg over sine Sønner, af hvilke den ene, «gale Junker Otto» som de kaldte ham, var og blev et ugudeligt Skarn, der tvistedes om Arven med sine Brødre, ja lagde voldelig Haand paa dem og endte med at plyndre og slaa Folk ihjel paa alfare Vej lig en anden Stratenrøver, saa at der maatte betales svære Bøder for ham, og de maatte indespærre ham til hans Dødsdag. Om en anden af hans Faders Søskende, den unge, smukke Magdalene Rantzau, der var kommen paa gale Veje og havde begaaet den himmelraabende Ugjerning at ville forgive sin egen Moder, saa at hun æreløs og brændemærket var flygtet fra sit Fædrenehjem, for at føre et lastefuldt Liv mellem ryggesløse Personer — — fortalte saa at Josias tilsidst sprang op og i en Slags Rædsel stirrede paa sin gamle Barnepige.

Som hun sad der i Halvmørket og rokkede frem og tilbage, med det rynkede Ansigt, den hængende Underkjæbe og de stive, glasagtige Øjne, havde hun noget hekseagtigt ved sig. Han gøs uvilkaarligt tilbage for hende og hendes Viden.

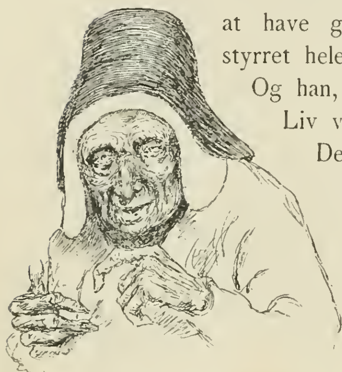
Var alt dette virkelig overgaaet hans Slægt?

Den stolte Slægt — det Navn, han havde ment straalede saa rent og uden Plet!

At se dette Navn paa en Gang besudlet af Smuds — Smuds og Brøde — — det var, som om en bitter,

skjærende Smerte med et jog igjennem ham, som om noget med Vold var bleven taget fra ham. — Han begyndte at forstaa sin Faders Tungsind, der havde gjort ham til en Olding længe før Tiden. Som en Forbandelse laa Skammen der jo og rugede over dem alle; Led for Led, Slægt efter Slægt vilde den ramme.

Det varme Blod brændte ham i Kinderne, han kunde godt have skreget højt — han havde en Fornemmelse, som om han ikke mere kunde se Folk frit i Øjnene. En fremmed, fjendtlig Magt syntes med et at have grebet ind i hans Skjæbne, forstyrret hele hans Liv — —

Og han, som nylig havde ment, at dette Liv var lutter Lys og Solskin!

Den næste Dag lod han Else aabne Skabet, hvor Sølvtøjet forvaredes. Der laa ogsaa den sælsomme Guldsild, Arven fra Oldeforældrene til denne Gren af Slægten — den ene af de tvende Gjenstande, som Fru Anne Walstorp skulde have ladet forarbejde af Bjergfolkenes Guld. Underlige Tanker fore ham i vild Flugt gjennem Hovedet, da han stod med den i Haanden.

«Jeg vil en Gang lade Vaabensmeden i Kiel danne mig et Kaardehefte deraf, Else. Vi skulle da faa at se, om Du faar Ret, og om det lykkes mig atter at fange Heldet, som svigtede min Farfader og hans Børn.»

«Dertil give Gud Herren sin Velsignelse — Amen!» sagde Else i en højtidelig Tone og lod den tunge Egetræsdør falde i med et Brag, der gav Ekko i det store, øde Rum og døde hen i de lange, tavse Gange.

Hendes Forudsigelse syntes at skulle gaa i Opfyldelse, Brejde Rantzau blev daarligere og daarligere for hver Dag, der gik, svagere og affældigere og lod ikke til at kunne have ret lang Tid tilbage. De saa omtrent ikke en Moders Sjæl paa Bothkamp med Undtagelse af Bartskjæreren, der kom for at aarelade den Syge, og Josias var til Mode som om han var indestængt i et Fængsel. Det var som om disse faa Maaneder havde røvet ham hele hans Ungdom, havde stængt al Livsglæden ude.

Paa den Vis slæbte Foraaret og en Del af Sommeren sig hen.

V.

En Dag, da Høsten allerede stod for Døren, var Josias redet over til Brejdenborg for at raadføre sig med Gert Rantzau angaaende et Stykke Engjord, som Fogden Heinrich Porse, der klagede gudsjammerligt over de strenge Tider, mente de burde sælge. Josias havde saa at sige ikke været der siden sin Hjemkomst, thi Statholderen selv var jo næsten aldrig hjemme, men opholdt sig inde i Kiel hos Kongen, og at sidde deroppe i Stuerne, stiv og stram, og ligesom løbe Spidsrod for Kvinderne skøttede Josias ikke om.

Da han var kommen ind i den velbekjendte Dagligstue med de mange Zirplanter i Vinduerne, Tabletterne paa Væggene med de bøhmiske og venetianske Glas, og indaandede dens Duft af tørrede Roser og Lavendler, blev han grebet af en egen Følelse af Hjemlighed og Hygge. Det var som om et Hav af Minder — glade Minder fra Barndomsaarene, strømmede ind over ham. Henne paa en af Vinduesbænkene sad en ung Dame med sin Kniplepude foran sig — det var Helvig Rantzau, som nylig var kommen hjem fra sin Faster, Abbedissen i Itzeho.

Josias havde nær ikke kjendt hende, saa meget havde hun forandret sig. Den lange, opløbne Figur med det flade Bryst og de smalle Skuldre var bleven fyldigere, den blege, gulladne Hudfarve friskere; Øjnene vare mørke og klare, og i Øjekrogene kom der Smaarynker frem, naar hun lo. Hun vilde have været smuk, naar Næsen ikke havde været saa skarp og Munden ikke slet saa stor.

Hun rejste sig og nejede temmelig knibsk. Josias kunde nok mærke, at hun vilde holde paa sin Værdighed som den voksne Dame, medens hendes Blik dog strejfede ham fra Siden — stjaalent, nyfigent og ligesom udfordrende.

Han stod halvt forlegen og vidste ikke ret hvad han skulde tale om, men tilsidst faldt han paa at spørge til sin gamle Kammerat, Otto Blome, spurgte om hun kunde huske, da de havde væltet Bistaderne i Humlehaven, og den Gang de havde staget hende omkring i Andeparken i det store Bryggerkar, der tilsidst vendte Bunden i Vejret. Hun gav sig til at le, og saa var Isen brudt.

Ja, han var da tilsidst løbet sin Vej fra dem som en Tyv om Natten, sagde hun; havde hun gjort Alvor af sin Trussel og hidkaldt sin Fader, var han nok neppe kommen afsted den Gang.

Josias mente, at hun dog nok havde været glad ved at blive ham kvit. — Kors ja, det kunde han da vel forstaa! — Hun havde en egen Maade at slaa Øjnene ned paa og hæve dem igjen, det var omtrent som naar et Slør pludselig bliver draget til Side.

«Men Helvig, Du sagde dog, at Josias ved den Bedrift voksede og blev til en hel Helt i dine Øjne,» udbrød hendes yngre Søster, som var kommen til, i en drillende Tone.

«Pas Dig selv, Malene, eller gak ind i Ammestuen.»

«Nej, om jeg gjør! Du og Elsebeth stak ogsaa St. Hansurter op under Hanebjælken, for at se om Du skulde have ham til Ægtemand, husker Du nok. —»

«Du lyver, Din lede Unge —» og Helvig foer hen og gav Pigebarnet et Ørefigen, saa at hun skraalende løb ud af Stuen; men Josias lo. Han skottede til Helvig — hun var bleven rød helt op under Haaret.

Hun vilde lade som hun var fornærmet og talte næsten ikke mere til ham, men da han siden gik over Borggaarden, saa han hende staa oppe ved et af Vinduerne og kigge efter ham med fremstrakt Hals, store, glinsende Øjne og halvaaben Mund, bag hvilken den faste, hvide Tandrække skinnede frem.

Da han red hjem i den lumre, stjerneklare Avgustaften, maatte han hele Tiden tænke derpaa, og han smilede saa smaat ved sig selv.

Og saa St. Hansurterne under Hanebjælken!

Denne Gang varede det ikke længe, inden han igjen havde Ærinde over til Brejdenborg — og det fik han herefter jevnligt. Disse Besøg bleve efterhaanden til en Vane; det var jo da altid en Tidkort saalænge han ingen anden havde.

Egentlig forelsket i Helvig var han ikke.

Hun var hverken saa smuk som den yppige, sortøjede Lisa eller som den lille, blonde Guldsmededatter — disse Kvinder, der for en Stund havde vakt hans Sanser, uden at han senere havde skjænket dem en Tanke. Hun kunde heller ikke maale sig med hin stolte Adelsfrøken, som i Smug havde tilkastet ham Fingerkys fra Karnappen, men i sin underlig nedtrykte Sindsstemning følte han ligesom Trangen til kvindeligt Selskab, følte en vis ubestemt Længsel, der higede mod en Gjenstand, et Maal, og selv en Kvinde med færre Fortrin end Helvig

Rantzau vilde rimeligvis have fængslet ham i denne Periode af hans Liv. Selv gjorde han sig ikke Rede for det Velbehag, han følte i hendes Nærhed; med sine atten Aars Erfaringer var han ganske vist ikke fremmed for den Art af Elskov, som taler til den grovere Del af Mandens Natur, men ligeoverfor hin Følelse, som har sit Udspring fra en renere Kilde, stod han endnu som for en uløst Gaade — nyfigen, med Trangen til at tyde den, men med hele den sky Ærbødighed, der gjorde ham usikker og tøvende.

Saa rolig og uden lidenskabelig Attraa han end var i Begyndelsen, blev han dog efterhaanden varmere og varmere. Der var en Blanding af Knibskhed og Dristighed i Helvigs Væsen, som æggede ham paa samme Tid som den forvirrede ham. Han kunde aldrig blive klog paa hende, hvis Natur i mange Maader var saa beslægtet med hans egen; der var Øjeblikke, i hvilke han næsten betragtede hende som en ligesindet Kammerat, andre, i hvilke han kun frygtsomt turde nærme sig hende og dog just havde Fornemmelsen af noget lokkende, dragende — det var et Spil, som i sin lette, luftige Flagren halvt var Leg, halvt Alvor, snart vuggende sig i vage, uklare Længsler, snart vovende sig frem i dristigt Begjær.

En Eftermiddag var en Del unge samlede paa Brejdenborg. Den Frihed i Omgang, som ellers i det daglige Liv ikke tilstodes unge Mennesker af forskjelligt Kjøn, nødes i fuldt Maal ved saadanne Sammenkomster. Paa den store Grønning bag Ladegaarden, hvor Lærredet laa paa Bleg i lange Striber, legede unge Herrer og Damer som en Flok kaade Børn, og Tagfat og Blindebuk, Fodturnering og Ringdans afløste hverandre. Den tykke Hans Ahlefeldt, der prustede og hvæsede som en

Blæsebælg, maatte døje den ene Skose efter den anden af Pigebørnene, med den smukke Elsebeth Blome i Spidsen, fordi han var saa klodset og hele Tiden kom galt afsted — — men til Josias, som ogsaa halvt mod sin Villie var kommen til, skottede de alle med en vis nyfigen Skyhed. Han var ligesom hævet op over de andre, stillet alene for sig i deres undrende Tanke, hyllet i al sin straalende Glans ligesom Prinsen i Æventyret.

Helvig kom i Legen hele Tiden ligesom tilfældig i Nærheden af ham — saa sprang han med et frem og gav sig til at løbe efter hende.

Han indhentede hende i den lange Hasselallé, der næsten lukkede sig over Hovederne paa dem, medens Solstraalerne, der faldt ind gjennem Løvet, dannede smaa blinkende Pletter i Grusgangen. Aandeløse og forpustede stode de begge stille og gispede efter Vejret. Helvig vilde slide sig løs, men Josias holdt paa hende og tvang hendes Hoved tilbage — saa kyssede han hende, paa Kinden, paa Munden og lige bag Øret, hvor de fine, krusede Nakkehaar begyndte.

«Aa fy, Josias — fy!» Hun slog ham over Armen, men der var paa samme Tid et Udtryk i hendes Ansigt, som gjorde ham dristigere.

Han lagde Armen om hendes Liv og drog hende med sig. De sidste Efternølere af hvide Lilier duftede saa krydret og sødt derinde i Urtehaven, og Myggene dansede summende i den hede, solmættede Luft. — Ganske langsomt gik de langs Ligusterhækken, ingen af dem talte. Helvig havde lukket Øjnene halvt, det var saa sælsomt, saa betagende saaledes at lade sig lede af ham. — —

Josias kunde mærke hvorledes hendes Aandedræt

blev hurtigere og kortere, medens hun ligesom gled tættere og tættere ind til ham. Denne Blanding hos hende af Frygtsomhed og lysten Nyfigenhed opflammede ham — han trykkede hende fastere op til sig og nærmede atter sin Mund til hendes, der søgte hans. — —

I dette Øjeblik blev der kaldt paa Helvig. Blodrød og med et lille Skrig foer hun fra ham og glattede sit forpjuskede Haar. «Sig det ikke til Nogen!» hviskede hun hastig og skyndte sig bort.

Da han kom tilbage til de andre, saa han hende staa og hviske med Elsebeth og de andre unge Jomfruer,

der fnisende stak Hovederne sammen og kiggede hen til ham. Et Øjeblik efter lo og gantedes hun med Otto Blome, der svang hende i Ringdansen og talte sagte med hende — vilde hun kanske om lidt ogsaa lade sig favne og kysse af ham? — —

Josias kunde godt have slaaet hende i dette Øjeblik, kunde med en Slags Vellyst have boret sine Fingre ind i dette hvide, faste Kjød; saa drejede han sig rundt paa Hælen og vendte hende Ryggen. En leflende Flane var hun, Statholderens Datter, dog naar alt kom til alt — ikke et Haar bedre end nogen af de andre,

hvad enten de kaldte sig Lischen eller Gretchen, boede i en Hytte eller i et Slot; men han i alt Fald vilde da ikke være hendes Nar — og da hendes Haand om Aftenen ved Afskeden gav hans et sagte Tryk, stjaalent og ømt, slap han den næsten i Uvillie.

Næste Gang de mødtes forsøgte han ikke nogen Tilnærmelse, skjøndt baade hendes Blik og Smil opfordrede dertil. —

Fortryllelsen var borte — Duften med ét saa underlig gaaet af det hele.

Alle havde travlt med ham og hende, mærkede han, og det ærgrede ham; om det saa var Statholderen selv, saa smilede han nok saa lunt og havde saa smaat ladet sig forlyde med, at han ikke vilde have noget imod en Forbindelse imellem dem. Af en Flue gjordes der en Elefant; naar det kom til Stykket, havde de vel allerede ordnet hans og hendes fremtidige Liv, bestemt Medgiften og det hele og ventede kun paa, at han skulde gjøre det afgjørende Skridt og pænt og artigt lade sig lægge i Lænke.

Saa trak han sig tilbage. Han havde desuden nu faaet Kommandoen over en Del af Oberstlieutenant Ahrenstorfs Rytteri, der skulde holde Kystlinien besat og hindre fjendtlige Hobe, der paa deres Udrykning fra Jylland ofte strejfede om for egen Regning, fra at gjøre Landgang, og var ganske optaget heraf. Der var efter den lange Stillesidden en Friskhed og Spænding i dette Friluftsliv, som ikke alene forjog alle Elskovstanker men ogsaa Tyngslen, der som en knugende Mare havde lagt sig over hans Sind.

«De har spurgt efter Dig paa Brejdenborg,» sagde Hans Ahlefeldt. «Hvad er der dog kommet Eder imellem?

Herregud, saa blot Elsebeth hælvten saa mildt til mig som Helvig til Dig —»

«Skikkede hun Dig kanske med den Hilsen?» spurgte Josias.

Men nogen Tid derefter indfandt han sig der dog — ligesom tilfældig. Han fik en noget kølig Modtagelse, og Helvig, som var bleven taget alvorlig i Skole af sin Fru Moder, fordi hun ikke havde været forsigtig nok slig det sømmede sig en ærbar Jomfru, gik omkring og surmulede med rødgrædte Øjne. Da hun et Øjeblik var alene med Josias, fortalte hun ham, at hun nu igjen skulde sendes til Faster Regitze for at poenitere der, kanske den ganske Vinter, mellem de gamle Gribbeniller paa Klostret. —

«Og det er Eders Skyld altsammen,» busede det pludselig ud af hende, «I har været ond — ond!» Josias kunde høre Graaden dirre i hendes Stemme.

Han stod forlegen, forbavset, forsøgte at fremstamme en Undskyldning og vilde gribe hendes Haand.

Men Helvig rev den heftig til sig. «Ikke et Ord vil jeg høre, om I saa tiggede mig paa Eders Knæ, Fætter Josias! — Utak har jeg faaet af Moder, ja — og alt det, jeg har maattet høre — aa Gud Fader saa ulykkelig jeg er!» Med Hænderne for Ansigtet styrtede hun ud af Døren.

Josias saa efter hende — han vidste næsten ikke om han skulde le eller ærgre sig. Havde han gjort hende Uret kanske, og havde der dog været mere Alvor i Legen fra hendes Side, end han havde tænkt? Han havde halvvejs ondt af hende og var alligevel harmfuld baade paa sig selv og hende — harmfuld som En, der har en Uret at bebrejde sig, men dog paa samme Tid véd

med sig selv, at han er bleven tilskyndet til at begaa den. Maaske, hvis de andre havde været mindre genegne til at blande sig heri, mindre nyfigne, hun selv mere bly og tilbageholdende — —

Han gjorde et Skridt frem som for at holde hende tilbage, greben af en Følelse, han ikke selv kunde forklare sig, men han betænkte sig igjen.

Et Par Dage efter var hun rejst. Josias var ikke fri for at føle en vis Tomhed, samtidig med, at han i Grunden syntes, det var en Lettelse og helst vilde slaa det hele i Glemmebogen; han forstod sig ikke rigtig paa sig selv.

Nogle Maaneder ind i det nye Aar døde hans Fader, og han var nu Herre paa sine Fædres Borg med hele Ansvaret lagt paa sine Skuldre, med nye Pligter at varetage. Med Undtagelse af gamle Else var der ikke en Moders Sjæl, som sørgede over Brejde Rantzaus dødelige Afgang — et tungt og glædeløst Liv, som endelig havde fundet sin Afslutning. Og dog var det med en sælsom Bevægelse, at Sønnen bøjede sig over den kolde, stive Haand, som saa ofte havde hævet sig for at tugte ham. Saa sælsomt at tænke sig, at dette virkelig var Enden. — Efter Arbejdet og Kampen denne dybe Stilhed — denne endeløse Hvile.

Ikke Enden endda, nej. Det store Hinsides laa jo bagved — om som en Velsignelse eller en Forbandelse, hvo kunde sige det? En magtede ikke Tanken, fik vel blot tro hen i Blinde, slig Moderen havde gjort — om En da var istand dertil.

Hverken Ansvaret eller Pligterne bandt ham længe mere til det triste Hjem; til Gaardens Drift havde han dog intet Kjendskab, ingen Sans derfor. At slide Tiden hen med kjedsom Tjeneste som den nu og da faldt for,

bestandig ventende paa, at det for Alvor skulde gaa løs, medens Jorden ligesom brændte under hans Fødder; ligesom Faderen at bøde for Slægtens Brøde i daadløs given sig hen — nej! Hans Kald var det at værne om hin ældgamle Storhed, at aftvætte Pletten, som en Stund havde klæbet ved det stolte Navn, og føre det frem i fornyet Hæder og Glans. Det var Arven, som var efterladt ham, Gjerningen, han havde at tage op, det havde hin Stunds bitre Alvor lært ham, da Sandheden aabenbaredes for ham og for stedse havde berøvet ham Ynglingens glade Sorgløshed.

Og da Kong Kristian saa endelig i Maj 1629 havde sluttet Freden i Brømsebro, overladende det til sin svenske Nabo at tage den Kamp op, som han ikke selv magtede at føre til Ende, og da Gustav Adolfs Navn med Begejstring gjenlød hele Norden over, havde ogsaa Josias Rantzau taget sin Beslutning. Inden Vinterens Komme havde han for anden Gang vendt Holsten Ryggen for at give sig i fremmed Krigstjeneste og rykke i Marken mod de Kejserlige — for at begynde et nyt Afsnit af sit Liv.

Og Helvig?

Han sendte hende en Hilsen gjennem Hans, men — besynderlig nok, naar han nu tænkte paa hende, var det igjen som det kaade, forviltrede Pigebarn fra Barneaarene, med hvem han plejede at mundhugges og igjen blive gode Venner. Og saaledes vedblev hun at staa for ham længe efter.

* * *

Overalt, hvor Josias kom frem, mærkede han den samme Spænding og Ophidselse i Gemytterne — stærkere

næsten end nogensinde tidligere under Trediveaarskrigens Rasen, thi Buen var jo nu spændt saa stærkt, at den snart maatte briste, og det stod klart for Protestanterne, at enten var nu Frelsen nær, eller ogsaa maatte de gaa til Grunde.

Gustav Adolf var endnu beskjæftiget i Polen og forblev der det meste af Vinteren, men Størstedelen af hans Hær laa allerede ved Stralsund under General Diderik v. Falkenberg, og tidlig i Forsommeren 1630 landede han selv i Pommern med en Styrke paa omtrent ni tusinde Mand. Det var hans Hensigt efter at have bemægtiget sig Stettin at lade sine Tropper rykke frem baade i østlig og vestlig Retning, forinden Fjenden, der laa ved Gratz og Grejfenhagen, kunde naa at afskjære ham Vejen, og selv marscherede han derpaa mod Kolberg.

Det var ikke uden en stærk Fornemmelse af Nysgjerrighed og Forventning, at Josias Rantzau nærmede sig den svenske Konges Hovedkvarter. Med Utaalmodighed havde han afventet det Øjeblik, da han kunde fremstille sig for den store Konge selv, og nu havde Uheldet — eller Heldet — villet det saaledes, at han paa Vejen hid tilligemed sin Svend var dumpet midt ind i en Flok fjendtlige Ryttere, hvem de i Mørket fejlagtig havde taget for Svenskere. Feltbindene, hvormed de havde forsynet sig, og Josias's Forsikring, at de agtede at slutte sig til Tillys Skarer, gjorde, at man i Begyndelsen ingen Mistanke fattede, men da en Vagtmester begyndte at ane Uraad og der var al Rimelighed for, at de til Slut vilde blive hængte som Spejdere, trak de blank og, huggende om sig som Rasende til højre og venstre, lykkedes det dem saa at slippe bort. De Oplysninger, Josias ved denne Lejlighed saa uventet havde faaet, vare imidlertid af stor Vigtighed, og den

Officer, som modtog ham ved Lejren, erklærede sig da ogsaa, efter nogle Indvendinger, beredt til at føre ham til Kongen.

Josias mønstrede opmærksomt alt, Soldaternes Uniformer og Vaaben, der gjorde det langt lettere at komme frem end i de gammeldags, tunge spanske Rustninger, der hindrede Bevægelsernes Frihed; det lette, næsten zirlige Skyts, der stod i en saa uhyre Modsætning til de plumpe, uformelige Redskaber, af hvilke man hidtil havde betjent sig — og saa den Ro og Orden allevegne, den gode Disciplin. —

Svenskeren, der paa sin Side iagttog ham, smilede. «Ja hans Majestæt har, hvad I af alt vil kunne observere, Indsigt i Krigskunsten trods nogen Fyrste i vor Tid.»

«En kanske dog undtagen — som nu rigtignok ej er mere — Moritz af Oranien!»

«Ham er det netop vor store Konge har taget til Mønster og Forbillede, men — Gustav Adolf gaar frem med Tiden. Daglig sysler han med Planer til nye Forbedringer og arbejder i timevis med sine hollandske Ingeniører. Hvad mener I nu til Eksempel om disse der — er det ikke et skjønne Syn?» Han pegede paa de smaa, forgyldte Læderkanoner, dér stode opstillede paa deres Lavetter.

«Ærlig talt tykkes de Tingester mig nærmest at ligne kunstigt Legeværk,» Josias trak paa Skuldrene. «Lettere at haandtere begribeligvis end de gamle Brumbasser hist henne, eftersom ungefehr otte Heste jo skulle til for at slæke sligt Bestie afsted, men sikkert for hastig ophedede.»

«Naa jo, ganske vist befandtes de at være vel klejne, da de nys i Polen toges i Brug; af de nye, smaa Jernkanoner venter hs. Majestæt sig mere, men forresten —

har I for Skik kun at laste alting, min Hr. Kaptajn, saa raader jeg Eder ellers at holde Eders Meninger en Kjende for Eder selv —»

«Min Hr. Officer, jeg takker Eder! Endnu har jeg dog ej noget Raad behov for at vide hvorlunde jeg bør comportere mig.»

Svenskeren saa arrig ud og lovede i sit stille Sind, at han skulde huske Kaptajn Rantzau. Lidt efter stod Josias med bankende Hjærte for Gustav Adolf.

Den store Tarvelighed, hvormed Kongen omgav sig i Felten, udstrakte sig ogsaa til hans Person, der snarere bar Præget af Krigeren end af Majestæten. Og dog var det ægte kongeligt dette Aasyn med de storskaarne Træk og de klare, lyse Øjne — et Aasyn, som Josias siden aldrig glemte.

«Rantzau,» udbrød Kongen, efter at have betragtet ham med synlig Velvillie, «det Navn har Klang — endog det til Tider har skurret slemt i svenske Øren! — I bærer Slægtens Mærke i Eders Aasyn, og velkommen er I os tilvisse som Stridsmand for den gode Sag. — I har meldt Eder hos General Falkenberg, medbringer I Depescher fra ham?»

«Nej, Eders Majestæt. Men jeg har Tidender at melde, som jeg formener ej ere uden Vigtighed. Vejen til Stralsund er fri; Fjenden drager sin meste Styrke Syd paa, og en Storm er nu besluttet mod Magdeborg — flere af Tilly's Generaler have alt forenet sig med ham.»

«Magdeborg!» Kongen sprang op. «Ved Gud, det er vigtige Efterretninger, som kanske ville forandre mine Planer i Øjeblikket.» — Han beholdt Josias hos sig en Stund, gjorde ham flere Spørgsmaal og nedskrev Svarene. Endnu samme Aften forhandlede Gustav Adolf med sine

Generaler, og næste Morgen erfarede Hæren hans Beslutning at rykke det betrængte Magdeborg til Undsætning. Kaptajn Rantzau ansattes ved hans egen Stab og overtog Anførselen over et Rytterregiment.

Det at være Overbringer af et vigtigt Budskab, der saaledes havde draget Kongens Opmærksomhed paa ham, hans Held til straks fra først af at sætte sig fast i Majestætens Gunst, gjorde imidlertid, at Josias's nye Krigskammerater betragtede ham med skjæve Øjne, og lagde Grunden til et Nag og en Misundelse, der siden aldrig ganske fortog sig. Holsteneren var en storagtig og anmassende Herre, sagde de, der var fuld af galne Indfald og kun gjorde hvad han selv fandt for godt. En Dag, da han saa en Fændrik slaa en opsætsig Soldat med en Bøssekolbe i Hovedet, rev han uden videre Vaabnet fra ham — han taalte ikke, at de Gemene lede Uret, sagde han, og da den betuttede Fændrik vilde tage til Gjenmæle, bad han ham gaa Fanden i Vold. Hvad skulde man vel sige til slig en Adfærd?

Og inden Josias ret vidste af det, havde han stødt de fleste af Officererne for Hovedet, saa sig indviklet i Stridigheder til op over Ørene og fik den ene Udfordring efter den anden —

Det var hans Modtagelse ved Indtrædelsen i den svenske Hær.

Men anmassende eller ej, saa spurgtes det dog snart, hvorledes denne Holstener — Slagsbroderen — hævdede sin Plads i de Kæmpendes Rækker. Som Oberstlieutenant kommanderede han i Løbet af Sommeren et Par Regimenter af Falkenbergs Stab og førte med Bravour sine Folk i Ilden; det følgende Aar, efter Slaget ved Brejdenfeld, var han, neppe 21 Aar gammel, udnævnt til Oberst.

Pletten paa Rantzauernes Vaabenskjold var visselig paa Veje til at blive aftvættet, deres Ætling havde vist sig som en værdig Arvtager af det stolte Navn. Ikke Trin for Trin søgte han møjsommeligt at bane sig Vej ad Ærens og Berømmelsens Stige — med et eneste Spring vilde han der op.

VI.

Der herskede Liv og Røre i Kjøbenhavn i Sommeren 1634.

Allerede for flere Maaneder siden havde Kongen ladet Indbydelser udgaa til fremmede Fyrster og Herrer og til «Rigens høje Adel» om «at indfinde sig i hans Hovedstad den 5te Oktobris, for med ham at fejre hans kjære Hr. Søns, den udvalgte Prins Kristians Bilager med den sachsiske Fyrstedatter Magdalene Sybille.» — Og saa tarvelig og husholderisk han end ellers var, sparede han dog hverken sig selv eller sine kjære Undersaatter for Udgifter ved denne Lejlighed — maaske for at vise Evropa, at hans Rige ingenlunde havde mistet sin Livs-

kraft efter de haarde Stød, men havde været i Stand til at rejse sig igjen.

Utallige vare de Indkjøb og Bestillinger, der bleve gjorte, baade i Ind- og Udlandet. I alle Klasser og Stænder havde man travlt; Haandværkerne arbejdede til langt ud paa Natten og brøde deres Hoveder for at tilfredsstille Smagens og Modens utrolige Fordringer. Især gik det ud over Skræddere, Sudere og Perlestikkere, ikke at tale om Guldsmedene, der skulde levere et Utal af Kjæder og Smider. Adelen redede sig ud paa deres Gaarde med det «allerkosteligste Udstyr», og selv den højere Borgerstand vilde ikke lade sig lumpe, men stod kgl. Majestæt bi af al Formue. Paa det gamle Slot blev der flikket og pudset i det uendelige, Sale og Gemakker droges med nye flanderske Tapeter og smykkedes med adskillige «rare Skilderier» af Maleren Karl van Mandern, som tilligemed Arkelimesteren komponerede og indøvede burleske Optog og allegoriske Komedier med Ballet, i hvilke Hofsinderne, ja selv et Par af Kongens Døttre skulde deltage. Der skulde desuden afbrændes et kosteligt Fyrværk foran Slottet for ret at forlyste de fremmede Herskaber, og der var forskrevet en Trup engelske Komedianter.

Forventningerne vare store, og Stadens faa og tarvelige Herberger vare ikke i Stand til at rumme de mange Fremmede, som allerede i Avgust og September begyndte at strømme til; ogsaa de fleste Adelsgaarde og borgerlige Huse vare overfyldte af Gjæster.

En Eftermiddag i September, da Gaderne laa og stegtes i Solheden og Støvet, og Uhumskhederne fra stillestaaende Rendestene og Møddinger med deres raadne Affald og stinkende Aadsler forpestede Luften, gjorde et Par Ryttere, Herre og Tjener, Holdt udenfor Byens

anseligste Herberg «Lækkerbidskenen», en lille, lav Bindingsværks Bygning med Bislag og Svalegang, der laa paa Amagertorv imellem Østergade og nuværende Kirkestræde, og som vel neppe i nogen Retning har svaret til sit Navn, skjøndt udenlandske Residenter og andre store Herrer ofte toge til Takke med at bo der.

Værten, Mester Johan Spiegelberg — en lille, geskæftig Holstener med skjæve Ben og en Næse som en fuldmoden Drueklase, havde maattet afslaa den Fremmedes Begjæring om Logemente for sig og sin Svend, da Pladsen var optaget af flere fornemme Personer med deres Følge, men viste dem ind i Skjænkestuen, der jo stod aaben for enhver. Og ind i Skjænkestuen, hvor et Par Borgere i en Krog beskedent gjorde sig til Gode med deres Rostokker Øl, medens nogle Officerer lode sig Mester Spiegelbergs bekjendte Moseler-Vin smage, spankede den Fremmede med knejsende Hoved, idet han i en højrøstet Tone forlangte Vin og tillige begjærede at vide, hvem i Fandens Navn de store Herrer vare, for hvilke en højbaaren Kavaler og Officer i hans Durchlaut Kurfyrsten af Brandenborgs Tjeneste maatte vige Pladsen.

«Her er til Huse den spanske Ambassadeur i egen Person, lige hidkommen over Helsingør,» svarede Værten og brystede sig, «samt Feltøversten Generalmajor Rantzau, nys hjemvendt fra svenske Hæren.»

«Rantzau! Et Navn, der har Klang skulde jeg mene!» udbrød en af Krigsmændene, en gammel, arret Hugaf, idet han maalte den Fremmedes temmelig lurvede og medtagne Ydre med Øjnene. «I tre samfulde Aar tjente jeg under ham — de stolteste og gladeste i mit Liv — og nu gaar det mig ungefehr som de gamle udtjente Stridshingste, naar de med udspilede Næsebor lytte til

Trompetens Klang; hører jeg ham nævne, saa kribler og krabler det mig i Blodet.»

«Med Forlov de gunstige Herrer,» sagde en af Borgerne og lettede høfligt paa Kabudsen, «er det den Feltøverste Rantzau, om hvem der siges, at han har en forhekset Kaarde, der fælder hvem den rammer?»

«Ej for den Sludder Mand, der er ej mere Hekseri og Troldom ved den, end den, som hans egen kraftige Arm lægger deri!» raabte en ung, skaansk Fændrik og lo. «Den uvidende Hob er jo immer fluks genegen til at tro paa slige Parabler, men at det gaar ganske naturligt til, det kunne I forbande Jer paa.»

«En skulde dog paa min Sjæl fast ikke tro det stundom,» ytrede en anden af Officererne, «alene naar En tænker sig den Gang ved Andernæk. Tre Gange forsøgte den kejserlige General Ysenburg at storme Byen med sin overlegne Styrke, og hver Gang slog Rantzau ham tilbage. Den sidste Gang blev Rantzaus Hest skudt under ham, han selv laa begravet under en Dynge Lig, og hans Folk troede allerede, at alt var tabt — saa rejste han sig pludselig og greb sin Kaarde, der var falden fra ham: «jeg er ikke færdig endnu Folkens,» raabte han, og saa stormede han frem —»

«Ja vist, men saa ved Paffenhofen da,» afbrød Veteranen. «Jeg var selv med. De svenske Dragoner havde en haard Dyst at bestaa; Rantzau var rykket frem til Undsætning, da Fjenden pludselig, i Nærheden af et Vadested, søgte at spærre ham Vejen. Men hvad gjorde han? Da de sidste af hans Folk vel vare komne halvvejs over Broen, medens han selv var bleven tilbage, saa vi den med ét at staa i lys Lue — han havde ladet den stikke i Brand og styrtede sig nu ud i Strømmen, der nær havde revet ham med sig. Kuglerne peb ham om

Ørene, men han naaede uskadt den anden Bred, hvor han blot rystede sig og lo. Saa svang han sig paa en frisk Hest, og afsted gik det som til en Dans — for at hjælpe Dragonerne!»

«Det var Satan til Karl,» sagde Borgeren.

«Ih jo vist, det kan ingen vide bedre end jeg ihr Herren, jeg, som selv var med at give ham hans første Lectioner,» faldt den brandenborgske Officer ind og saa sig om i Kredsen med en udfordrende Mine. «Generalmajor Rantzau og jeg ere gamle Krigskammerater, og naar jeg om lidt har pudset mig og taget Haandtvæt, saa kan I kuns melde ham Hr. Vært, at Major v. Qvitzov ønsker at gjøre ham sin Opvartning.»

«Saa?» Mester Spiegelberg spyttede og stak Hænderne i Lommen. «I faar vist give Stunder lidt — Generalen har Besøgelse.»

«Saa venter jeg og drikker imens paa hans Sundhed. Hvad mene ihr Herren om at tømme et Bæger — Stuen rundt? Og saa — skal det være et Slag Lanter — eller Tærninger? eller det ny allamodens Spil, Pirkentafel kanske?»

Gjæsterne, baade Officerer og Borgere, begyndte at forsone sig med den raske Brandenborger og rykkede nærmere i Kreds.

I en lille Stue i det øvre Stokværk sad imidlertid Josias Rantzau selv og talte med sin gamle Ven og Vaabenbroder, Hans Ahlefeldt til Hilgenstede — nu en anselig Herre med en trind Bug og et rødt, godlidende Ansigt, der ikke var frit for at have et vist faareagtigt

Præg med de runde, fremspringende Øjne og det lyse Haar kæmmet glat ned over Panden.

Josias havde forandret sig en Del i disse Aar.

Det brune, vejrbidte Ansigt med det krusede, mørkblonde Skæg havde mere end én Skramme — de ungdommelige, livsglade Træk vare som skaarne med skarpere og strengere Linier. Over den hele kraftige og dog saa smidige Skikkelse hvilede der et Præg af den gamle, udfordrende Trods, men Blikket i de blaa, funklende Øjne var blevet forunderlig bydende og fast.

Smilet var — naar det brød frem — det gamle; lyst, frejdigt, lidt overmodigt og sejersikkert — det kom som en Hilsen fra fordums Dage.

«Ak ja, det var skjønne Tider vi levede tilsammen,» sagde Hans Ahlefeldt og kvalte et lille Suk, idet han begravede det halve Ansigt i Kruset. «Fredens Gjerning kan vel være god og priselig, og til at passe min Dont hjemme paa Hilgenstede kan jeg vel være god — dog, ser jeg hen til Dig og hvad Du alt har udrettet her i Verden, da kjender jeg mig først saa underlig klejn og ringe —»

«Snak Hans — Du har immer havt for Skik at forringe Dig selv, ret som om Du ikke var det bedste Menneskens Barn, den braveste Kammerat, der nogen Tid traadte et Par Sko.»

Hans rakte sin Kæmpenæve frem og knugede Josias's Haand. «Aa, det er nu Løgn Du, men — Tak alligevel for de Ord! — Naa, og nu — nu slaar Du Dig vel for en Stund til Ro herhjemme?»

«Saamænd om jeg véd det. Danmark har jo allenfals Fred nu, tiltrænger ej min Arm og — med Sverige er jeg færdig. Den svenske Hær er kanske den første i Verden, men paa Folket, ser Du — paa Folket selv

lider jeg ej ret. Med Gustav Adolf, tykkes mig, svandt den rette Aand af dets Rækker; fagre Ord og gyldne Løfter — dem kunne de smøre En om Munden med, men at holde dem, det er just ikke altid deres Absicht. Den Oxenstjerna huer mig heller ikke, han er en snedig Karl og trækker blot Tingene i Langdrag.»

«Men Laurbærrene, Du vandt Dig, Josias, Guds Død! dem har dog ingen kunnet gjøre Dig stridig.»

«Aa nej, men at indflette dem en Smule med Torne have de dog forstaaet.» Josias lo lidt bittert. «De syntes til Slut, at nu havde jeg faaet nok af Æren, og saa nys ved Hagenov, just som det for Alvor skulde gaa løs, kaldte de mig tilbage. Jeg mangler Besindighed, siger de, og saa hed det sig, at de havde Brug for mig et andet Sted. Det mente jeg nu Nej til, og saa sagde jeg de store Herrer min Mening og Tak for den Gang.»

«Naa ja, kjedsomt maa det vel og være immer at kriges for fremmed Regning. Hvad rage egentlig de Stridigheder os?»

Josias trak paa Skuldrene. «Saamænd — hvad der nu i Aaringer har sat det ganske Evropa i Bevægelse tykkes mig dog ellers er vorden som en stor, fælles Sag, et Maal for de forenede Protestanters Stræben, hvad enten vi kalde os Danske, Tyske eller Svenske. En gjør sit bedste og saa forresten — hvad Enden paa det hele skal blive, det gaar langt over min Forstand.»

Hans Ahlefeldt rystede med en grublende Mine paa Hovedet. «En kunde dog paa en Vis ligesom tabe Fodfæstet derved tykkes mig — efter mine Begreber har den Plet af Jord, hvor vi høre hjemme, dog en særlig Attraktion.»

«Aa, jeg fornam aldrig synderlig til Hjemmet i den Forstand, Hans. Ej maa det undre Dig saa meget,

om jeg ingen ret Forlængsel kjender efter at vende tilbage. Og dog kunde de vel tiltrænge paa Bothkamp, at jeg kiggede dem en Smule efter i Sømmene; Indtægterne blive ringere Aar for Aar, og Heinrich, den Kjæltring, snyder mig begribeligvis — men han er gammel nu, jeg nænner ikke at sætte nogen anden i hans Sted.»

«Da er det Fanden annamme mig en Øllebrøds Barmhjærtighed den. Du har ikke Lov at ødsle slig med dine Midler, og det Fædrenegods, Dig er betroet, skal vide, at Du har et Ansvar der.»

«Du taler som den vise Salomo selv, Hans — men —»

«Vil Du agte paa et velment Raad,» vedblev Hans, der nu red sin Kjæphest, «saa se at faa dine Sager bragt paa Fode; vælg Dig en Hustru og skab Dig en Husstand.»

Josias brast i Latter. «Ej Hans, Du er dog vorden en ægte Prædiker! Har Du kanske alt udset en Hustru til mig og en passende Madmoder for Bothkamp?»

«Hm — Helvig Rantzau, din Frænde, er det rigeste Gifte i Holsten omtrent. De mente jo dog alle en Gang, at I — at Du — nok sagt, hun har ikke glemt Dig, siges der.»

«Ej, bliv mig fra Livet med den Snak. Helvig Rantzau! Du kjender mig kun daarligt, Hans — Kvinderne end mindre.»

«Nej, det er sandt, jeg har aldrig forstaaet mig paa at gjøre Amour, har ikke saa meget paa Samvittigheden i det Stykke som Du, din Skalk.»

«Saamænd, En drikker jo stundom af Bægret, plukker af det friske Blomster paa sin Vej, men vorder for Sanden dog hastig mæt — fornemmer kuns Lede derved. Alle Kvinder, ser Du, ere i Grunden ens, støbte i den samme

Form — og det bliver kjedsomt i Længden. Hvad enten de nu fra først af ere saa ærbare og pæne, at de neppe tør se os an, eller de flyve os med aaben Favn i Møde, saa er Visen dog immervæk den samme: liebst Du, dann lieb ich wieder! Og saa kan En den jo tilsidst udenad, ækles ved den Elskov, som er rede til at hengive sig fast uden at være begjæret.»

«Fy, det var at sætte Kvinden lavt, Josias, det kan jeg aldrig i Evighed være med til. Som om alle Kvinder vare tilfals! — Kvinden er skabt til Mandens Medhjælp, er hun, ej blot og bareste til hans Legetøj —»

«Ej Hans — sukker Du kanske endnu i Løn for den kjønne Elsebeth? En skulde min Tro ellers ikke kjende det af dit gode Huld!»

«Hør, Josias, spot mig ikke» — den godmodige Hans foer pludselig op, ildrød i Ansigtet, «Din Tur kan vel og komme en Gang, da Du for Alvor faar at fornemme den Magt, som er lagt i en Kvindes Haand, den, som er i Stand til at bøje Ens hele Hu og Villie.»

«Kan hænde. Kan hænde der maatte findes den Kvinde, som havde noget mere at give end den korte, pirrende Glæde og Øjeblikkets Lyst, som dog drager ned efter i en vamlende Dunstkreds af blødagtig og slappende Begjær; men mødte En en slig paa sin Vej, saa skulde En just kjende sig stærk i Haabet, Hans, ikke klejnmodig og forsagt. Elskov er fribaaren, ingen Træl af Egensind og Luner — en Magt er den, som bruser frem i sin hele Vælde, stærk og sejerrig og stor, trodsende hver en Hindring for at naa sit Maal; fuldt ud at ville en Ting og saa gribe til med fasten Haand — det er just hele Sagen.»

I det samme lød der en stærk Larm op fra Skjænkestuen. Josias spang op og aabnede Døren, just som

hans Tjener Martin viste sig ved Foden af Trappen, fulgt af Værten, som i en ynkelig Tone bad Generalen dog endelig forhjælpe ham til at holde Skik paa de galne Mennesker, der ødelagde ham Husets Reputation.

Et Øjeblik efter stod baade Josias og Hans Ahlefeldt mellem de halvt berusede Gjæster, der med Eder og Skjældsord omringede den brandenborgske Officer.

«Djævlen karfunkle mine Øjenstene, om han ikke spiller som en Kanajlle, den udenvælske Abekat,» skreg Veteranen. «Der har været falske Tærninger paa Bordet — lad ham nægte det, om han tør.»

«Tøm hans Lommer og kast ham paa Døren,» raabte en anden Stemme — «fort, heraus med det visne Kadaver!»

«I fejle, Messieurs, Major v. Qvitzov spiller som ægte Kavaler, hvo vover at drage det i Tvivl? Kom an — jeg er rede at give enhver Revanche!« De smaa, stikkende Øjne fore udfordrende rundt i Kredsen, men da de stansede ved Josias Rantzaus høje, bydende Skikkelse, kunde det kjendes trods Halvmørket, at Manden skiftede Farve og bed sig i Læben.

«General Rantzau! — Nu saa formener jeg dog, at I Godtfolk ville vide at lægge Baand paa Eders Tunger; bedre end nogen anden vil Generalen kunne sige god for en gammel Krigskammerat —»

Josias gik tæt hen til ham. «I maa være galen og end frækkere, end jeg havde tænkt, at I vover at paakalde min Bistand. Se hellere til, at I kommer herfra foruden flere Ord og Forklaringer, der kun vilde geraade Eder til liden Ære, og glem ikke, at vi To herefter intet have med hinanden at skaffe.»

«Ej, ej — saa løj dog Rygtet ikke, da det sagde, at Medgangen havde gjort Josias Rantzau storagtig. Eder har Lykken føjet, mig var den krank — raade

vi kanske selv derfor? Og hvo gav Eder Retten til at dømme? Hvad jeg vandt fra Drengen derhenne, «han pegede paa Fændrikken, der bleg og forknyt stod i en Krog og bed sig i Neglene, «det var i ærligt Spil, siger jeg Eder —»

«Jo vist! Eders Skaansel mod Drengen fik jeg i sin Tid at fornemme, skulde jeg tro, saa sandt som I var en Læremester i det Onde, saa at En skulde søge Magen dertil —»

«Hm — den er let at lokke, som gjerne vil hoppe, siger et gammelt Ord; General Rantzau fødtes visselig ej til Helgen!»

«Aa nej, Eders Lærdomme faldt sagtens i altfor god og villig Jord, indtil jeg fik Øjnene op og saa Jer som I var, befængt med allehaande Laster, der gjorde Eder lig et forgiftet Kryb at komme nær. — Var I kun den lystige Svirebroder, I vil gjælde for — — men I, den overbeviste Falskner og æreløse Spiller, fortjener ingen Medynk, og gjorde jeg Eder Eders Ret, saa lod jeg Eder kaste paa Hovedet ud af Døren.»

«Naturligvis — Retfærd maa der øves, det er de Stores Skyldighed.»

Aarene svulmede i Josias's Pande, han hævede uvilkaarligt Haanden. «Menneske — tving mig ikke til at tilføje Eder en Tugtelse, som vilde mærke Eder for Resten af Eders Liv, men gaa — forføj Eder fluks herfra og kom ej oftere i min Nærhed, ved Gud, en anden Gang lader jeg Eder ikke slippe.»

«General Rantzau er Ædelmodigheden selv!» Med Møje trængte Ordene sig frem mellem de sammenbidte Tænder. «Jeg gaar, bøjer mig for Overmagten, men vær sikker paa, at jeg skal mindes denne Stund. Let er det at haane en falden Mand, dog — Enden, min

Hr. Feltøverste, Enden er ikke endda! Forgiftigt Kryb, ved I, stinger hvor det kan træffe sig.»

Med en overdreven dyb Reverens trak Eventyreren sig tilbage og forlod Stuen, fulgt af en forbitret Mumlen og kraftige Eder fra de Tilbageblevne, hvis Harme ikke engang Respekten for de to Adelsmænd kunde dæmpe.

«Der fik Du Dig en Fjende, Josias — om Du ikke havde ham iforvejen,» hviskede Hans Ahlefeldt, «det var et ondt Blik, han sendte Dig til Afsked.»

Josias trak med en haanlig Mine paa Skuldrene. «Han fortjente at hænges — puh, mig tykkes ordentlig, at Luften er forpestet efter ham. Og se saa paa den arme Knøs derhenne, hvad for et ynkeligt Gesicht han sætter op — ret som et Faar, der er bleven klippet! Ved Gud om det ikke minder mig om hin Tid, da jeg selv var værgeløs i denne Erke-Skjælms Vold.»

Han gik hen og tømte sin Børs i Haanden paa Fændrikken, uden at ville høre paa hans Taksigelser, og lidt efter stod Skjænkestuen i «Lækkerbidskenen» tom.

Hans Ahlefeldt havde ogsaa budt Godnat, og Josias var bleven alene. Mødet med v. Qvitzov havde alligevel berørt ham ubehageligt — ikke fordi han bekymrede sig om Eventyrerens afmægtige Trusler, men han følte en Modbydelighed for dette Menneske, som han ikke kunde betvinge. Ganske fri for sin Tids Overtro var han ikke, og igjen at have truffet ham paa sin Vej, forekom ham som et ondt Varsel; han maatte uvilkaarlig mindes Tatersken fra Lyneborg Hede, som havde sagt, at han skulde vogte sig for ham —

Og saa var det i Dag ovenikjøbet den 16de Septembris — en Dag, hun havde spaat skulde blive skjæbnesvanger for ham.

Han gik hen og aabnede Vinduet. Luften var endnu

bestandig lummer og trykkende — det blev bestemt Torden, det buldrede jo allerede hult i det Fjerne.

Han saa op og ned ad den øde Gade. Et Par Hankatte, der sad oppe paa Gjenboens Tag, opførte en gyselig Musik til Ære for deres Udkaarne, og noget borte kunde han høre Stemmerne fra den halvt berusede Flok, som nylig havde forladt Vinstuen og endnu stod i en Klynge og raadslog om hvilken Vej den skulde tage. I dette Øjeblik drejede just to Damer, fulgte af deres Tjener, om fra Hjørnet af Kjøbmagergade og skraaede over Højbro, men omtrent ud for Herberget bleve de antastede af et Par af de Kaadeste i Flokken. Den ene af Damerne udstødte et Skrig, medens den anden i en myndig Tone befalede, at man skulde lade dem passere — hvad der dog kun fremkaldte en skraldende Latter.

I en Fart var Josias Rantzau ude paa Gaden, fulgt af Værten og de to Kjældersvende, der havde rømmet op efter Gjæsterne. Urostifterne vare snart bragte til Orden, saa at Damerne uhindret kunde fortsætte deres Vej, og den ældste vendte sig med mange Taksigelser mod den artige Kavaler, der var kommet dem til Hjælp; den anden, der var ganske ung, næsten et Barn endnu, hævede et Par store, klare Øjne halvt frygtsomt, halvt nyfigent til hans Ansigt, idet hun hilsende bøjede Hovedet.

Josias blev staaende og saa efter dem, da de atter fjernede sig. Anede han sin Skjæbnes Fuldbyrdelse i dette lille Pigebarn med det blege Ansigt og de troskyldige Barneøjne?

Han spurgte, om Mester Spiegelberg vidste hvem de Damer vare — jo, han gjorde saa. Det var den højbaarne Fru Birgitte Lindenov og en af hendes Døtre, som rimeligvis kom fra Besøgelse hos Fruens Broder,

Hans Lindenov til Gjørslev, hvis Adelsgaard laa henne paa Kjøbmagergade. Fru Birgitte Lindenov — — rigtig, nu huskede Josias det, det var jo hendes ældste Datter, hvem hans Søskendebarn, Frederik Rantzau, havde ægtet efter sin første Hustrus, Margrete Podebusks, Død; han kunde altsaa paa en Vis regne sig til Slægten. — Han stod endnu en Stund og hørte adspredt paa den lille Vært, der gav sit Hjærte Luft mod Pakket, som gjorde Gader og Stræder usikre, saa at ingen enlige Personer, end sige Kvindfolk af Stand, kunde færdes ude paa denne Tid af Døgnet, foruden at risikere Liv og Lemmer. Saa kom det første Tordenskrald, og Regnen, der begyndte at strømme ned, jog ham ind.

Først sent faldt Josias Rantzau i Søvn, og saa drømte han om — Helvig Rantzau.

VII.

Det kunde ikke fejle, at en Tid, hvor de fleste Adelsfamilier havde saa mange Frænder og Paarørende samlede i Staden, maatte hidføre megen Selskabelighed, og neppe vare de kongelige Formælingshøjtideligheder, Ridderspillene, Turneringerne og al den anden Herlighed overstaaet, førend man greb Lejligheden til at fejre den ene Familiefest efter den anden — snart et Jaord, snart et Bryllup eller et Barselgilde, snart blot en almindelig Sammenkomst med Dans og Pokuleren og Lystighed.

Hos Fru Birgitte Lindenov, Enke efter Otto Skeel til Hammelmose, Befalingsmand paa Aalborghus, holdtes en Dag sidst i Oktober en dobbelt Trolovelsesfest, da hun paa én Gang bortgav tvende af sine Døtre.

Sal. Otto Skeels Efterleverske ejede et anseligt Stenhus paa to Stokværk ved Kanalen skraas for den nye Kirke paa Bremerholm. Paa begge Sider af Indgangsdøren med Skeelernes og Lindenovernes udhugne Sandstens-Vaaben var der anbragt et Par osende Fakler, som kastede deres flimrende Lys ud over den dyndede Gade, hvor en Skare Nysgjerrige havde samlet sig og gjorde deres stundom saare uhøviske Bemærkninger over de ankommende Gjæster, alt imens de lyttede til de

skingrende Toner af Giger og Fløjter, der trængte ud gjennem de smaa oplyste Ruder. Og deroppe i de just ikke overvættes store Rum, hvor Luften var kvælende hed og tung, krydret med Duften af de kraftige Spisevarer, der frembares i forskjellige «Sæt», bevægede sig en udsøgt Forsamling af Herrer og Damer, baade af de Skeeler og Biller, Rosenkrantzer og Gyldenstjerner samt mangfoldige andre højbaarne Slægter, straalende som brogede Tulipaner i et Urtebed.

Blandt Gjæsterne var ogsaa Generalmajor Josias Rantzau.

Han havde ikke kunnet være til Stede om Formiddagen ved Ceremonien i Frue Kirke, da Ringene udveksledes mellem de tvende Par foran Alteret, men indfandt sig først senere i Hjemmet, hvor hele Selskabet var forsamlet.

Han var kommen sent. Klokken var allerede slaaet seks for noget siden i det store Sejerværk i Taarnet paa Kjøbenhavns Slot, og de unge traadte allerede Sarabanden og Polskdansen med zirlige Trin paa Storstuens fliselagte Gulv til Musik af Kongens Trompetere eller «Taarnmænd», som de kaldtes, fordi de en eller to Gange om Ugen skulde blæse oppe fra Slotstaarnet, det blaa Taarn, udover Staden for at forlyste Indvaanerne ikke mindre end de høje Herskaber.

Josias var lidt nysgjerrig efter at se, om den ene af de tvende Brude var hende, hvem han hin Aften var kommen til Hjælp udenfor Herberget. Men det var begge to høje, statelige Skikkelser, som svang sig ved deres Fæstemænds, Henrik Rammels og Sten Billes Arm, og hos ingen af dem gjenfandt han det lille, forskræmte Ansigt, som han huskede saa godt. Han kastede spejdende Blikke rundt i Salen; aarvaagne Mødre, kurtiserende

Kavalerer og unge Jomfruer, der ikke vare tagne op, fyldte Væggene og Døraabningerne, men han kjendte saa godt som ingen af alle disse Mennesker. Det hele var saa forunderlig fremmed og nyt for ham — ham, der var langt mere hjemme i Felten og paa Valpladsen end i Familielivet og i Dansesalen.

Hans Frænde, Oberst Frederik Rantzau til Asdal, lagde i det samme sin Haand paa hans Skulder.

«I kommer silde, Frænde,» sagde han med sit velvillige, altid slebne Hofmandssmil, «I har min Tro sat de Skjønnes Taalmodighed paa en svar Prøve, de, som nu i lange Tider have kjendt Forlængsel efter at træffe sammen med en saa celèbre Person som General Rantzau. Eders Ry var jo gaaet forud, alt længe før I selv kom hid.»

Josias smilede.

«I smører tykt paa, Fætter! — Men Aarsagen til min Udebliven var ellers den, at de ragede uklar paa Vagten i Aftes, hvor de red Fejlemarked*, og en skaansk Fændrik, hvem jeg har taget mig en Kjende af, kom saa til mig i Dag for at føre Kæremaal og bede mig være Voldgiftsmand!»

«Det er og en narrisk og usømmelig Skik den at skabe sig lig en Flok uvorne Skolepeblinge. Jeg tror, her bliver snart et rent Sodom og Gomorrha!»

«Ej hvad — nye Tider nye Sæder,» lo Josias. «Det giver dog immer som en friskere Luftning, og herhjemme, tykkes mig, kunde tiltrænge at rømmes op i mangt og meget.»

* «At ride Fejlemarked» var en yndet, nylig indført Adspredelse, der bestod i at sætte en Dolk fast under Loftet og imedens bytte hinandens Klæder, Vaaben o. s. v., en Raahed, der meget ofte udartede til Stridigheder og Slagsmaal.

«Ja, I er nu engang ingen Hjemmefødning, Fætter, I trives bedst i fremmed Jordbund. — Har I tænkt atter at gaa i fremmed Tjeneste, som der siges?»

«Kanske. Om det da vorder Alvor med Krigen mellem Frankrige og Spanien, da lystede mig vel en liden Batajlle under Frankrigs Faner —»

«Ej, saa tænk dog ej den ganske Tid paa Krig og Ufred — det er ikke artigt mod os Damer,» afbrød Fru Ida Skeel, Frederik Rantzaus Hustru, som var kommen til og spøgende truede med Fingren. «General-majoren faar dog træde en Dans.»

Josias skyndte sig smilende at adlyde Vinket og bød hende op — men hun lo. Slig adstadig Matrone — mens saa mange unge Jomfruer stode ledige paa Torvet! — Ja, og fejlede hun ikke, saa vilde vist hendes Søster Berte hist ovre takke ham, om han vilde befri hende for den besværlige Kavaler, der just havde lagt Beslag paa hende.

Josias saa derover — jo rigtig, det var hende; ved Siden af en lille Tyksak med et fregnet, sveddryppende Ansigt — næsten lige saa bange og ulykkelig som hin Aften. Nu slap hun fra sin uheldige Kavaler, — der havde faaet sin Spore indviklet i et Slæb og til de Omstaaendes Moro var lige ved at falde — og tyede ind i en Vinduesfordybning som en liden forskræmt Fugl.

Josias skraaede over Gulvet hen til hende og bøjede sig med et lille opmuntrende Gjenkjendelses Smil. — Ja, han vidste da ikke om hun kanske havde glemt ham? —

Glemt ham! Hun, som just havde ønsket saa meget en Gang igjen at træffe ham — ham, denne berømmelige Helt, hvis Liv hun syntes havde været som et eneste stort, sejerrigt Eventyr, og hvem hun i sin Tanke

havde lignet ved en af hine Oldtidens Heroer med Udødelighedens Krans om sin Pande!

I sin Forvirring kunde hun slet ikke finde Ord, men nejede for ham, rød som et dryppende Blod.

Han havde Medlidenhed med hendes Forvirring, da han først havde moret sig lidt over den, og spurgte om hun vilde danse med ham. — Herregud, hvór hun dog ganske var Barn endnu, tænkte han, da han førte hende frem over Gulvet — saa lille og fin og saa blysom med dette rene Jomfruelighedens Skjær over sin hvide Pande! — Da Dansen var endt, førte han hende til Sæde og satte sig selv ved Siden af. Det var saa morsomt at se Farven komme og gaa i hendes Kinder, at iagttage Virkningen af sine Ord i dette stadig vekslende Minespil. Hvilke Tanker monstro der nu egentlig rørte sig i sligt ungt Pigehoved? — — Der var slig sælsomt Blik i disse Øjne, hvis Farve slet ikke lod sig bestemme; det var som at se ned i den klare, dybe Sø, hvis Bund ikke lod sig udmaale. Og hendes Røst — den havde en egen dyb og dæmpet Klang, klar og fyldig tillige; han holdt af at lytte til den, syntes, at der ligesom var en Hvile i at sidde saa stille der i Skyggen ved Siden af hende, gjemt bort fra den øvrige larmende Skare —

Men ret længe fik han dog ikke Lov til at være i Ro.

Der blev budt Lutendrank og andre Forfriskninger om, og saa styrede Fru Birgitte, bred og stor i sin struttende, perlegraa Silkekjole lig en Orlogs Fregat for fulde Sejl, over imod ham. Slig udmærket Gjæst fik sandelig ikke Forlov at sidde der i en Krog — alle saa spurgte de efter ham. Og til hans Ærgrelse trak hun af med ham, og han maatte tale snart med denne,

snart med hin; han blev udfrittet og komplimenteret og gjort Stads af saa han næsten blev ganske ør i Hovedet, medens stakkels Berte igjen var hjemfalden til den trivelige Erik Høeg, som aldrig underholdt hende om andet end om sine Heste og Hunde.

Josias fulgte hende med Øjnene. Der var slig en stilfærdig Ynde over hver af hendes Bevægelser, og hvor Farven, hun havde faaet i Kinderne, gav Øjnene Glans! — Han søgte flere Gange igjen forgjæves at nærme sig hende i Løbet af Aftenen, men han fik hverken talt eller danset mere med hende. Det var, som om hun endnu ikke rigtig forstod at hævde sin Plads i de Voksnes Rækker og hele Tiden lod sig stille i Skygge af de mere modne og selvbevidste Skjønheder, der bedre forstode at gjøre deres Ret gjældende.

Denne Aftens Indtryk var endnu ikke forvundne, da han en Dag traf sammen med hende oppe paa Børsen, hvor der om Formiddagen fra Kl. 9 til 11 herskede et Liv og en Færdsel af Mennesker omtrent som paa Østergade i vore Dage. I de lange Gange med deres Butikker spaserede Folk frem og tilbage, sikre paa at træffe Bekjendte og spørge Nyt. Kjøbslaaende, snakkende og mønstrende hverandres Klæder og Pynt, bevægede Adelige og Borgerlige, Rige og Ubemidlede sig imellem hverandre, og selv Kongens og Kirstine Munks Døtre saas her jevnligt med deres Hovmesterinde. Damerne valgte og vragede mellem kostbare Silketøjer, Pelsværk og zirligt forarbejdet Fodtøj, de Lærde svælgede i Nydelsen af Kunstskatte i de berømte Boglader fra Leyden og Haag, og unge Herrer og smukke Pigebørn fandt bekvem Lejlighed til ømme Hjærte-Udgydelser, medens forskjellige Tungemaal — Tysk, Norsk, Hollandsk, ja selv Spansk, lød i en broget Forvirring mellem hverandre.

Josias Rantzau og nogle andre unge Adelsmænd havde samlet sig om en Lykkepotte, der blev forestaaet af Tyskeren Simon Klaudi, hvis pudsige Indfald satte Lattermusklerne i Bevægelse og lokkede mange Penge ud af Folks Lommer.

«Nej, lad det nu være nok,» sagde Josias til Kresten

Skeel, «hist ovre ser jeg Eders Moder og Søstre, lad os følges ad og byde dem Goddag.»

«Skam faa den, der gjør! min Moder og mine Søstre ser jeg hver Dag. Dette er altfor kostelig en Spas — se kun paa ham Kræmmersønnen, den rige Mikkel van Gocht, han vil ogsaa være med, puster sig op og rasler med Dukaterne i sine Lommer —»

Men Josias styrede sine Skridt over mod Damerne. Fru Birgitte tingede med en lille vissen Jøde om Prisen

paa et Stykke Brokade, medens Berte stod lidt derfra og læste Titlerne paa nogle Bøger. Hun foer sammen og blev rød, da Josias talte til hende.

«I er nok kjær i Læsning, Jomfru Berte, mig tykkes Eders Aasyn udviste stor Forlængsel efter at lære Indholdet af disse Bind at kjende.»

«Aa ja, men de ere da ikke tilgængelige for mig de fleste af dem, saasom jeg hverken forstaar Græsk eller Latin.»

«Gud have Lov derfor! Næsten begyndte jeg at frygte, at I hørte til de lærde Damer, hvem En ej paa nogen Vis drister sig at komme nær.»

Berte Skeel lo. «Nej, med min Lærdom er det nu intet stort bevendt, Hr. Generalmajor. Men ikke nægter jeg, at det jo er herligt at læse og fange Kjendskab til alt det udmærkede og store i Verden trindt omkring.»

«Ja vist, helst om det tilgik i Virkeligheden som vi læse os det til i Bøgerne, da var det skjønt.»

«En kjender jo intet til Livet»; hun stod og saa ned for sig og lod Spidsen af sin zirlige Sko bevæge sig frem og tilbage over det støvede Gulv, «men at alt stort og herligt, alt hvad som saa sælsomt griber os, kun skulde være til i Bøgerne — det kan da vel aldrig være Eders Mening?»

«Naa — det onde og det gode gaar sagtens Haand i Haand, Jomfru Berte; ikke af Bøger eller af et mat og daadløst Drømmeliv, men af Livet selv, skønner En bedst at tage Menneskene og Tingene som de virkelig ere.»

«Det klinger troligt nok, og dog, tykkes mig, tages derved noget fra os — og hvad faar En saa til Gjengjæld?»

«Paa min Tro, En faar just en hel Del, formener jeg! — Øjeblikkets glade Nydelse fuldt ud — Fornemmelsen af, at Livet just saaledes som det skjænkedes os er en kostelig Gave, at om En kun selv vil, da staar Vejen En aaben til Magtens og Ærens sejerkronte Tinde, til Elskovs højeste og livsaligste Fryd! — Tykkes Eder kanske ikke det er nok?» føjede han smilende til, da hun rystede paa Hovedet.

«Nej, mig tykkes En begjærer mere — meget mere.»

«I er fordringsfuld. Og hvad tænker I da vel skulde kunne sættes over Elskovs Lyst, selv om den kun er stakket, med al dens søde Duft og Forlængsel, Kval og torterendes Pine, der tager vort Sind og vort Hjærte fangen, ja er mægtig at gjøre den usleste, armeste Stodder rig over al Maade?» Han talte i en dæmpet Tone, idet han bøjede sig lidt frem imod hende.

«Derom kan jeg ingen Mening have, jeg faar blive Eder Svaret skyldig, Hr. Generalmajor.» Og med et lille Kniks drog hun sig nærmere over mod Moderen og Søstrene, der vare i Færd med at afslutte deres Handel.

Naa, en Smule knibsk var hun dog nok, tænkte Josias, saa underlig kølig — og saa sky og let at skræmme som Hinden, der flygter ved den mindste Tilnærmelse. Han var saa lidet vant til at omgaas den Slags fine Kvindfolk, hvem En kun turde se paa i Afstand ligesom en anden skrøbelig Vare. — Men denne lille krænkede Mine klædte hende just. Og hvor saa hun ikke fager ud i den mørkeblaa Kjole med Skind-Bræmmerne, den brede, blødt nedfaldende Linkrave og den lille opkrammede Filthat med Perlesnorene og Agraffen.

De andre af Selskabet, deriblandt Frederik Rantzau og Fru Ide, stødte nu ogsaa til, og de fulgtes ad allesammen, leende og skjemtende, snakkende om løst og fast. Oberst Rantzau fortalte, at nu blev Krigen nok erklæret mellem Frankrig og Spanien, han havde i Aftes været hos den franske Resident, og der havde de sagt, at inden ret længe vilde det gaa løs dernede.

«Saa meget des bedre,» sagde Josias.

«Kors, hvor kunne dog de Mænd elske Krigens grumme Handtering slig!» udbrød Fru Ide. «Kan I da aldrig fange Ro og Stadighed, Hr. Generalmajor, og slaa Eder til taals herhjemme?»

«En Gang, naar jeg bliver gammel og graa kanske! Nu véd jeg ej de Baand, som skulde være mægtige at holde mig tilbage —» han saa over paa Berte og mødte hendes Blik, men hun tog hastig Øjnene til sig og vedblev at gaa ligegyldig og tavs ved Siden af Moderen. Han følte i dette Øjeblik en sælsom Lyst til at tvinge hende ud af denne tirrende Ro og Kulde; han kunde slet ikke blive klog paa hende, men saa meget var vist, at et Barn var hun ikke længer.

«Saa statelig og smuk han er, den Josias Rantzau,» sagde Karen Skeel, da Herrerne, som vare fulgte med til Fru Birgittes Dør, havde taget Afsked.

«Ja, men jeg lider ham dog ikke ret,» sagde Fru Birgitte — «han skal være en vild Fugl, genegen til Svir og Dobbel. Forgangen tabte han nok saa stor en Sum i Pirkentafel hos den franske Resident, at han maatte pantsætte en kostelig Ring for i Øjeblikket at skaffe Pengene, fortalte Frederik.»

«Ja, og saa er Ulykken den, at hans Pung staar spærvidt aaben for alle og enhver,» tilføjede Ide Skeel.

Han agter ikke Penge mere end det Snavs, han træder paa!»

«Men for han har Hjærtelag til at give og hjælpe andre, derfor skal han dog vel ikke lastes?» afbrød Berte ivrigt.

Et lidt skarpt Blik fra Moderen og et nyfigent, frittende fra Søstrene, strejfede hende samtidigt som en Krydsild. — «Hm — En skal give med Forstand,» sagde Fru Birgitte kort. «Hvo som giver til han tigger, fortjener Hug til han ligger!»

Da Berte Skeel var bleven alene oppe paa sit lille Kammer, var hun lige ved at græde.

Hun kjendte sig saa skuffet, aa saa skuffet! — Ikke fordi hun jo vilde have taget ham i Forsvar imod Alverden, om saa skulde være, naar den angreb ham, men — saadan havde hun dog aldrig tænkt sig ham, saa raillerende og let glidende henover Tingene, med dette Præg af Dristighed og overmodig Selvfølelse.

Og saa havde han denne Formiddag set paa hende med et Blik, som hun ikke led — — det havde krænket hende næsten ligesom den Gang, da den ækle Ivar Rosenkrantz halvdrukken havde trængt sig ind paa hende for at kysse hende, og hun i Rædsel var flygtet fra ham og havde stænget Døren efter sig. — — Aa — men saa var der jo i Grunden ingen Storhed, intet, der hævede ham op over Hoben — han var ikke anderledes end alle disse Hundreder af Mennesker, der gik omkring og lignede hverandre, saa ens de tænkte, talte og handlede! —

Og hun led ham dog saa godt forgangen Aften. Syntes, at han just havde været saaledes som hun havde tænkt og drømt sig ham. — — Men Drømme

vare ørkesløse — Livet — saaledes havde han jo selv sagt — det virkelige Liv, det var noget ganske andet. — Aa ja, hun begyndte at tro det.

Og hun vilde ikke mere tænke paa ham, slet ikke — kanske hun heller ikke mere fik ham at se, han rejste jo snart igjen.

Nogen Tid derefter kom han dog derop en Dag i Følge med Frederik Rantzau — han længtes efter at se hvorledes hun vilde tage imod ham.

Hun gav ham en temmelig afmaalt Hilsen, saa næsten ikke paa ham og blev siddende stille og tavs henne ved Vinduet, bøjet over sit Arbejde. Det begyndte at ærgre ham lidt — mon hun virkelig skulde være vred, krænket siden hin Formiddag oppe paa Børsen? —

Frederik Rantzau lod Munden løbe hele Tiden, men Josias var bleven ganske tavs — han sad blot og saa paa det fine, sænkede Hoved og paa den lille, spinkle Haand, der drog Silken ud og ind. — — Nu tabte hun noget Garn; hastig bøjede han sig ned og tog det op. Idet han rakte hende det og hun vilde takke ham med et lille forbindtligt Smil, fangede han hendes Blik, der flygtigt strejfede ham, — og som tryllebundne maatte hendes Øjne pludselig sænke sig i hans. Der var ikke denne overlegne, halvt spottende Mine at læse deri som sidst — saa aabent og ærligt og varmt og mildt, næsten i frygtsom Ømhed lyste det hende i Møde — som en Bøn om Tilgivelse var det — som et Kjærtegn, saa indsmigrende og blødt.

Berte blev ganske bleg. Hun syntes i dette Øjeblik, at en Del af hende selv ligesom gled fra hende, og hun følte paa en Gang som en bævende Fryd og en stikkende

Smerte. — — Hun syede videre, men Stingene gik paa kryds og tvers, Traaden brast hvert Øjeblik.

Og siden, da han igjen var gaaet, var alt saa underlig tomt og dødt omkring hende; det var som om han havde taget noget med sig.

VIII.

Oktober Maaned med alle dens Festligheder og al dens Uro var forbi, og Kjøbenhavn var igjen kommen i sine gamle, rolige Folder.

Josias Rantzau var endnu i Byen og blev der hele Vinteren over. Han og Berte Skeel mødtes ofte, snart her, snart der, for han var naturligvis meget søgt, især i Begyndelsen, men mest traf de dog sammen hos Frederik Rantzau og Ide, der boede i Statholderen Brejde Rantzaus Gaard i Vingaardsstræde, hvor Josias ogsaa var bleven opfordret til at tage Logemente. Berte kjendte sig ikke længer utryg i hans Nærhed; hendes Tro paa ham var vendt tilbage, hun turde endelig tale frit og aabent til ham, og det, at de saa ofte vare af forskjellig Mening, havde just en egen Tillokkelse for dem begge.

Det morede ham at fremkalde denne halvt krænkede Stemning hos hende ved at sige hende imod, om det saa kun var paa Skrømt, for bagefter at give hende Ret og lade hende have Glæden af at have sejret i

Striden. Han holdt af at se dette smukke, varme Smil bryde frem som en Solstraale og lægge sig over hendes Ansigt med dets stadigt vekslende Minespil, i hvilket En kunde læse som i en aaben Bog.

Hun var saa ulig alle andre Kvinder, han havde mødt. Han havde en sælsom Følelse ligeoverfor hende — af Ærefrygt næsten, og der kunde til Tider liste sig saadan en blød, vemodig, næsten højtidsfuld Stemning over ham i hendes Nærhed — omtrent som i en Kirke syntes han. Det kaldte Mindet frem om de stille Søndage i hans Barndom hjemme paa Bothkamp, naar Moderen læste højt for ham og Povl af den store Bibel med Sølvspænderne, medens Lindene stode derudenfor og svejede med deres Kroner og sendte Duften af deres Blomster ind gjennem det aabne Vindue. Det kaldte noget til Live hos ham igjen, der længst var blegnet derude i Livets brogede Færd. Og ofte hændte det, at han midt i et lystigt Lag, i en støjende, larmende Skare, trættedes og væmmedes og længtes henimod et vist blysomt lidet Pigebarn, som pludselig dukkede frem i hans Tanke.

Og saaledes gik den ene Maaned efter den anden — en Tid, fuld af ejendommelig Fred og Lykke, i hvilken Berte Skeel fik Lov at drømme den gamle Storheds Drøm om igjen, hvori han var Helten, og som havde spredt Foraarets dejlige, straalende Sollys over Tilværelsen, havde bragt Liv og Duft med sig i en Skjønheds og Rigdoms Fylde uden Lige. Hun havde kjendt sig som løftet og baaret i Troen paa ham, og som i jublende Tak var det hver Dag steget fra hendes unge Hjærte.

Hun var som en Blomst, der er ifærd med at udfolde sig. I høj Grad modtagelig for Indtryk, fuld af

Følelse og med en stærk Trang til Kjærlighed — der aldrig rigtig vovede sig frem, fordi hun i sin Stolthed frygtede for at blive stødt tilbage — var hun vokset op med en Fylde af Tanker, der ligesom tog Magten fra hende, og gjemmende i sit Indre en Verden af Uro, Savn og gjærende Længsel. Og nu var det med et, som om alt, hvad der havde ligget skjult og spiret dybest inde, brød frem som Puppen af sit Hylster, som om hun voksede sig stærk og fri midt ind i Eventyret, hun havde drømt og digtet, og som nu var blevet Virkelighed, medens hun lod sig glide med ad den sagte, bølgende Strøm, der flød mellem blomstersmykkede Bredder med lokkende, daarende Billeder uden Tal og mundede ud i et Hav af overvættes, uendelig Lyksalighed.

Saaledes havde det været — ja, men nu var det altsammen forbi, thi nu var Foraaret kommet og med det Tiden, da Josias Rantzau skulde bort igjen, bort for at kriges i Frankrigs Tjeneste mod de fæle Spanioler, hvem hun af Hjertet afskyede.

At han ikke ogsaa kunde have fortøvet en Stund endnu herhjemme — —

Han havde virkelig tænkt derpaa og prøvet at slaa sig til Ro indtil videre; men han mærkede, at det ikke vilde gaa — mærkede, at han dog aldrig ret vilde kunne slaa Rod i Hjemmets Jordbund, saaledes som Frederik og Kristian Rantzau, der begge stode Tronen og Kongen saa nær. I mange Maader et ægte Barn af sin Tid med dens forunderlig varmblodede, livskraftige Slægt, tænkte han dog i mangt og meget anderledes end de fleste af hans Standsfæller. Den jevne, danske Adel, der holdt paa alt det nedarvede og just ikke yndede fremmed Indblanden paa noget Om-

raade, følte sig jevnlig stødt af hans sikre Fremtræden og altfor frimodigt udtalte Meninger, og han var ikke synderlig vel set, hverken af den, eller i de snevrere Kredse ved Hove. Selv Kongen mente jo, at General Rantzau var en vel fremfusende og anmassende Herre. Den Kulde og Tilbageholdenhed, han saaledes mødte overalt, gjorde naturligvis, at han følte sig utilpas og trykket. Forholdene herhjemme forekom ham smaalige og snevre, og det var derfor intet Under, at han drog afsted igjen — hen, hvor man havde Brug for hans kraftige Arm — skjøndt det kostede ham mere at rive sig løs, end han først vilde tilstaa for sig selv.

Thi om Berte Skeel havde været en Kokette, der havde anvendt alle sine Forførelses-Kunster paa at fange og holde ham fast, kunde hun ikke have fundet noget sikrere Middel til at vinde ham end just den Kulde og Ro, hun havde vist i Begyndelsen. Han, som var vant til at sejre uden Kamp, havde her stødt paa en Modstand, der forvirrede og betog ham; det barnlige, vege og bløde i hendes Natur, forenet med den dybe Alvor, fængslede ham og gav hende bestandig ny Tillokkelse.

I over en Uge havde han nu næsten ikke ladet sig se hos nogen, saa travlt havde han med at forberede sig til sin Rejse. Han havde skrevet til sin Foged om at sælge endnu et Par Jordlodder for at skaffe Penge, men endda havde det ikke været tilstrækkeligt til alle hans Fornødenheder, og saa havde han maattet laane en Sum hos Kristian Rantzau, som siden Faderens Død var Herre til Brejdenborg og en af de rigeste Adelsmænd i Landet. Han havde først krympet sig lidt derved, thi der var nu engang kommen lidt Kulde mellem ham og Slægten paa Brejdenborg, siden de

Narrestreger med Helvig, men nu var endelig alt bragt i Orden, og han var færdig.

Og saa var det en Søndag.

Berte Skeel sad alene oppe i Stuen; hendes Moder og Søstre vare gaaede til Tolv-Tjenesten i Nikolaj for at høre en af Mag. Mikkel Tisdorfs opbyggelige Prædikener, hvortil der altid stimlede en Mængde Mennesker sammen. Hun selv derimod gik helst om Morgenen, naar der var mere roligt og tyst og hun uforstyrret kunde hengive sig til sin Andagt.

Det gyldne Sollys laa over Gaden, over Kanalens stillestaaende Vand og over den søndagsstille Stue. Solstraalerne brøde sig i de smaa, grønlige Glarruder, i de blanke Fade og Tallerkener over Skjænkebordet, spillede i Bertes blankbrune Haar og legede i Folderne af hendes lavendelfarvede Klædning. Hun sad ganske stille med Hænderne foldede i Skjødet og den store graa Kat snurrende ved sine Fødder — tænkte og drømte; Øjnene plirrede op mod Solen og lukkede sig saa halvt —

Pludselig foer hun op. Dernede i Forstuen hørte hun en kjendt Røst, Trin paa Trappen. — — Nej, det gik da aldrig i Verden an, at hun tog imod Besøg nu hun var alene; hun vilde kalde paa Kresten, han laa vist inde i sit Sengekammers endnu; hun syntes, hun havde hørt hans Snorken, da hun gik forbi Døren nys.

Men i det samme stod Josias Rantzau allerede i Døren. Hendes Hjerte tog paa at slaa saa voldsomt, at hun næsten ikke kunde faa Vejret — hun ønskede, at hun kunde løbe sin Vej — —

Havde han skræmmet hende? Hans Besøg saa tidligt paa Dagen var kanske en Kjende ubelejligt, men

hun fik pardonnere ham, saasom han var kommen for at byde Farvel.

«I drager af — saa snart? Og tænker kanske ikke mere at vende tilbage?»

«Hvo ved, kunde dog hænde, at noget atter drog mig hid.»

Han tog en Stol og satte sig ved Siden af hende, der pludselig havde faaet travlt med sit Arbejde.

«Skal det skjønne Perlestikkeri der kanske være færdigt inden Aften, eftersom I fast ikke har Stunder at se mig an eller tale med mig — endog det er den sidste Gang?»

«Den sidste — aa ja —» hendes Stemme lød ikke ganske fast. «Krigen er en usikker Lod at friste!»

«Men hele dette Mummenspil, som vi kalde for Livet, er jo i Grunden kun som et vippendes Gangbrædt lagt over en Afgrund,» svarede Josias smilende. «Blot En træder til med faste Skridt foruden Tvivl og Tøven, da har det ingen Fare.»

«Ej, det klinger stort at have slig Tro til sin egen Styrke — tag Eder Vare min gæve Hr. Riddersmand, at den ikke brister en Gang.»

«Men véd I da ikke, at hvad mig anbelanger saa siges jeg at staa under mine Venners, de Underjordiskes Beskyttelse, Jomfru Berte?» lo Josias drillende.

«Fy — det var et daarligt Formynderskab, det Herren i sin Naade fri Eder fra. Heller end til det arge Troldpak tænker jeg, En faar slaa sin Lid til de himmelske Magter —»

«Jeg frygter kun, de ville intet have med mig at skaffe.»

«Kors i Jesu Navn da hvor I kan snakke! En

skulde ved at høre slig ugudelig Tale tænke, at I havde slet og aldeles ingen Kristentro.»

«Ja, se nu vil I nok have mig til at staa Skrifte, Jomfru Berte, hvad enten jeg saa vil det eller ej. Og næsten formener jeg, at overfor slig fager Skriftefader fik En omvende sig paa Stand!»

«Nu spotter I, det er ikke smukt.»

«Og I bliver vred. Kan et Ord eller to i Skjemt da virkelig forarge Eder slig?»

«Ja, vi lade hellere den Skjemt fare, Hr. General, den jeg i min Enfold ganske og aldeles ikke fatter. Vi tænke nu engång ikke ens i det Stykke og faa vist heller afbryde denne Discours —»

«Nej, nej — saaledes slipper I ikke fra mig. I gjør mig Uret, Berte — jeg er ingen Spotter. Jeg ærer Eders skjønne, rene Tro, der gjorde Eder saa barneglad og tryg; jeg ærer Mindet om hin første Lærdom, jeg fik, da min Moder satte mig paa sit Knæ og foldede mine Barnehænder, men — om En nu ikke evnede længer at give sig saa blindt hen i mangt og meget, som Forstanden ej ret vil nemme, om kanske noget var gaaet tabt derude i Livets hvirvlende Malstrøm — vilde det undre Eder saa meget, vilde I derfor bryde Staven over mig?»

«Ak nej, hvor kunde jeg det? Jeg har saa vist ingen Ret at dømme Eder og Eders Færd. Vel véd jeg det, at megen Daarlighed og Syndigheds Lyst er mægtig at drage et Menneske, men jeg mener da, at En faar stande imod i ærlig Stræben og se at vinde tilbage hvad En har forlist. Tykkes Eder kanske ej, at det og vel var en Kamp værd? Og hvad blev der vel ellers af den Styrke, I nys pukkede paa?»

Josias sad et Øjeblik tavs og legede med en Ende

Silke, som han snoede om sine Fingre. «Ved Gud, I er et sælsomt Pigebarn! Er det ikke som I havde Magten at drage Ens inderste Tanker frem, krænge En ligervis som en Handske. — Men hvad vil I egentlig, at et Menneske skal tro og tænke i disse Tider, hvor selv de mest oplyste Mænd irre om i de groveste Vildfarelser og ved deres vrange Meninger og falske Lærdomme ofte kun vække Alteration og Forargelse? Galt var det i Papismens Dage, dog stort bedre Kaar tykkes mig ej Lutherdommen har bragt; den Gang rejste de Baal for Kjætterne, nu stege de gamle Kjærlinger i lutter Nidkjærhed for Troen, ret som om det onde, der times os, virkelig kom fra Hekser og Troldtøj, som havde Magten at skade os. Skal det kaldes Gudsfrygt og Kristendom, da bekjender jeg ærligt, at jeg ikke gad røre en Finger for at forhverve mig den.»

«Men det skal ej heller kaldes saa,» sagde Berte med den simple og inderlige Overbevisning, der altid gav hendes Ord en særegen Vægt. «Gud Herren begjærer ikke slige Ofre, og I vil dog vel ikke drage Ham til Ansvar for det onde, som sker her i Verden? Stor er den onde Fyrstes Magt, han, som var en Manddraber fra Begyndelsen af, og saa er det Menneskens egen Villie, det kommer an paa —»

«Der siges saa — men hvor langt strækker sig vel vor Villie, mener I?»

«Længere end vi selv vide af, tænker jeg. Og hvorfor — naar vi selv ville — skulde saa i Grunden Vejen til det Gode ikke være lige saa let at finde som til det onde? Ja — nu vil I sagtens tænke, som Kresten sagde forgangen, at jeg præker ud af min Moders Huspostille derhenne — men — I maa ikke le, Meningen er god.»

God — ja, som I selv er det Barnlille, fra Toppen af hvert Haar paa Eders fagre Isse til Spidsen af Eders spæde Fod. Kjære Jomfru Berte — I ved jo vel, at vi Mennesker — helst vi Mænd, tænker jeg — nu engang ere for skrøbelige Kar at regne, naar det gjælder at forsage vort Kjød som det hedder. En vorder saare let som Skibet, der omtumles paa de vildene Vover foruden Ror og Styresmand. Ikke Straffen for det onde, som venter os, men det onde selv er det, som burde skræmme os, men — ja i Eders Nærhed, Berte Skeel, fornam jeg det kanske først hvor ofte jeg foer vild og strandede paa de skjulte Skjær, fornam dog tillige hvor meget det kunde være værd atter at komme paa ret Kjøl. For I er just en af de Kvinder, der magte at bringe det gode i Vækst hos et Menneske, en af dem, paa hvem En lider og tror, selv om alt andet maatte briste og forgaa.»

«Nu slog I nok med den ene Haand og klapper med den anden.» Berte smilede, men der var store Taarer i hendes Øjne. «Ogsaa jeg saa nødigt, at vi skiltes som Uvenner. Det vilde kun have været et Minde om min Stædighed, som I altid kaldte det — at tage med paa Vejen.»

«Aa nej — jeg tager et andet Minde med. Berte, Hjærtens kjære! Ej kjender Du selv den Magt, Du fanged over mig — den Magt, ingen Kvinde paa Jorderige ejed før; Du, som listed Dig ind i mit Sind og min Hu, fyldte min Tanke og leged i mine Drømme, ja, bandt mig med Din spæde Haand i en Lænke, stærkere end at noget i Verden atter vil kunne bryde den.»

Han greb hendes lille, kolde Haand i begge sine — den rystede som i Feber. Det var som om hele hans Fasthed og Sikkerhed i dette Øjeblik var veget

fra ham; han saa paa hende — ængstelig bedende, næsten tryglende — — «Berte, Berte — ved Gud, de Ord taltes ud af min fulde Sjæl, men Du — hvad har Du at svare mig?»

«Ak — General Rantzau — Josias —» hun havde staaet med sænket Hoved, saa hævede de store, troskyldige Barneøjne sig pludselig til hans. — Slig Renhed, der lyste En i Møde fra hendes Blik — det var som at skue op i den klare Himmel selv. Nej — om En nogen Tid skulde kunne glemme hende!

Han kjendte sig saa sælsom bevæget, saa ydmyg næsten, medens hans Tanke løftede hende højt i voksende Ømhed og jublende Lykke. Der laa et Skjær af Forventning over hendes fine Træk; Smilet var ved at smelte ud i Graad, Blikket var blevet saa ømt og varmt i dets fugtig straalende Glans — — aa, at han skulde bort just nu, da hendes unge Elskovs fagre Rose blussede ham i Møde! Den var saa ny og sælsom, denne stærke, alt opslugende Følelse, der med ét var brudt ind over ham — han kunde ikke finde Ord men drog hende ind i sin Favn, og idet han med Haanden strøg varsomt henover

hendes blanke, brune Haar, bøjede han sig ned og kyssede hende. —

Jeg ganger mig udi Rosens Lund
At bede Hjort og at bede Hind,
Fuglen sjunger paa Kviste.
Der er saa tyst udi Rosens Lund,
Der fanger jeg Trøst for mit syge Sind,
Fuglen sjunger paa Kviste
— — — — — — — — — — —

lød det pludselig inde fra den anden Stue, og Kresten Skeel stak, gabende og strækkende sig, Hovedet ind ad Døren. — «Berte! saa Du ikke min nye Skindbørs? Jeg lagde den fra mig derinde paa Skiven i Aftes, og nu er den væk — Fanden fare i det, aa — —»

Han fik Øje paa Josias Rantzau og gloede med dum Forundring fra ham og til Berte, der hastig havde rejst sig. I det samme lød der Stemmer op fra Gaden; Folk begyndte at komme fra Kirke, og med et harmfuldt Blik til det Drog af Kresten, der saa ubetimelig var kommen til Stede, erklærede Josias, at han maatte gaa.

«Aa, tøv en Kjende General Rantzau, saa kunne vi følges ad,» raabte Kresten, «jeg skal og hen i Vingaardstræde til en liden Collation hos Brejde og Johan, der i Morgen drage af paa deres Udenvolds-Rejse.»

Han foer rundt i Stuen efter sin Hat, spændte sin Kaarde om Livet, var henne ved Døren og tilbage igjen —

Josias og Berte stode ligeoverfor hinanden. «Berte — lev vel! Vi ses igjen for ej at skilles mere —»

«Saa far da vel Josias Rantzau, Gud føre Eder uskadt tilbage til Sjæl som til Legem — det skal være min Bøn tidligt og silde!» Ordene lød som en

Hvisken, for Graaden sad hende i Halsen og var nærved at kvæle hende.

«Tak tusindfold for de Ord! Maatte Himlen nogen Tid tage sig en Uværdig an som mig, da blev det visselig for slig en Forbøns Skyld.» Han bøjede sig endnu eengang ned for at trykke et Kys paa hendes Haand og — var borte med det samme.

Det gøs i Berte Skeel, da Døren lukkede sig efter ham — som en Dødskulde var det, der lagde sig over hendes varme Forhaabninger. Var det en Afsked for Livet kanske?

Der var kommet en Angst op i hende, der vejrede al den Lyksalighed bort, som denne Stund havde bragt med sig; hun syntes, at hun maatte kalde ham tilbage, holde ham fast — —

At han elskede hende — virkelig elskede hende! — Det var som en Drøm saa vidunderlig dejlig — om hun blot aldrig skulde vaagne deraf! Men hvad ejede hun, naar alt kom til alt, der var istand til at fængsle ham — helst naar han først var borte fra hende? Vilde Mindet om hende dog ikke tilsidst blegne og skylles bort af Tidens rivende Strøm? Hun tyede op paa sit lille Kammer i Gavlen af Huset, hvorfra hun kunde se over Tagene over til Kirken paa Bremerholm og Toldboden der bagved. Der laa Skibet, som næste Morgen skulde føre Josias Rantzau til Lybæk. — Hun satte sig ned ved Vinduet med Hovedet støttet i Hænderne og græd, — halvt i overvættes Fryd, halvt i stingende Smerte, medens hvert Ord, hvert Blik, hun havde vekslet med ham, blev draget frem og gjennemlevet paany for at lægges lig en lægende Balsam over Adskillelsens blødende Vunde.

Ud paa Eftermiddagen, da det allerede begyndte at

skumre, stødte hun paa sin Broder, der var kommen hjem fra Collationen hos Brejde Rantzau og ravede sig frem gjennem den halvmørke Gang til sit Kammers. «Aa Berte, er det Dig min Høne,» udbrød han, og hun kunde mærke Vindunsten fra hans hede Aande, der altid var hende saa modbydelig. «Josias Rantzau bad mig hilse Dig; han sagde — ja nu har jeg glemt hvad det var — men det har intet at sige, for Du bliver stukket ud alligevel Du Smaa! Du er ganske tækkelig, Berte, om end noget vel klein og bleg om Næbet efter Skjønheds de rette Regler, men de franzøske Kvinder — aa Gud forbarme sig, saa dejlige de skulle være — og saa føjelige Du —»

Berte puffede ham harmfuld til Side.

Og saaledes som ogsaa de andre havde siddet der ved Nadvermaaltidet og talt om Josias, havde vejet og maalt ham med deres egen Smaaligheds snevre Alen! — Ja, hun skjønnede det allerede, at mangen Malurtdraabe vilde flyde i hendes Lykkes Bæger, at det ikke just var paa Glædens blomsterstrøede Vej, men snarere paa Smertens Tornesti, trang og snever, hun vilde komme til at vandre for sin Elskovs Skyld.

Men hun vidste ogsaa, at denne Elskov vilde være stærk, ja stærk indtil Døden.

IX.

Det var en Dag langt ud paa Efteraaret.

Paris var ifærd med at gaa til Hvile. De sidste, blankgyldne Solstraaler strejfede de talrige Tinder og Spir, der ragede op fra Paladser, Kirker og Klostre, hvis Klokker nylig havde ringet til Ave. Endnu zitrede deres Klang dæmpet gjennem den stille Luft; Menneskestrømmen, der bølgede gjennem Gaderne, var stilnet af, Vognrumlen ophørt, Larmen, Skrigene og Udsælgernes hæse Raab forstummet, kun i Nærheden af Louvres gamle Kongeborg var der endnu Liv og Færdsel af Fodgængere, Bærestole og Karosser, der aflæssede deres gallaklædte Indhold udenfor den smukke Indgangsportal fra Frants den Førstes Tid.

Og indenfor de Mure, som denne Ridderlighedens Forkæmper havde omskabt fra et middelalderligt Kastel til en glimrende Kongebolig, hvor en Kathrina af Medicis til Frankrigs Fordærvelse havde fostret de sidste lastefulde Ætlinge af Huset Valois, — som havde set Henrik den Fjerdes glorværdige Regjering udfolde sig med alle dens Dyder og Laster, set en Gabrielle d'Estrées svinge sit Scepter som Dronning i Skjønhedens og Nydelsernes Rige, — der kastede nu i Aften Tusinder af Lys deres Glans tilbage fra Lofternes og Væggenes Forgyldning, funklede i slebne Krystaller og legede i Tæppernes og Forhængenes rigt indvirkede Stoffer.

Og klare Øjne tindrede omkap i Kjærternes og Lysenes Straaleglans, marmorhvide Skuldre blinkede frem mellem Silkens bløde Purpurfolder. I Krogene lød hviskende Stemmer og gaves lønlige Tegn, medens Rænker spandtes bag sorgløst smilende Miner; overalt List og Forstillelse, Glimmer og Pragt og Hyldest af den Magt, som dog kun var et Skin.

Thi hvad var Monarken derhenne under den gyldne Tronhimmel, Manden med det tungsindige, næsten aandssløve Ansigt, vel andet end en Lededuk ke i kongeligt Skrud, et villieløst Redskab i den kraftige Haand, som i Virkeligheden styrede Frankrig?

Stakkels Ludvig den Trettende! En Gjenstand for Beklagelse i samme Grad, som hans almægtige Minister var det for Had og Frygt; denne Minister, hvem de alle stræbte at styrte — Kongens Broder, Gaston, der stadig æggedes af sin Moder, den forviste Maria af Medicis, de øvrige Prinser af Blodet og Højadelen, alle disse Mennesker, som han fra Tid til anden havde ydmyget og som dog med Raseri i Hjærtet maatte bøje Ryg for ham.

Men ingen hadede ham dog maaske i højere Grad end Dronningen, Anne af Østerrig.

Hun, der allerede som et fjortenaars Barn var bleven sendt til Frankrig for at ægte den ikke meget ældre Dauphin, tilskrev Richelieu, og Richelieu alene, al den Kulde og Tilsidesættelse, som hendes Gemal i Aarenes Løb havde vist hende. I Virkeligheden havde der aldrig fundet nogen varmere Tilnærmelse Sted mellem Ægtefolkene, hvis store Ungdom gjorde, at de i Begyndelsen levede adskilte og hver for sig opdroges til deres høje Kald. Men hun, Habsburgernes Ætling, var ærgjerrig og atraaede at dele Magten med sin Gemal, efter at Formynderregjeringen var ophørt. Varm og ildfuld af Temperament, til Tider kaad, næsten til Frivolitet, her, hvor hun ikke som hjemme ved det spanske Hof holdtes indenfor Etikettens strengt afstukne Grænser, forenede hun alligevel i sin Person Majestætens hele Værdighed med Kvindens Ynde og vilde sagtens ogsaa have naaet sit Maal, dersom ikke Ministeren havde modarbejdet hendes Indflydelse hos den svage Ludvig. Men denne mægtige Aand taalte ingen Indblanden i sine Rettigheder, mindst af en Kvinde. For Armand Jean du Plessis af Richelieu var intet Bolværk for højt, der skilte ham fra Tronen; han sprængte alle Skranker og stillede sig ved Monarkens Side, urokkelig, uafviselig som Skjæbnen selv. Han var en Modstander, hvem det trods alle Kabaler og Rænker ikke var lykkedes at fjerne. —

Musiken bølgede gjennem den store Dansesal. Vajende Fjerbuske vuggede sig i Takten, behandskede Hænder mødtes og gave stjaalne Tryk, medens Parrene nærmede sig og atter glede fra hinanden.

«Saa I det?» hviskede en gammel afdanket Kavaler ra Henrik den Fjerdes Tid til en anden, «saa I den

Udmærkelse, der blev denne Comte de Rantzau til Del? Nys talte hans Majestæt til ham, og nu har det behaget Dronningen at vælge ham til sin Meddanser.»

«Jo vist, den nordiske Vildmand begynder at spille en Rolle her ved Hoffet, mon frère! Trods det Øje, han nylig har mistet, lignes han jo ved en Adonis i Skjønhed, en Herkules i Mod og Styrke — en Halvgud, kort sagt, nedstegen fra den høje Olymp for at vække Kvindernes Beundring —»

«Og Mændenes Misundelse!» tilføjede den Anden med et lille Smil.

Rundt omkring faldt lignende Bemærkninger.

Josias Rantzau havde faaet en meget ærefuld Modtagelse ved det franske Hof, især af Kardinal Richelieu, der med sit skarpe Blik straks opdagede, at han var i Besiddelse af alle de Egenskaber, der maatte gjøre ham til en fuldendt Soldat, og han havde ufortøvet faaet Ordre til at støde til den Del af Condés Armé, der var rykket ind i Franche Comté. Her havde han ogsaa snart faaet Lejlighed til at vise hvad han duede til.

I flere Maaneder havde de Franske belejret den lille Grænsefæstning Dôle, der gjorde den mest haardnakkede Modstand. Chefen for Artilleriet, den duelige, men noget langsomme General la Meilleraie, havde forgjæves beskudt den med sine Bomber — denne nye og frygtelige Opfindelse, der skyldtes Hollænderne — og han var derfor bleven tilbagekaldt. Under Rantzau, som havde faaet Overbefalingen i hans Sted, lykkedes Angrebet, hvad man næsten havde opgivet Haabet om; ved en ligesaa dristig udført som snildt udtænkt Plan, et Vovestykke, der kronedes med uventet Held, stormedes Udenværkerne en Nat af en lille heltemodig Skare under hans egen Anførsel, og ved Daggry vajede den franske Fane fra Fæstningens Mure.

Det var en Bedrift, der indbragte Josias Rantzau stor Hæder, skjøndt den gjorde ham et Øje fattigere, og efter et Par heldige Træfninger endnu var han i Slutningen af Sommeren draget ind i Paris som den fejrede Sejerherre — Helten fra Franche Comté.

Hans Mod og Uforfærdethed, hans personlige Fortrin og Kardinalens Bevaagenhed havde draget alles Øjne paa ham — han var saa at sige kommen i Mode. Og denne djærve, nordiske Kriger med den stærke Arm, den frejdige, livskraftige Natur, ragede frem som en af Oldtidens Kæmpeskikkelser her ved et forfinet og nydelsessygt Hof, hvor der stredes mere med de skjulte end med de aabenlyse Vaaben, et Hof, som maaske endnu ikke ganske var hvad det senere blev i Retning af sædelig Fordærvelse, men hvor Begreberne om Moral dog vare temmelig slappe. Han stod som den Fremmede uberørt af alle Partistridigheder midt i Vrimlen af af Øjentjenere og krybende Hofmænd, udbredende ligesom et Skjær af Sandhed og Virkelighed omkring sig i al denne Unatur.

«Den smukke Rantzau» havde Hoffets Damer døbt ham, denne Lykkens udkaarne Yndling, til hvem selv en Dronning havde hævet sine Øjne. — Ved flere Lejligheder havde hun jo allerede udmærket ham, og nu i Aften, ved Festen for de nederlandske Gesandter, havde hun valgt ham til sin Meddanser, havde givet ham Fortrinet ligefor Næsen af Prinserne af Blodet, som i Regelen vare de eneste, der nøde den Forrettighed at føre hende i Dansen. Med synligt Velbehag lod hun sit Blik dvæle ved den høje, statelige Skikkelse i den blaa Fløjelskjole med Guldgalonerne, det røde Silke-Akselskærf over de brede Skuldere, Hatten med de bølgende, hvide Fjer paa det kjækt knejsende

Hoved — og det var med langt større Liv end sædvanligt, at hun hengav sig til sin Yndlingsfornøjelse og traadte Trinene i den zirlige Gavotte.

Anne af Østerrig selv var, trods sine fire og tredive Aar, endnu bestandig forførerisk smuk. Ikke meget høj, men med yppige Former, bløde, lidt lade Bevægelser en Hudfarve, hvis blændende Friskhed fremhævedes af det svære, rødbrune Haar, et Par mørke, svømmende Øjne og en noget stor, men smukt formet Mund med stærkt røde, sanseligt svulmende Læber. Josias kunde

ikke andet end føle sig slaaet af al denne Skjønhed, der i yppig Livsfylde straalede ham i Møde, medens hun i Dansen ofte var ham saa nær, at den dunkelrøde Robes glinsende Silkefolder berørte ham; hun syntes at vinke og drage ham ved hvert Blik fra de halvt nedslagne Øjne — et vidunderligt Hoved var det, som vuggede sig paa denne stolte, kongelige Hals.

Og siden ude paa Terrassen — —

Maanen kastede lange Sølvstriber henad Marmorfliserne; en stærk sødlig Vellugt opfyldte den dugvaade Luft. Derhenne fra Bassinet med Tritonerne og Delfinerne

plaskede Vandet sagte ned i den store Kumme, og ud gjennem Slottets Vinduer trængte de dæmpede Toner af Musiken fra Dansesalen.

Henover Fliserne fejede det røde Slæb — et Slør dækkede over det yppige Haar og lagde sig i bløde Folder ned over Hals og Skuldere. Dronning Anne gik langsomt frem og tilbage ved Siden af Josias Rantzau, hvem hun havde ladet kalde hen til sig, til stor Forargelse for Damerne og Kavalererne, der i nogen Afstand fulgte efter.

En slig Udmærkelse, der blev denne Fremmede til Del — sligt Brud paa Etiketten! Ganske som i Buckinghams Dage, da hendes Majestæt havde forglemt sig selv i den Grad, at Kronen havde vaklet paa hendes Hoved. — Og dydig Indignation prægede sig i Hofdamernes malede Ansigter, medens de trippede afsted paa deres højhælede Sko og nysgjerrigt stak Hovederne sammen, spejdende efter Parret der foran — ingen ivrigere end Mademoiselle la Hauteville, en Nièce af Richelieu, som havde ladet hende komme til Hoffet for at gjøre hende til Kongens Elskerinde og agere Spion hos Dronningen.

Hvad mon hun tænkte paa, den højtstaaende Dame, som nu havde taget Sæde derhenne paa Stenbænken, støttende Hovedet til Haanden — denne Haand, der var saa bekjendt for sin Skjønhed — og vuggende den fine Fod, der stak frem af Silkeskørtets Folder, op og ned? — Og han, som nød den Forrettighed at staa lænet til Balustraden ved hendes Side, saa nær, at han fornam det varme Pust af hendes Aande, saa Barmen runde sig og bølge under det lette Flor?

Hendes Blik gled med et ejendommeligt Udtryk henover den nyfigne Kreds af alle disse spændte, lurende

Ansigter; det var næsten som om hun udfordrede den og med Villie satte al Forsigtighed til Side. Hun havde en Stund siddet tavs, da hun atter vendte sig til Josias; hendes Stemme lød dæmpet, lidt usikker —

«I staar i stor Gunst hos Kardinalen, Monsieur Rantzau; hs. Eminents har som det synes beæret Eder med sin fulde Tillid. — Men nu Livet her, Menneskene — det hele — hvorledes behager det Eder egentlig?»

«Madame — Eders Majestæt gjør mig min Tro der et Samvittighedsspørgsmaal —»

«Og sætter Eder i en stor Forlegenhed, da I er ærlig nok til ikke at ville besvare det med en Usandhed — ganske hvad jeg ventede mig af Eder, Monsieur le Général!» Dronningen lo.

«Ak ja, Eders Majestæt — at skabe en Hofmand af mig tror jeg neppe vil lykkes. Vi Nordboer ere ej ret skikkede for Sligt, ere for tunge og plumpe i Sammenligning med de slebne Franskmænd.»

«Nu er I for beskeden. Eders lille Land deroppe i det høje Nord kan visselig rose sig af at have frembragt ej alene tapre Helte men og artige Kavalierer, som i Ridderlighed og Belevenhed ikke staa tilbage for nogen —». Det var et varmt og fyrigt Blik, der ledsagede Ordene, «men foruden disse Qvaliteter tillægger jeg Monsieur Rantzau andre Dyder, der have mere Værd — det er ikke Kardinalen alene, hvis Tillid I har vunden.»

«Eders Majestæt — maatte jeg kun altid vise mig denne Tillid værdig, gjøre mig fortjent dertil —»

Dronningen tav et Øjeblik, saa nikkede hun. — «Muligvis tager jeg Eder paa Ordet og paakalder virkelig Eders ridderlige Bistand, min Hr. General! I ledsager

jo Gesandtskabet til Grænsen, siges der — hvad om jeg nu ved denne Lejlighed anmodede Eder om en lille Tjeneste?»

«Eders Majestæt har at befale; min Arm og mit Sværd — ja mit Liv har I at byde over.»

«Befale? Ak, Monsieur Rantzau, véd I vel, at det ofte er lettere at befale end at bede — Fyrsterne have kun faa Venner.»

«Der siges jo nok gemenligen saa, men — Dronningen af Frankrig fik dog i fuldeste Maal Evnen til at vinde sine Undersaatters Kjærlighed, og til hende selv staar det sikkerlig at bevare det, hvad hun vandt.»

Anne af Østerrig smilede op til ham med sit varme, straalende Smil, hvis Ynde ikke var til at beskrive. «Der ser I selv! I er ikke Hofmand, siger I, hvad kalder I da dette?»

«Sandhed Eders Majestæt!» Josias bøjede sig ærbødigt, idet han lagde Haanden paa sit Bryst.

«Jeg vil tro Eder, Monsieur, tro, at disse Ord ere oprigtige og ej det blotte Mundsvejr eller tomme Flatterier. — Bevare hvad jeg vandt, siger I? Ak, ikke mange af dem, der burde være tro, have Mod til at være det, naar det gjælder. Man har forstaaet at skille mig ved mine Venner en efter en, har omgivet mig med Spioner, der lure paa hvert af mine Skridt; ikke paa en eneste af mine Omgivelser kan jeg lide, lige fra Æresdamen til Pagen bag min Stol. Kureren, der staar i min Fjendes Sold saavel som de andre, udleverer mine Breve — enhver nok saa ubetydelig Skrivelse bliver opsnappet og læst, saa at jeg ikke kan veksle en eneste fortrolig Meddelelse med mine Søskende eller med min Ungdomsveninde, Hertuginden

af Montmorency, hvem Ulykken fordrev fra min Side* —»

Hun havde talt heftigt og bittert med Vredens Taarer i sine Øjne, men betvang sig og sagde i den forrige lette, halvt spøgefulde Tone: «Og I, Monsieur, frygter I virkelig ej for at forspilde Eders Velynders, Kardinalens, Gunst ved at vise Eder som Ven af Anne af Østerrig?»

«Eders Majestæt behager der at spøge —» Josias rettede sig med Stolthed — «det er Frankrig og dets Sag, jeg tjener, ej den enkelte, hvis Færd jeg neppe ejer Evnen til at dømme. Kardinalen skylder jeg Tak for den Bevaagenhed, han har vist mig, men det tykkes mig, at vi begge, baade han og jeg, først og fremmest skylde Landets ophøjede Dronning den Lydighed, som er uadskillelig forenet med Undersaattens Pligt.»

Igjen hævede Dronning Annes Øjne sig til hans, denne Gang med et Udtryk, som vilde være vanskeligt at beskrive. Hans Ansigts aabne Tillidsfuldhed og mandige Alvor slog hende; hun sad i nogle Øjeblikke som om hun kæmpede med sig selv; det var næsten som om hun rødmede for sine egne Tanker, idet hun med den hvide Haand foer sig let henover Panden. Hun sukkede — —

«Monsieur Rantzau — her er ikke Tiden og Stedet til at drøfte denne Materie videre, men — vi tales ved en anden Gang, kanske om nogle Dage — en hvid Sløjfe paa min Skulder vil være Tegnet paa, at I er ventet —» hun tabte sin guldfrynsede Næsedug, og idet

---

* Hertugen af Montmorency blev henrettet i Aaret 1632 paa Grund af en Sammensværgelse mod Richelieu, og hans Gemalinde blev forvist fra Hoffet.

Josias, bøjende sit Knæ, ærbødig rakte hende den tilbage, gled en lille Nøgle fra hendes Haand over i hans. «Til Laagen i Muren ud mod Seinebredden ligefor det lille Trappetaarn — Forsigtighed og Tavshed — det er ikke Dronningen, som befaler, men Kvinden, som beder!»

Medens Ordene hviskedes i hans Øre, sænkede hendes Blik, dette halvt tilslørede og dog saa brændende Blik, sig i hans — et Sekund blot — saa sagde hun højt, saa de Omkringstaaende kunde høre det: «Vi takke Eder, Monsieur le Comte, for de Oplysninger, I har givet os, Eders Land betræffende; ej ville vi længer frygte dels Is og Kulde, dels Raahed og Barbari, men have nu dannet os ganske andre Forestillinger derom. En anden Gang ville vi gjenoptage denne Underholdning. —»

Hun slog hilsende ud med Haanden, og Josias trak sig tilbage, urolig — forvirret. Hvad var hendes Mening? Som spansk født Prinsesse maatte hendes Stilling i disse Tider være baade vanskelig og pinlig, men trods det og trods hendes spændte Forhold til Kardinalen, var det aldrig faldet ham ind at forske efter hendes politiske Anskuelser, og han havde ingen Anelse om den glødende Ærgjerrighed hos denne Kvinde, som, skabt til at herske, havde maattet finde sig i at afstaa Magten til en Undersaat. At hun skulde kunne anmode ham om noget, bag Kardinalens Ryg, der stred mod Ære og Pligt — umuligt — den blotte Antydning heraf var en Fornærmelse imod hende. Men saa — var denne Anmodning om hans Bistand da kun et Paaskud? — Blodet foer ham til Hovedet. En slig Tanke var i sin Dristighed jo det rene, skjære Vanvid — og alligevel — —

Dette Blik, der havde fulgt ham hvor han gik og stod — dette sælsomt lokkende, forjættende Blik. —

Og om hun nu virkelig agtede at give Rollen som Potifars Hustru, var han da skabt til at være nogen Josef? Han maatte smile ved sig selv. — Men i samme Øjeblik dukkede Tanken om Berte Skeel pludselig frem. Ved Siden af det straalende Billede, hvis Glans var ifærd med at blænde ham, saa han hint lille Ansigt med dets Udtryk af bævende Fryd og taareblandet Lykke, og den greb ham atter denne Følelse af dyb og inderlig Ømhed, der helligede hende i hans Minde. — Han kjendte sig ligesom skjærmet af dette Minde, der var saa fuldt af stille Fred.

Og alligevel — da han mødte la Hautevilles skarpe, sorte Øjne, havde han en Fornemmelse som om han var bleven stukket af en Slange. Det var som om han var bleven draget ind i en Kreds, hvor han ikke hørte hjemme, som om den begyndte at tynge ham for Brystet, denne Luft i Hoffets kvalme Atmosfære, saa trykkende og tung.

Dronningen havde vendt sig til en Italiener i sit Følge, som gav hende Undervisning i Musik.

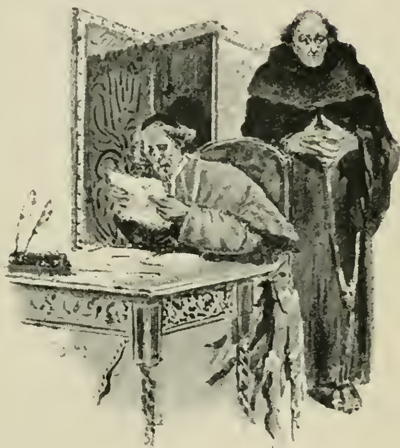
«Lad os nu høre Eders Røst, Maestro,» sagde hun og vinkede ham nærmere. «I faar at forhøje os Nydelsen af denne skjønne Aften ved Eders Kunst.»

Og snart bølgede Sangen — et Elskovskvad, som var bleven til i Maria Stuarts Dage og sunget til hendes Pris i hendes korte Glansperiode ved det franske Hof — gjennem den vellugtsvangre Luft til Luthens dæmpede Toner. Og Roserne duftede i Maanelyset omkap med sølvhvide Lilier, og Springvandet plaskede i Marmorkummerne med Delfinerne og Tritonerne — og Natten dalede efterhaanden ned, sval og stille, og hyllede alt levende i sin tavse Skygge.

Kardinal Richelieu sad ved sit Arbejdsbord i den kølige, graa Morgendæmring.

Kun et Par Timers Hvile havde han som sædvanlig undt sig, og førend andre almindelige Dødelige endnu havde begyndt deres Dagværk, havde han allerede længe tiddet og gjennemlæst Depecher og dikteret forskjellige Breve til sin Sekretair, der, bleg af Søvn, med rødkantede Øjne og valne Hænder sad foran ham.

Hans Eminents havde knebet sine tynde, blodløse Læber endnu tættere sammen end sædvanlig og havde rynket sin Pande i dybe, truende Folder.

Han havde faaet daarlige Efterretninger.

I det Sydlige vare de Franske blevne slaaede i flere Træfninger, og Armeen i det Nordlige under Soisson, til hvis udmærkede Feltherredygtighed han hidtil ubetinget havde slaaet sin Lid, havde heller ingen Fremgang havt — der ymtedes endog om Knurren og Uroligheder blandt Befolkningen i Picardiet. Aarvaagenheden maatte fordobles, Forholdsreglerne skærpes — og nye Planer og Ideer undfangedes i denne frugtbare Hjerne, der saa ufortrødent arbejdede paa Frankrigs Storhed, dets Ve og Vel.

De mægtige Klokker fra Notre-Dame havde givet Signalet, og fra alle Kanter vare Slagene faldne ind, der ringede Dagen frem og kaldte Folk til Morgenmessen. Tapetdøren bag Kardinalen aabnedes langsomt, og hans

Fortrolige, Kapuzineren Pater Josef, nærmede sig Bordet med sine langsomme, lydløse Fjed; i nogen Tid blev han staaende ved Siden af Richelieus Stol, ventende paa et Tegn til at tale, medens han i Tavshed iagttog sin Herre og Mester med sine smaa, graa Øjne, der ikke gave selve Ministerens noget efter i Skarphed og Klogskab.

Endelig saa Kardinalen op. «Aa Pater Josef! Hvad bringer I? Nye Fortrædeligheder?»

«En lille Melding, Eminents — hendes Majestæt betræffende.»

Richelieus Øjne funklede omtrent som et Rovdyrs, naar det lugter Bytte. Han lænede sig tilbage i Stolen for at høre efter, medens han utaalmodig spillede med Fingrene paa Bordet, efter at have givet Skriveren, som kun altfor gjerne adlød, et Vink om at trække sig lidt tilbage.

«Monseigneur* har i Gaar ladet hendes Majestæt anmode om en Samtale —» begyndte Kapuzineren.

«Ej, det undrer mig ved den hellige Jomfru ikke! De To synes jo nu at ville alliere sig, at ville arbejde i Forening til en Forandring. Og hvorfor ikke? —» Kardinalen talte i en Tone fuld af den mest skjærende Spot. «Men videre Pater Josef!»

«Monseigneur blev dog ikke modtaget, Eminents. Dronningen var til langt opad Dagen beskjæftiget med at skrive Breve eller — efter hvad la Hauteville paastaar — visse Hjærteudgydelser i sin Dagbog, sine kjære Memoirer, der dog som sædvanlig omhyggeligt lukkedes inde i Madames Tresor —»

* Kongens Broder, Gaston.

«Hvortil min Nièce ogsaa har Nøglen, afbrød Richelieu tørt. «Videre.»

«Dronningen var stærkt altereret i Skriftestolen, og i Aftes silde synes hun virkelig at have havt et ømt Rendezvous!» Richelieu holdt op med at tromme paa Bordet; han drejede Hovedet og stirrede Kapuzineren ind i Ansigtet.

«En af Pagerne,» vedblev denne, gnidende sig ivrigt paa Næsen, «har ved Midnatstid set en kvindelig Skikkelse, tæt tilsløret men af Madames Statur, liste gjennem Gangen og forsvinde i Dronningens Sovegemak, og i Morges er denne Handske, efter det baldyrede Vaabenmærke at dømme tilhørende den danske Officer Comte de Rantzau, funden udenfor det lille Taarn, hvorfra den hemmelige Trappe fører op til de kongelige Gemakker.»

Denne Gang viste der sig noget, som lignede et Smil paa Richelieus uudgrundelige Ansigt.

«Comte de Rantzau! Se, se — allerede —» han undersøgte omhyggelig den Hjortelæders Handske og gned sig veltilfreds i Hænderne.

Intet kunde komme ham mere belejligt end denne lille Liaison.

For ti Aar siden — da den smukke, glimrende, og for Kvinder saa farlige Lord Buckingham, var kommen til Frankrig, for at begjære Prinsesse Henriettes Haand for Karl den Første, og havde været dristig nok til at hæve sine Øjne til den ildfulde Spanierinde, som delte Tronen med den melankolske og sygelige Ludvig, hun, som havde været svag nok til ikke at vise hans Hyldest tilbage — havde Richelieu talt hendes Sag hos den krænkede Ægtemand. Thi Tanken om Utroskab hos

den Hustru, han forsmaaede og forsømte, havde bragt Kongen i et saadant Raseri, at han truede med at forskyde hende. Kun Frygten for at fornærme det mægtige habsburgske Hus, med hvilket han den Gang ikke ønskede Krig, havde da været Drivfjedren til Kardinalens Mellemkomst.

Men nu var det anderledes.

Ti Aars Kampe og Intriger havde befæstet Hadet mellem den tilsidesatte Dronning og den almægtige Minister, og hos ingen af dem var der længer Tale om Skaansel. — Bevislig Utroskab! — Richelieu saa allerede i Aanden den stolte Kvinde ydmyget, givet i hans Vold — —

«Vi faa lade den høje Dame følge sin Passion, min Kjære,» sagde han med en besynderlig Trækning ved Munden, en Ansigtsbevægelse, der hos ham plejede at træde i Stedet for Smil. «Som hendes Skriftefader bliver det Eders Sag at give hende Absolution for den lille Synd. Og saa — naar Frugten er moden, ville vi ryste den ned. Forstaar I mig?»

«Paa en Prik Eminents —» Kapuzineren rømmede sig som om han havde faaet noget i den forkerte Hals. «Men om det nu var mere end en flygtig Elskovshandel, det drejede sig om? Dronning Anne er ikke for intet Filip den andens Barnebarn, og Comte de Rantzau, denne halve Barbar, tykkes mig ligesaa tillidsfuld og umistænksom som han er modig og stærk — en Samson i Dalilas Vold. Han ledsager i Dag Gesandterne paa Vej til Spanien — og»

Richelieu lagde sin Haand paa Munkens Skulder.

«I er en klog Mand, Pater Josef, en meget klog Mand, og — om I ikke en Gang bliver en stor Mand, saa har I i alt Fald fortjent at være det! Om Østerriger-

inden skulde falde paa at drage Comte de Rantzau med ind i de nye Anslag, som hun muligvis agter at spinde imod mig, saa har det dog ingen Fare, tænker jeg. Denne nordiske Helt er nu en Gang ingen Machiavel, og jeg — jeg har, som I véd, Øjnene aabne. Intet Skridt, ikke en Bevægelse af denne Kvinde og hendes nye Favorit eller af Monseigneur og hans Kreaturer skal undgaa mig, stol I kun derpaa! At dysse min Fjendes Samvittighed i Søvn i Skriftestolen, det bliver Eders Sag, og saa — naar Slaget en Gang falder, da vil det ramme de Skyldige, vil gjøre Madame Anne saavel som Prins Gaston uskadelige for Fremtiden.»

Haanden faldt fra Munkens Skulder tungt og fast ned paa Armstolens forgyldte Kant, saa at Skriveren, der var lige ved at falde i Søvn, forfærdet foer op henne i sin Krog og stirrede vildt omkring sig — og saa tog Armand Jean du Plessis af Richelieu atter fat paa sit afbrudte Arbejde, læste og dikterede videre og knyttede bestandig flere Knuder til sin Tankes sindrige Væv.

Men om Dronning Anne og hendes nye Amour begyndte der at hviskes i Krogene — først dæmpet, forsigtigt — saa bestandig højere, dristigere. Da General Rantzau, efter nogle Dages Fraværelse igjen vendte tilbage til Paris og viste sig ved Hove, lagde man Mærke til Dronning Annes Forvirring. Hun hilste ham med et huldsaligt Smil og en Rødmen, som ikke var til at mistyde, og oftere end nogensinde før saa man ham nu herefter i hendes Nærhed. — Det glade Paris morede sig — ved Hoffet morede man sig ikke mindst; Fest fulgte paa Fest, det var som en Hvirvel, der rev Alle med sig, var som om man glemte Alvoren, der laa bagved for kun at lade Glæden raade.

Og Josias Rantzau blev reven med. Helten fra Franche Comté var bleven Midtpunktet i dette straalende Lysbillede, hvis Skyggesider ikke fik Lov til at træde frem. Halvt modstræbende var han bleven draget ind i Kredsen og syntes i Grunden ikke ret at kjende sig selv igjen. Enkelte begyndte allerede at krumme Ryg for den vordende Favorit; ingen vidste jo dog, om ikke Dronningen og det spanske Parti en Gang kunde komme til Roret — og saa, ja saa var det jo godt at have sikret sig slig en Indflydelse. — Ingen vidste noget bestemt, men Alle troede de at vide — —

Det var som en Lavine, der stadig voksede og rullede videre.

X.

Hele Paris var i Uro og Bevægelse.

Fjenden var pludselig midt paa Vinteren gaaet over Oise og oversvømmede nu hele Picardiet, hvor den ene efter den anden af de mindre stærkt befæstede Stæder blev indtaget.

Størstedelen af den franske Hær var endnu paa denne Tid spredt i Bourgogne, Franche-Comté og ved Øvre-Rhinen, og Styrken i det Nordlige var ikke istand til at stanse Picolominis og den frygtede Flamlænders, Jean de Werths Fremtrængen, saa at det værste var at befrygte for Hovedstaden, dersom man ikke i Tide formaaede at spærre Fjenden Vejen til Frankrigs Hjærte.

Richelieu rasede.

Greven af Soissons, som netop nu skulde have været tilbagekaldt, havde med ét kastet Masken og røbet sine sande Hensigter. Med sin Hovedstyrke havde han, efter et Skin-Forsvar, ladet sig indeslutte i St. Qventin, og Landet helt frem til Isle de Françe laa nu saa godt som værge- og vaabenløst — Vejen til Paris var aaben. — Det var som et Tordenslag for Kongen, for Ministrene, ja for hele Befolkningen. At have Udsigterne til alle en Belejrings Rædsler hængende over Hovedet paa sig lig et

Damoklessværd! — Der var Uro og Spænding i Gemytterne, en Angst, der daglig voksede.

I Ilmarsch rykkede Mareschallerne Chaune og Brezé frem Syd fra, og for at forene sig med dem brød samtidig en anden Styrke op fra Paris under Anførsel af den gamle Mareschal Briault og Grev de Lauzun, ledsaget af Generalerne Rantzau og la Meilleraie. Josias Rantzau, der som Chef for Rytteriet havde været beskjæftiget med at ordne de forskjellige Afdelinger, der laa spredte i Omegnen af Paris, stødte dog først til et Par Mil udenfor Byen og sluttede sig med sit Følge til Briaults Stab.

Den raakolde Februarmorgen gryede, og Taagen var begyndt at lette derude over de fjerne Højder. Sortsmudsede Arbejdere i deres blaa Blouser gik til deres daglige Dont, snavsede Rollinger og Kvinder med opkiltrede Skørter, der viste de nøgne, kraftige Ben, og med Særken smøget ned over det fulde Bryst, kom til Syne i Hytternes Vinduer og Døre. — Josias red et Stykke af Vejen mellem Grev de Lauzun og la Meilleraie og kastede Penge i Grams til Børnene, som havde vovet sig frem for med vidt opspilede Øjne at stirre efter Soldaterne og lytte til Trompetklangen; han fik Taksigelser og Nik, Lynblink fra sorte, straalende Øjne og Smil fra røde Læber, der blottede Tandrækker saa hvide og skinnende som Perler.

«Monsieur Rantzau fornægter ikke sin gavmilde Natur,» sagde Chefen for Artilleriet i en spottende Tone, der skulde anses for spøgefuld.

Josias trak paa Skuldrene uden at svare. Han led ikke denne mutte Tværbider, som siden sit bekjendte Uheld i Franche Comté ved Indtagelsen af Dôle, havde

havt et Horn i Siden paa ham, og var desuden optaget af sine egne Tanker.

«Generalen synes ikke oplagt til Underholdning denne Morgenstund,» bemærkede Lauzun, «han er sagtens — hvad rimeligt er — ligesom vi andre opfyldt af de sidste Tiders saare alvorsfulde Begivenheder —»

«I glemmer, at General Rantzau er en Fremmed, hvem Landets Ve og Vel ej kan ligge saaledes paa Sinde som os Franskmænd,» afbrød la Meilleraie med et stikkende Blik, «om han end, som min Frænde Kardinalens Protegé, maa være interesseret i, hvad der siges at være passeret ved Hove i de sidste Dage.»

«Ved Hove?» gjentog Josias. «Og hvad skulde der være passeret, Monsieur? Som I véd, har jeg været borte fra Byen i den sidste Uge, kjender intet til de sidste Nyheder; behag derfor at forklare Eder nærmere.»

«Hm — om sligt tales ikke gjerne højt — endnu,» brummede Artillerigeneralen tvært.

«Ved St. Michael! I véd virkelig ikke, at der ymtes stærkt om et Anslag, som nu atter er i Gjære mod Kardinal Richelieu?» Lauzun saa sig om og sænkede Stemmen. «En Sammenrottelse, for hvilken Dronningen i egen Person, støttet af Monseigneur og Greven af Soissons, har sat sig i Spidsen, men som ved en lille Uforsigtighed af den værdige Dame, Priorinden i Val de Graçe, er bleven røbet for hs. Eminents, der i dette Øjeblik holder alle Traadene i sin kraftige Haand — lykkeligvis, da det denne Gang synes at gjælde ej alene hans eget, men hele Frankrigs Vel. Truet af den overhængende Fare, dersom Fjenden fik Lov til at sætte sig fast i de nordlige Provindser og trænge frem lige til Paris's Porte, skulde nemlig Ludvig den Trettende tvinges til at slutte Fred paa Betingelser, som hans Svoger

maatte foreskrive ham, først og fremmest Richelieus Fjernelse fra Statsstyrelsen. Saaledes var Planen, og —»

«I maa være fejl underrettet, Monsieur le Comte,» afbrød Josias ivrigt — «det er umuligt, utænkeligt, at Dronningen af Frankrig skulde kunne indlade sig paa sligt.»

«Hm — Monsieur Rantzau har muligvis sine Grunde til at forsvare den høje Dame;» det var la Meilleraie, som igjen tog Ordet, «men bevisligt er det dog, at hendes Parti længe i Smug har været virksomt, og hvad enten nu Bæreren af den franske Krone for Eftertiden skulde kaldes Ludvig eller — som nogle ville vide — Gaston, saa var det dog i hendes skjønne Hænder, Magten skulde lægges, naar Kardinalen først var fjernet.»

«Mens hendes Broder, Kong Filip, stod — vel at mærke — bagved det hele — Frankrig vilde med andre Ord blive en Provins af Spanien,» sagde Grev de Lauzun. «Hvorledes det er lykkedes hende at sætte sig i Forbindelse med ham og faae disse Underhandlinger i Gang, maa Gud og den hellige Jomfru vide; rimeligvis er det sket gjennem hin snedige Kvinde, Hertuginden af Montmorency.»

«Hertuginden af Montmorency?» gjentog Josias studsende og følte, at han skiftede Farve. Han tænkte paa Brevet til denne Dame, som Dronningen i dybeste Hemmelighed havde betroet ham hin Aften i Slutningen af Efteraaret, da han ved Midnatstid havde lukket sig ind gjennem den lille Laage, — et Møde, hvortil han havde listet sig med bankende Hjærte og næsten med Følelse af, at han var en Forbryder. Det var en ganske uskyldig Skrivelse, havde hun sagt, en fortrolig Meddelelse i Anledning af hendes Søsters, Infantindens Formæling. Netop af den Grund ønskede hun, at den skulde komme uaabnet i Hertugindens Hænder, og for større Forsigtigheds

Skyld lød Udskriften til dennes Sjælesørger, en vis Abbed Huyères, hvis Kloster Josias just maatte passere paa sin Vej til Grænsen med Gesandtskabet. Og uden Tvivl eller Betænkning, rort over hendes venneløse Stilling og smigret over Tilliden, hun viste ham, havde han gjort sig en Ære af at opfylde denne Begjæring, havde intet Øjeblik tvivlet om Sandheden af hendes kongelige Ord. — Men nu — —

«Opholder Hertuginden sig da nu ved det spanske Hof?» spurgte han lidt efter Lauzun.

«Nej, hun lever — afdød fra Verden, som det hedder — paa et af sine Godser i Jurabjergene, men afholder sig neppe fra fremdeles at blande sig i de politiske Affairer, hvortil hun drives af sit uudslukkelige Had til Kardinal Richelieu. Fra Ungdommen af har hun været indviet i Dronning Annes smaa Hemmeligheder; i Begyndelsen, da det kun drejede sig om deres forskjellige Amouretter og galante Eventyr, have de staaet hinanden bi, og senere, da det for Alvor gjaldt at skuffe Kardinalens Aarvaagenhed, ikke mindre.»

«Ja, det er et farligt Kompagniskab,» sagde la Meilleraie med sit sure Smil. «En kjender jo vel Magten, der er lagt i en skjøn Kvindes Tillokkelser — særlig en Kvinde af Dronning Annes Qvaliteter? Er ikke Monsieur Rantzau af samme Mening?»

Josias bed sin Læbe næsten til Blods. Hans Haand krummede sig allerede om Sværdheftet, men han betvang sig og svarede i en nogenlunde rolig Tone: «Jeg er allenfals af den Mening, Monsieur la Meilleraie, at ingen Kavaler af Ære bør tvivle om en Kvinde — Dronning eller ej, — før hendes egen Adfærd giver ham Retten dertil.»

«Et artigt Svar, paa min Tro — et Svar, der er

en Ridder og sand Adelsmand værdigt,» udbrød Grev de Lauzun og nikkede.

Josias hilste koldt, og idet han gav sin Hest af Sporene, sprængte han afsted.

Han var tilmode som en, der har faaet et Slag i Ansigtet og ikke er i Stand til at gjengjælde det.

Hun havde altsaa løjet for ham, da hun med Taarer havde paakaldt hans Bistand, for bagefter at smile ad hans Lettroenhed! Det faldt med ét som Skjæl fra hans Øjne, og han begyndte at forstaa hele dette Væv, i hvilket man havde villet drage ham ind. Harmen var nærved at kvæle ham ved Tanken om den Rolle, hin Kvinde havde ladet ham spille, og som hun havde tiltænkt ham for Eftertiden. Hun, som ikke havde taget i Betænkning at lade Verden tvivle om sin Dyd for at kunne dysse sine Fjenders Aarvaagenhed i Søvn, som aabenlyst og i Smug havde vidst at opflamme ham ved hvert Blik af sine Øjne, hvert Smil af sin Mund, ved hele sit yppige Legemes Pragt — rede til at hengive sig — ikke med den vaagnende Attraas hede Begjær, men af kold Beregning, for at kunne gjøre ham til sin lydige Slave, sit blinde Redskab! For uforstyrret at kunne smede sine Rænker havde hun givet det Skinnet af, at det kun var et letsindigt Elskovseventyr, der beskjæftigede hende, og han, den Fremmede, uden Kjendskab til Forholdene, han var udset til at holde Lyset.

Som en Rus havde de været, disse sidste Maaneder

i Paris med al den Hyldest, der lig Virakduft havde ombølget ham, med disse gjærende Urostanker, der til Tider havde loftet sig i dristig, næsten svimlende Flugt. Han var bleven ægget af hendes Skjønheds alt betagende Magt, en Rus, i hvilken den blinde Lidenskab, den fulde Livsnydelse, der bødes ham, havde været mægtigere end hans egen Villie — —

Men nu var han vaagnet. — Vaagnet for at forbande sin egen utilgivelige Dumhed og Kejtethed. Forblindet af sin egen Forfængelighed, havde han staaet Fare for at blive et Legetøj i en Kvindes Haand —

Han jog Sporerne ind i Hestens Sider, medens hans Fingre krummede sig om det krøllede Papir indenfor hans Brystharnisk, en Billet uden Underskrift, som han havde modtaget denne Morgenstund. «Røb intet — vær tavs og tro — Lønnen skal være Eder vis.» Der var Foragt i den Tanke, han slængte imod hende — denne kronede Skøge, i hvis Hænder hendes Ægtemands Ære kun var som skrøbeligt Glar.

En knap Dagsmarsch fra Paris stødte man allerede paa Brezés Korps og rykkede nu frem for at besætte begge Bredder af Sommefloden. Fjenden havde indtaget en fast Stilling mellem Somme og Oise, og medens Brezé, ved at gaa udenom Stillingen og stadig trækkende sig i nordvestlig Retning, søgte at naa frem til St. Quentin, drog Briault lige mod Corbie.

Her fandt et Sammenstød Sted, og efter en kort men hidsig Træfning, trak den fjendtlige Styrke sig tilbage for at indeslutte sig bag de sikre Forskansninger ved Corbie og besætte Højderne Nord for Byen, hvorfra dens Artilleri kunde bestryge Angriberne. For de Franske, der først og fremmest maatte søge at

afskjære Fjenden fra et saa vigtigt Punkt som Corbie, og som havde tænkt at kunne levere Slag i aaben Mark, var dette en betænkelig Manøvre, og Anførerne dristede sig ikke til at rykke frem til Angreb, saa længe deres Styrke endnu var splittet. Baade Briault og Lauzun, især den sidste, syntes raadvilde og tøvende; Mareschal Briault var tilmed bleven saaret.

Det var noget efter Midnat paa det tredie Døgn, og Josias Rantzau havde kastet sig paa Lejet for at søge nogle Timers Hvile. Teltforhænget var trukket til Side, og derudenfor kunde han se Vagtblussene blinke frem hist og her, se Stjernerne tændes foroven, blege og matte, en efter en. Pludselig fordunkledes Lysningen i Teltaabningen derhenne — han syntes at se en Skikkelse staa der, høj, formummet, indhyllet i en Kappe — —

Han raabte den an, fik intet Svar, foer op og greb efter sit Sværd — havde han kanske drømt med aabne Øjne? Der var intet levende Væsen at se; han raabte ud i Mørket — Skildvagten havde intet mærket, ingen Fremmed, som ikke kjendte Feltraabet, kunde passere Forposterne — han maatte nok havt Syner, tænkte han og lo allerede saa smaat over sig selv. Da saa han med ét noget hvidt ved sin Fod, et Papir — et Brev. — Han lod sin Tjener bringe Lys og gav sig til at læse. Det var atter en Skrivelse uden Underskrift, den anden, som paa en hemmelighedsfuld Maade var kommen ham i Hænde; efter at have gjennemløbet de første Linier, var han lige ved at lade den falde igjen med et Udraab af Harme og Forbauselse.

Det skammeligste, mest ærekrænkende Forslag.

Corbie skulde ligesom St. Quentin spilles i Hænderne paa Fjenden, og dertil gjorde man Regning paa hans, Josias Rantzaus Hjælp! Som Lokkemad stilledes

det ham i Udsigt, hvilke Fordele, der vare at opnaa, naar Frankrig, tvunget af Nødvendigheden, havde sluttet Fred med det mægtige Spanien istedetfor vedblivende at svække sine Kræfter ved en ødelæggende Krig, naar ingen herskesyg Despot længer stod ved Ludvig den Trettendes Side — med andre Ord, naar Dronning Anne og hendes Venner vare komne til Roret, hvilken Ophøjelse der ventede ham selv — —

En slig Forhaanelse vovede de virkelig at kaste ham i Ansigtet! —

Man troede ham altsaa rede til at betale Gunsten, han havde nydt hos den høje Dame, med et Forræderi, mente, at han, der som Fremmed stred for Frankrigs Sag, maatte være tilfals lig en anden æreløs Nidding. — Der var en Nedværdigelse i den blotte Tanke, som jog Skamrødmen op i hans Kinder — han følte en glødende Trang til ligesom at ryste denne uforskyldte Krænkelse af sig, til at raabe det ud for Alverden, at den Ære, man angreb og drog i Tvivl, den var han rede til at forsvare indtil sin sidste Blodsdraabe. At Brevet skrev sig fra Soissons, tvivlede han ikke om, og en eller anden skjult Forræder i hans Nærhed, kanske blandt hans egne Folk, maatte sagtens have været Budbringer — Falskhed og Forræderi bugtede sig jo lig en Slange ud og ind i alle Kroge, og det spanske Parti talte, som det lod, Tilhængere nok til virkelig at gjøre det farligt. —

Men handles maatte der og det uden Tøven. Corbie maatte ikke for nogen Pris falde i Fjendens Hænder — det skulde være hans Svar.

Han begjærede en Samtale med Overgeneralen, og ud paa Morgenstunden var et Krigsraad sammenkaldt hos Mareschal Briault, der liggende ledede Forhand-

lingerne. Den gamle Feltherre erklærede paa det bestemteste, at en fortsat Tøven ligeoverfor Fjenden, der hidtil uhindret havde indtaget den ene Position efter den anden, ikke længer vilde være tilraadelig, og begjærede nu indtrængende at erfare sine Generalers endelige Mening. Josias Rantzau, der talte ivrigt og varmt for at rykke frem til Angreb, mærkede snart, at han havde Stemningen imod sig; han læste Mistillid i la Meilleraies lurende Blik og i Lauzuns kolde Tilbageholdenhed; begge erklærede de sig bestemt imod at angribe, førend man havde sat sig i Forbindelse med Mareschal Chaune, der maatte have forsinket sig paa Marschen.

«Guds Død, Messieurs, men noget maa dog vel voves?» udbrød Josias, hos hvem Blodet begyndte at komme i Kog. «Selv om Corbie ikke var saa vigtigt et Punkt, tykkes mig dog, at her ingen Tvivl kan være om, hvad der bør gjøres. Kun ved Lejlighed at røre os for at lade os slaa og rømme Marken, det kan dog vel ikke være Absichten med vor Rykken ud — for meget staar her paa Spil —»

«Ja, altfor meget,» afbrød la Meilleraie. «Monsieur Rantzau vil erindre, at for at tilfredsstille et Lune, en ærgjerrig Stræben, har En ikke Retten til at ofre saa meget som det gjælder her.»

«Og Monsieur la Meilleraie vil erindre, at for at vinde en Berømmelse tilbage, som gik tabt, skal der mere til end raadvild Tøven og Mangel paa Evne til at handle i rette Øjeblik!»

Chefen for Artilleriet bed sig i Læben, idet han sendte sin Modstander et giftigt Blik.

Men nu rejste Mareschal Briault sig i stærk Ophidselse overende paa Lejet. «Messieurs, vi ville ikke

her spilde Tiden med unyttig Snak. Med Rette kunne vi befrygte alt af den Stilling, de spanske Tropper for Øjeblikket have indtaget. Lade vi dem i uhindret Besiddelse af St. Quentin og Corbie med deres Arsenaler, Munition og øvrige Forraad, ville de derfra kunne beherske hele Nordfrankrig, spille Herrer i Landet og ende med at diktere os en fornedrende Fred — dette maa forhindres, saa vidt det staar i vor Magt. Byen er indesluttet af Fjenden; med dens ringe Troppestyrke vil den neppe kunne gjøre Modstand, men vil ende med at overgive sig — vi bør derfor ikke tøve, men vove en Attaque, selv om vor Styrke er Fjendens underlegen, helst da vi jo have Mareschal Chaune, til hvem jeg i dette Øjeblik afsender en Stafet, i Ryggen.» —

«Og Sejren skulle vi fange, Monsieur le Maréschal, tvivl kun intet derom!» udbrød Josias Rantzau med funklende Øjne. «Fik vi end hente den i Stormløb ned fra Himlen selv!» Der hørtes en Bifaldsmumlen gjennem de forsamlede Officerers Skare; hviskende stak de Hovederne sammen to og to, medens Mareschallen gav sig til at diktere en Depeche. Men la Meilleraie brummede hålvhøjt: «Dumt Praleri og Overmod,» og henne fra Krogen hørtes den magre Feltpræst at fremstønne et lydeligt «Kjætter», medens han hastig slog Kors for sig.

Men Angrebet var besluttet — alt kom i Uro og Bevægelse; Officerer og Soldater sprængte hid og did med Meldinger til de forskjellige Afdelinger, Kanoner kjørtes frem, Patrontaskerne fyldtes, og Vaabnene eftersaas, medens man midt i al Forvirringen hørte Officerernes Befalinger og Kommandoraab.

Opad Dagen begyndte Kampen, der skulde af-

afgjøre Picardiets, ja maaske hele Frankrigs Skjæbne — en af de heftigste og blodigste Kampe i hele denne lange, resultatløse Krig. Lauzun anførte Fodfolket, Rantzau dannede med den ene Halvdel af Rytteriet den venstre Fløj, den anden udgjorde Arrièregarden, medens la Meilleraie med sit Artilleri besatte det bakkede Terrain langs Floden, saa at hele Hæren rykkede frem i en Halvkreds.

Solen var kommen frem og belyste de blodige Scener. Det fjendtlige Rytteri havde gjort et svært Indhug i de fremstormende Rækker; et Par Regimenter af Fodfolket vare ganske trængte tilbage eller nedsablede, Lauzun var falden. Et Øjeblik herskede der Raadvildhed og Forvirring — paa flere Punkter droge de Franske sig allerede tilbage, da en Melding fra General Rantzau kaldte dem til Orden igjen. Inden ret længe havde han faaet de adsplittede Afdelinger samlede — næsten overalt saas hans høje, bydende Skikkelse paa den hvide Hest, og allevegne hørtes hans kraftige, klangfulde Røst:

«Frygter ikke for at følge mig, Soldater, var det saa i Døden selv — jeg gaar foran og viser Eder Vej! For Frankrigs retfærdige Sag bør Frankrigs Sønner stride til det sidste Aandedrag — holder blot tappert Stand, og jeg fører Eder til Sejer — snart rykker Undsætningen frem!»

Ordenes frejdige, næsten muntre Klang, den begejstrede Glød i Blikket og Maaden, hvorpaa han slog op med Haanden virkede med en uimodstaaelig Kraft. Jublende, som i en Begejstrings Rus, fulgte de ham, baade Officerer og Soldater, i hans Nærhed tænkte ingen paa at vige. Hans ene Arm splintredes næsten af en Granat, men med en overmenneskelig Anstrængelse holdt han sig oprejst, efter at have faaet den flygtig forbunden, og som Lynglimt krydsede hans Klinge frem og tilbage i den raske Haand, ført med usvækket Kraft. — Der var noget ejendommeligt vildt og skjønt ved denne Skikkelse i dens Kæmpestyrke og hele smidige Bøjelighed, med Muskler, der spændtes og rettede sig som Staalfjedre — man forstod, at han alene ved sin Personlighed maatte udøve en stor Magt over Folkene.

Ved Aftenens Frembrud havde Franskmændene besat Corbie og droge som Sejrherrer jublende gjennem dens Gader, hvor Indbyggerne, der neppe havde havt ganske rent Mel i deres Pose, nu med høje Hyldestraab — tvungne eller oprigtige — kom dem i Møde. De Spanske vare fuldstændig slaaede og drevne paa Flugt; fra Højderne Nord for Byen droge de sidste Skarer sig ilsomt tilbage, forgjæves søgende at holde Stand mod Kanonilden, der fra Flodbredden rettedes imod dem. Et betydeligt Antal Saarede maatte lades tilbage, og baade Krigsfanger og Ammunition faldt i de Franskes Hænder.

Sejersrusen førte Vildskaben med sig.

Hæslige Optrin fandt Sted indenfor den lille Bys Mure, hvis Frelse Landsmænd i Skarevis havde maattet betale med deres Liv. De samme Soldater, der nys med Taarer i Øjnene havde trykket hinandens Hænder og i deres overstrømmende Glæde vare faldne hinanden i Armene, de samme, som nys havde været rede til med rørte Hjærter at takke for Kampens heldige Udfald, de hengave sig nu til de vildeste Orgier. Oldinge og Børn mishandledes og traadtes under Fødder, Kvinder skjændedes; hujende og skrigende Folkeskarer, der vilde sætte sig til Modværge, dreves paa Flugt og forfulgtes ind i deres Huse, ja til Kirken selv, hvor de søgte Tilflugt. Gaderne gjenlød af vilde Skrig, Eder og Forbandelser, Flammer blussede op fra Bygninger, man havde stukket i Brand — —

Indtil en tordnende Røst pludselig stansede de rasende Soldater i deres vilde Hærværk.

Mægtig og bydende som nys i Slaget holdt den høje Skikkelse der paa Hesten midt imellem dem — ikke ulig Hævnens Engel med sit Flammesværd paa det store Maleri af Dommedag derinde i Kirken — for at skjærme Kvinderne og de Værgeløse og kalde de Forblindede tilbage til deres Pligt. Og lidt efter lidt, som naar det oprørte Hav, der piskes af Stormen, igjen lægger sig til Hvile, blev der tyst i disse vilde Skarer, der spredtes paa hans Bud, og gjennem Folkehoben som gjennem Krigernes Rækker gik der en Mumlen —

En Mumlen, der hævede sig og sank og atter steg til begejstrede Leveraab for ham — Sejerherren — Josias Rantzau!

* * *

De spanske Tropper havde rømmet Picardiet og Artois og trukket sig tilbage over den flanderske Grænse, efter at de Franske ogsaa havde bemægtiget sig St. Quentin, og efter at Greven af Soissons, tiltalt for forræderisk Hærførelse, var bleven tvungen til at fratræde Overbefalingen. Rundt om i Landet drog man igjen Aande ovenpaa Skrækken, og de to Navne, Rantzau og Brezé, Sejerherrerne fra Corbie og St. Quentin, lød fra Alles Læber.

Kongen og Richelieu vare indtrufne i Amiens for at holde Mønstring over Hæren, og Kardinalen især var lutter Solskin. Over General Rantzau, som neppe nok var kommen sig af sit Saar og endnu bar Armen i Bind, faldt Naadens Dug – ikke draabevis, men som en sand Plaskregn.

«Sire, jeg gjorde kun min Pligt,» sagde han, da Ludvig den Trettende bevidnede ham sin Tilfredshed med et Udtryk i det ellers saa sløve Ansigt, som han ikke rigtig kunde blive klog paa.

Siden drog Kardinalen ham til Side. «Man har spillet højt Spil, Monsieur Rantzau, i hvilket Frankrig har været Indsatsen,» sagde han, medens hans skarpe Øjne næsten gjennemborede Josias som to Dolkespidser — «og man har søgt at drage Eder med ind deri — stille — jeg véd det altsammen, véd mere end I tror. Skinnet var unægtelig en Kjende imod Eder, men — jeg dømmer aldrig efter Skinnet. I var Brevdrager for en vis højtstaaende Dame, forventedes ej mere at kunne nægte hende noget —»

Blodet strømmede Josias til Hovedet. «Eminents — jeg kunde begaa en Uforsigtighed, en Dumhed kanske — aldrig en Troløshed imod det Land, jeg tjener.»

«Jeg véd det jo, jeg véd det, siger jeg Eder, min brave General — Maréschal de França! Jeg overdrager Eder tilligemed Brezé Anførselen her over Armeen i det Nordlige. Er I tilfreds hermed?»

Der funklede et Lyn i Josias's Øjne. Udmærkelsen — det nye Tillidshverv — Mareschalsstaven! Han rettede uvilkaarlig sin høje Skikkelse.

«Hans Majestæt,» vedblev Richelieu, «ønsker at knytte en Kriger af Eders Værd saa fast som mulig til Frankrig. Vor hellige, eneste saliggjørende Kirke, som med Længsel venter paa at optage Eder i sit Skød — Ægteskab muligvis med en Dame af Landets højeste Adel, vilde altsammen være Baand, som — —»

«Eminents! I viser mig megen Godhed, dog kan jeg kun svare dette, at hvad Kirken anbelanger, da tykkes mig, enten det nu er Papisme eller Lutherdom, der prækes, at Gud overalt er den samme, og ikke kjender jeg Trang til at dyrke Ham paa anden Vis end hidindtil. Og nu det andet Punkt — ja, her maa jeg bekjende, at — —»

«At I alt har truffet Eders Valg kanske?» afbrød Kardinalen skarpt. «Betænk Eder dog vel, Monsieur Rantzau — hvad der her stilles Eder i Udsigt, er en bestemt Alliance med et af Frankrigs første Huse — en Brud af fyrstelig Byrd. En saadan Alliance vil hæve Eder i Række med Landets første Stormænd, vil stille Eder Tronen nær, og Medgiften — den vil ogsaa blive fyrstelig — derfor sørger jeg.»

Forbauset saa Josias paa ham; han nølede et Øjeblik med Svaret. Det var som om han pludselig blændedes af de Udsigter, der aabnede sig for ham.

Hans Tanke fløj til den fjerne Afkrog deroppe mellem Jyllands Lyngbakker, hvor et vist lidet Pigebarn

nu sagtens gik i bange Ømhed og længte. — Vare deres Baner ikke ligesom mere og mere gledne fra hinanden? Vilde ikke Storheden af hans Stilling skræmme den jævne, danske Pige, som kun maatte egne sig daarligt til at færdes i Hoffets glimrende Sale mellem krybende Hofmænd og letfærdige Kvinder? En Due, kanske dog ikke skabt til at følge Ørnen paa dens høje Flugt —

Og saa igjen — nej, nej! — Han havde fejlet imod hende, han havde i en kort, usalig Stund drukket sig en Elskovsrus af en anden Kvindes Læber, men at svigte hende paa den Vis — det kunde han ikke. Hun, som dog var tusind Gange mere værd end det Offer, han maatte bringe sin egen Ærgjerrighed — om det da var noget Offer!

Han hævede med Stolthed sit Hoved.

«Eminents — det er som I siger — jeg har alt valgt. Af den Aarsag, ej for at vrage Frankrigs skjønne Døtre, maa jeg afslaa at modtage min Brud af Eders Haand —»

Richelieu trak paa Skuldrene med en misfornøjet Mine. «I har frie Hænder, Monsieur le Comte, dog handler I her neppe klogt — mine Grunde skal jeg nærmere forklare Eder — en anden Gang.»

Kardinalens Planer for hans Yndling vare ikke just nogen Hemmelighed denne Gang. Der blev talt meget om, at han agtede at gifte den nybagte Mareschal med en af sine Niècer, og Pater Josef tillod sig en Dag at spørge, om det var Grunden, hvorfor Rantzau ej maatte skikkes tilbage til Dronning Annes farlige Nærhed. Richelieu smilede —

«I har jo selv sagt mig, at Eders høje Skriftebarn synes at have brændt sig paa Ilden, hun legede med, Pater Josef — ej saa? — Men saasom vi begge have pustet en Smule til denne Ild, saa bliver det atter vor

Sag at slukke den og fjerne Fristelsen fra den skjønne Synderinde, hos hvem hendes kongelige Ægteherre ikke længer bør stilles i Skygge.»

«Forstaar jeg Eder ret, Eminents? Tænker I da virkelig paa en Udsoning mellem det høje Par, og tror I den mulig efter saa mange Aars Adskillelse og Kulde?»

«Min kjære Pater. Jeg tror, at intet er umuligt, alt muligt. — At give Anne af Østerrig i det mindste et Skin af den Magt, hun attraar, bliver dog det eneste Middel, mærker jeg, hvorved jeg tilsidst naaer at afvæbne denne min utrættelige Fjende. Længe tyktes det mig for voveligt et Forsøg — nu maa det gjøres. Desuden — Frankrig tiltrænger en Tronarving, et Hoved, der kan bære Kronen, naar mine Hænder ej længer formaa at støtte den. Ludvig den Trettende har vaklet under Byrden, Gaston vilde segne. Hans Æt bør ingen Sinde bestige Bourbons nylig rejste Trone. At gjøre derfor hvad jeg formaar, og at skaffe hs. Majestæt retmæssigt Afkom, bliver snart paa Tide, mener jeg. At forene, ikke at adskille er fra nu af min Pligt.»

XI.

Resten af Vinteren gik temmelig rolig hen, uden større Fjendtligheder paa nogen af Siderne, og Vaaren bragte en formelig Vaabenstilstand paa nogle Maaneder. Under den begjærede og fik Mareschal Rantzau Orlov paa nogen Tid af fransk Krigstjeneste for at ordne nogle Arvesager i Hjemmet og være til Stede ved sin Broders Bryllup med Jomfru Jytte Pognisch paa Slottet Noer i Slesvig.

I Slutningen af Maj drog han derfor atter Nord paa.

Han blev opholdt i Hamborg, hvor han var bemyndiget af den franske Regjering til at lade hverve Tropper. Hans Komme havde ligefrem bragt Røre i den underlige gamle By med dens krogede, snirklede Gader, hvor Matroser og Soldater gjorde hinanden Rangen stridig, — med dens store Pakhuse og Varelagre, og med Havnen, hvor alle Nationers Flag vajede mellem en Skov af Master, og hvor alle Landes Tungemaal lød i en forvirret Blanding. General Rantzau, Mareschal af Frankrig, den berømmelige Ætling af en af Holstens ældste Adelsslægter, færdedes lyslevende i Befolkningens Midte! Det var for de gode Hamborgere en Begivenhed, der bragte

dem ganske ud af deres Folder, og baade civile og militaire Myndigheder gjorde en Stads af ham, saa det næsten var ham for meget.

Ikke at tale om, at det kostede ham en Del Penge, eftersom han jo maatte optræde med en vis Glans saaledes som hans Stilling krævede det. Han var led og kjed deraf nu og længtes videre fort. Efterretningerne fra Hjemmet havde kun været sparsomme i det sidste Aar, og det var dog saa sælsomt tilsidst at kjende sig saa ganske fremmed for Forholdene og sine Nærmeste. —

Desuden havde han jo et Maal. At sætte Fæstensringen paa Berte Skeels Finger blev dog snart paa Tide. —

Der i Hamborg var det saa, at han en Dag uformodet traf paa Kresten Skeel til Hammelmose.

Det var udenfor et temmelig berygtet Spillehus, hvorhen Byens fornemste Borgere, Officerer og fremmede Herrer ikke desmindre plejede at søge hen for at slaa Tiden ihjel, og hvor de bleve grundig lænsede for deres Penge. Skeelernes haabefulde Ætling stod der tilligemed et Par andre jydske Herremænd og gantedes med nogle Fruentimmer af et temmelig frækt Udseende, og Josias Rantzau kjendte ham straks paa den store, firskaarne Skikkelse og det lyse Haar.

Saa plump og raa af Lader og Adfærd — højtalende, saa man langt borte hørte hans tykke, læspende Mæle! En maatte næsten undse sig ved at kjendes ved ham — — i den Ekvipage og i det Kompagni — —

Men det var jo Berte Skeels Broder, og desuden havde han alt faaet Øje paa ham. I det næste Øjeblik havde de da vekslet Hilsener; Kresten var ganske overvældet af Æren, bukkede og skrabede og slog ud

baade med Arme og Ben, fortalte hvorlunde han var paa Vejen til Paris — dette Evropias kosteligste Klenod og Perle — med unge Jens Gyldenstjerne, hans Søster Sofies Fæstemand, men nu i mere end fjorten Dage havde ligget her i Hamborg for at vente paa Skibslejlighed til Bordeaux. Han teede sig i det hele saa støjende, at Josias for at undgaa Opløb paa aaben Gade fik ham og de andre unge Adelsmænd draget med sig ind i Værtshuset, hvor han, halvt mod sin Villie, blev siddende en Stund i deres Selskab og lyttede til deres Snak, der i Grunden klang ret hjemligt i hans Øre som kjendte Melodier, hvortil han ikke længe havde lyttet.

Der dukkede Minder frem nu, da han var Hjemmet og Berte Skeel nærmere, og der kom en underlig Utaalmodighed over ham efter ligesom at indhente noget, han havde forsømt. Han begyndte at udmale sig Gjensynet og at lægge Planer, alt imens Kresten sad der og pludrede løs om sin Bedrift derhjemme paa Hammelmose, efter at han havde skiftet med sine Søskende — om den store Barsel paa Asdal hos Frederik og Ide — og videre fort.

Det var ligesom det altsammen fik Interesse for Josias paa engang.

Og Berte havde sig en Bejler. — — Josias foer op i Sædet med et Ryk. — Men da han hørte, at det var den tykke Erik Hoeg, smilede han. Som om Berte nogen Tid skulde lade sig friste ved Udsigten til slig en Mundfuld! Og som om ikke han, Josias Rantzau, maatte være en Bejler, som end ikke den stolteste Adelsfrue i Danmarks Land havde nødig at kimse af — selv ikke Fru Birgitte Lindenov, endog han vel altid havde skønnet, at hun ikke var ham god.

Der lagde sig med ét som skinnende Sollys over hans Tanke — der vuggede sig noget vegt, blidt i hans Minde, der kaldte Billedet frem af hende, han paa den sidste Tid havde forsømt; et Billede, gjenfødt i al dets Friskhed og Renhed og lokkende Fagerhed.

Med pludselig vakte Drømme og Længsler — —

Han syntes, der var en Uret at gjøre god igjen ligeoverfor Broderen, hvem han nys ikke ret gad vedkjende sig, og han drak saa nogle Bægere med ham, med dem allesammen, blev bestandig mere oprømt og gav endog nogle Historier til bedste fra Krigen og sit Ophold i Paris, hvortil de jo alle stundede med Ungdommens hede Forlængsel.

Senere, da de havde drukket ret bravt, mente de, at de dog burde forsøge deres Lykke inde ved Bordet, hvor Guldstykkerne rullede med slig lokkende Klang. Josias fulgte med — siden han nu engang var kommen der. Det var længe siden han havde spillet nu.

Et Par Dage senere skrev Kresten Skeel hjem til sin Moder og sine Søstre paa Bangsbo:

— — «Antraf jeg da ganske uformodendes her i Hamborg hs. Excellents General Rantzau, nu Mareschal af Frankrige, som paa nogen Tid har opholdt sig paa den franske Regjerings Vegne her i Staden, hvor de som begribeligt have gjort megen Stads og Ære af ham, saasom hans Meriter i Krigen jo have været overmaade. Gjorde Mareschallen for gammelt Kjendskab mig og den Ære at foreslaa en Aften i mit Kompagni og fulgte med os, navnlig Jens, Niels Trolle og Just Høeg, Landsdommeren Anders Høeg hans Søn, ind i det Hus, hvor fornemme Rangspersoner have deres Gang, «Djævlens Hule» betitlet, hvilket vel klinger noget ilde, men hvor En ellers bliver saare vel betjent. Diverterede vi

os der en Stund med Korten- og Tærningspil, og befandtes Personen, som holdt Bank med en sort Maske dicht for Ansigtet, at være ej ulig en Djævel, og som det da og viste sig, at Benævnelsen paa denne Hule den passede vel. Thi med Djævels Kunster syntes det at tilgaa, at vi alle, synderlig General Rantzau, tabte slig en Hoben Penge, og det var fast som vore Øjne blændedes, saa vi ej kunde skjelne rødt fra sort; men ej nok aleneste hermed. Næste Morgen opdagede General Rantzau, at han var bleven bestjaalen for en betydelig Sum i Guld og en Del vigtige Papirer, der vare indsyede i Foret af hans Vams, hvilken hans Tjener udi det andet Rum havde havt i Forvaring — men ham havde man sat til at spille Lauter med nogle obscure Personer, og siden drak man ham fuld. Og er det nu opklaret, at den sorte Djævel var en forløben tysk Officer, som i længere Tid har drevet sit Spil her i Staden, men er Generalen nu saa grundigt plukket, at han maa laane sig frem for at komme videre fort, mens Skjælmen, hvis Streger han kjender fra tidligere Dage, nok tillige skal have sat en Del ilde Rygter om ham i Omløb. Dette er nu kun at smile af, formener jeg, for en, som steg saa brat ad Lykkens og Ærens Stige, saa at selv Frankrigs Majestæter og Førsteminister, den mægtige Kardinal Richelieu, skal have udset en Brud til ham af store Rigdomme og fyrstelig Geburt, med hvem han nok skal gives i Ægteskab, naar han vender tilbage. — Hvad nu mig selv anbelanger, da drager Jens og jeg med samt Magisteren en af de første Dage af for Bordeaux, og forventer jeg snarligen at modtage en Skrivelse med Beretning om hvorlunde tilgaaet er derhjemme, og hvad nyt som passeret er, siden jeg rejste.

Og hermed Gud befalet! — Fru Moders altid fuldtro Søn.

Kresten Skeel.

Fru Birgitte Lindenov sal. Otto Skeels sønligen og kjærligen tilskreven.»

«Saasom hjærtekjære Broders Skrivelse retteligen er kommen os i Hænde, griber jeg efter Fru Moders Ønske Pennen for at skikke ham Svar og tilmelde hvad som hændet er.

I Overgaars er jeg efter vor Moders Befaling bortgivet til Erik Høeg, som i Frænders og Venners Paavær satte Fæstensringen paa min Finger — saa véd jeg da nu hvad for Kaar, der er beskikket mig i Livet. Alle saa jubilerede de og vare glade ved det Fæstensøl, men mig var det sandeligen som den bedskeste Malurtdraabe jeg end haver smagt! Gud aleneste er Vidne til de mange Taarer, jeg haver udgydet for denne Trolovelse, hvortil Fru Moder har tvunget mig; aldrig stod min Hu til sligt garstigt Kreatur som Erik Høeg, hvilken stedse var mig viderlig i alle Maader og intet i den ganske vide Verden, ej Magt, ej Tvang, ej den inderligste Bøns Henvendelse af min gode Monsieur Erik selv skal bøje min Hu i Kjærlighed til ham, er det end saa, at de tvinge mig til Brudeskamlen med ham. Mit eneste Haab er til Gud Herren, at Han i sin store Naade mager det saa, at Døden lukker mine Øjne, førend denne Stund oprinder, thi haver jeg været befallen med en svær Krankhed og er end saa svag og mat, at jeg neppe evner at stande paa mine Ben. Og han maa tro, min kjære Broder, at dette Liv er nu herefter som en gold og øde Ørken for mig arme Pige, en Smertens

tornefulde Vandring for min Fod. Men om Gud i sin Visdom haver beskikket det saa, da fanger jeg vel Kraften at bære det.

Om Marschal Rantzau end skulde befindes at være i Staden, da beder jeg maatte skikkes ham min Hilsen og siges ham, at jeg ret af mit Hjærtens Inderste ønsker ham til Lykke udi hans Ægtestand med den franzøske Hertuginde, sagtens en dejlig og dydig Dame af hans Hjærtes Valg, samt at jeg nedbeder Himlens bedste Velsignelse over ham og hans ganske Livsførelse, at den maa ende som den er begyndt i Hæder og Glans og føre ham til det rette Maal. — Og hermed vil jeg byde hjærte Broder leve vel og onske ham en lykkelig Rejse og en glædelig Hjemkomst — ham saavel som Jens Gyldenstjerne, efter hvem Sofie alt sukker i Forlængsel og spørger hver Dag, hvor langt hendes Fæstemand vel nu kan være fra hende. Gud lade hende ingen Tid skuffes i sin unge Elskovs fagre Haab* — Broder skal intet kymre sig over de Pletter paa Papiret — det er ikkuns mine Taarer, som falde, ikke er jeg mægtig at holde dem tilbage. Men det volder det, at jeg er saa svag, Pennen den ryster i min Haand.

Hjærtekjære Broders altid kjærlige og fuldtro Søster

Berte Skeel.

Bansgbro 31. Junius 1636.

À Monsieur Kresten Skeel, Herre til Hammelmose. Kjærligen og med Gud tilskreven.»

---

* Jens Gyldenstjerne kom aldrig tilbage til Danmark men døde nogle Maaneder senere i Udlandet.

Men dette Brev naaede ikke Hamborg før flere Uger efter, da Kresten Skeel allerede var paa Vejen til Bordeaux og Josias Rantzau var rejst til Noer.

Først der erfarede han ganske tilfældigt, at Berte Skeel stod i Begreb med at ægte Erik Høeg til Bjørnholm.

Det var just Aftenen før Brudevielsen, den saakaldte «Polterabend», der efter gammel tysk Skik skulde fejres med alskens Løjer og Pudserligheder mellem Frænder og Venner, som bragte deres Gaver til Huse. Der var begribeligvis mange samlede af Slægten paa begge Sider, og en Larmen og Raaben og Snakken uden Ende. Der var blevet talt løst og fast, ogsaa om Josias Rantzaus Ophold i det skjønne Frankrige, om hans Færd i Krigen og om Livet i Paris, ved Hove, — og der var blevet gjort Hentydninger til den fejrede Sejervinders Stjerne, der havde straalet i Højheden; og saa var der blevet vekslet betydningsfulde Blikke. —

Ganske tydeligt havde Josias hørt Otto Pogvisch sige til Broderen: «hold Kjæft dit Asen, kanst du ikke forstaa, at om Sligt tales ej højt nu?» mens han i det samme traadte ham saa eftertrykkeligt paa Foden, at den anden med en Ed og et højt Brøl havde trukket den til sig.

Saa var der blevet en dæmpet Latter rundt omkring,

og Josias følte, at Blodet strømmede ham til Hovedet og susede ham for Ørene.

Det var Elsebeth Rantzau, som saa lidt efter fortalte om Berte Skeels Trolovelse, og Josias begreb det hele. Historien om ham og Dronningen var naaet hid og havde kun vundet altfor villig Tiltro herhjemme — Løgn og Sandhed kunstig sammenvævet — hvorledes kunde det være andet?

Og Berte? Ja, ogsaa hun — naturligvis. Alt det bly og fine i hendes Væsen, det, der kun taalte at røres ved med varsom Haand, det var blevet krænket og traadt under Fod, og nu — nu — —

Saaledes med ét og saa ganske at kjende sig som en slagen Mand!

Hvor var nu Storheden, alt det, han i sin overmodige Selvfølelse havde ment at maatte bringe hende som Offer? Hvor denne halvt overbærende Overlegenhed, hvormed han havde tænkt ligesom at skulle hæve hende op til sig? I ydmyg Tryglen kunde han nu gjerne have ligget for hendes Fod, om han blot kunde have vundet tilbage hvad han havde forlist.

Han kunde have tvivlet om alt andet — kun ikke om hende. Han følte først nu ret, at Havnen mod hvilken han havde styret, det var hende, Klippen, hvorpaa han havde bygget, det var hendes Kjærlighed; og nu var det med ét som om han havde mistet et Støttepunkt, havde tabt Fodfæstet og gled — gled ud i en uhyre Tomhed, der ligesom sænkede sig ned over ham.

Det var som en Overrumpling dette. Han følte den samme dumpe, skjærende Fornemmelse af en Uret, der var tilføjet ham, som han allerede én Gang tidligere i sit Liv havde kjendt. —

Det var den Gang de havde fortalt ham, at hans Moder var død.

Hvad Ret havde de havt til at tage den Kvinde fra ham, som han elskede? Hvad Ret havde hun til at give sig hen til en anden?

Aa, dette afmægtige Raseri — en Harme, som ikke kunde faae Luft.

Men var det da for silde! Skulde han virkelig for første Gang i sit Liv give tabt? — Nej, han fik dog nok tage en Dyst op med Erik Høeg, fik rive hende ud af denne forædte Vellystnings Arme. Alene det, at hans graadige Blik skulde sluge hende — der var en Pine i den Tanke. — Nej og atter nej — om han lig Giganten skulde knuse Klippen, hvorpaa hans Lykkes Fartøj var strandet, saa maatte og skulde han tage Kampen op; om de kanske mente, at han godvillig skulde træde til Side, opgive hvad han havde vundet, saa toge de fejl.

Og Berte selv? —

Om Valget lodes hende, kunde der da være Tvivl om hvilken Vej hun gik? — Nej — fik han hende blot i Tale, fik sagt hende alt og lagt hele sit Inderste blot for hende, da maatte alting visselig jevne sig af sig selv og blive imellem dem som det havde været før.

Ja, det skulde blive saaledes. En Mands Villie sat op mod en Kvindes Svaghed — —

Der var ikke mellem de muntre Bryllupsgjæster nogen, der begreb den alvorlige Mine, som den fejrede Helt satte op, han, om hvem man just havde tænkt sig, at han maatte blive det lysende Midtpunkt, hvorom alting drejede sig. Tavs og mørk lig en truende Uvejrssky gik han omkring mellem de andre, talte kun lidt og tog slet ingen Del i Dansen.

Et Par Dage efter Bryllupsfærden, inden alle Festlighederne endnu vare forbi, drog han igjen sin Vej.

Ingen vidste hvorhen. Hans Broder skulde senere møde ham paa Bothkamp.

XII.

Det var en Dag hen i Avgust.

Der laa en tung Varmedis over Haven paa Bjørnholm med dens prunkende Solsikker og Stokroser, der hang falmede og halvt visne paa deres lange, knejsende Stængler. Ukrudtet voksede højt og frodigt i Gangene, og der fandtes et højt Vildnis af Tjørne og Hasler, som i deres altfor kraftige Vækst havde væltet et Stykke af det skrøbelige Stakit ud mod Gaardsrummet, saa at Hønsene, der fra Møddingen længselsfuldt havde skuet ind mod det forjættede Land, nu uhindret havde Adgang til dets Herligheder.

Der var et underlig uordentligt, uhyggeligt Præg over det hele; over Haven og Gaarden, hvor Halmen laa og flød om i smaa Dynger, hvor Svinene gik og rodede i alskens Affald, og over det lave, hvidkalkede Stuehus med de skjæve Ruder. Det sporedes overalt, at for ydre Skjønhed og Orden havde Høegerne intet Øje — kun hvad der gav Penge paa Kistebunden havde Værd for dem. I Aaringer havde de skrabet til Bunke paa Bjørnholm — fra Fader til Søn var Rigdommen hobet op, Skilling føjet til Skilling, Daler til Daler; langtsomt

og forsigtigt var der bygget op fra Grunden af og byggedes stadig videre — det tog alle andre Interesser. Drejede engang imellem en Høeg af fra den slagne Landevej og kastede sig over Videnskaben, saa betragtedes han næsten som en Frafalden — førte Lærdommen kanske til noget? gav den Penge i Pungen? Tant og Forfængelighed fyldte den dog Hovedet med, drog Tankerne fra det, der var nødvendigt, om et Menneske ret skulde passe sin daglige Dont.

I dette Hjem var Erik Høeg vokset op, og Omgivelserne havde præget ham med deres Stempel. Han var et ægte Skud paa Stammen, til hvem alle Slægtens uheldige — men just ikke synderlig mange af dens gode — Egenskaber vare gaaede i Arv.

Det var lige i Tolvtiden. Arbejdet var standset for en lille Stund, da Folkene holdt Eftermiddagshvil, og baade nede i Ladegaarden og i Stuebygningen herskede den dybeste Stilhed. Oppe i den daglige Vinterstue, der laa i Gavlen af Huset, sad Berte Skeel foran et lille Sømmebord — mager, huløjet og bleg, med store Ringe under Øjnene og underlige, skarpe Furer, der droge sig langs Mundvigene som i et gammelt Ansigt.

I Dag var det akkurat tre Uger siden, at Erik Høeg havde hjemført hende som Hustru — — Uger lange som Aar.

Henne i et Hjørne i en magelig Hyndestol laa Husherren henslængt med skrævende Ben, opløst Linkrave og med Hænderne foldede over den trinde Bug, snorkende omkap med en stor Hønsehund, der med sine Hvalpe laa og strakte sig ved hans Fødder. Fluerne summede derhenne i Vindueskarmen og under de udskaarne Loftsbjælker og sad sorte og dvaske i Dørkarme og Fyldinger; Varmen dalede formelig ned som en Taage, og Stuen var hyllet

ligesom i en Os af daarlig, beklumret Luft, blandet med Dunsterne af Vinen fra et væltet Bæger, der flød henad Gulvet i en lang Strøm.

Berte sad og stirrede paa sin Ægtefælles lidet tiltalende Skikkelse med en Blanding af Harme, Undseelse og Væmmelse.

Aa, dette Liv i al dets Tomhed og Elende, disse Pligter, saa svære at opfylde — denne Lede for sig selv, for alt!

Hun vendte Blikket bort igjen, uroligt fløj det hid og did som om det ikke kunde finde Hvile noget Steds; saa lukkede hun Øjnene for ikke at se mere. Og hun gav sig til at tænke for at glemme Virkeligheden — den bitre, grusomme Virkelighed; tænke det altsammen om igjen saaledes som hun havde gjort vel de hundrede Gange lige fra den Stund af, da Josias Rantzau var draget bort og hun var bleven alene tilbage med al sin Kjærligheds Fryd, Uro og Forlængsel; og hun fandt en Slags grusom Glæde i ligesom at martre og korsfæste sit eget Kjød i Mindets bitre Vaande.

Hvor havde hine Dage ikke været lange, hvor havde hun ikke ventet og længtes, havde drømt og levet sig ind i Mindet og maalt Afstanden, der skilte hende fra ham, som nu færdedes derude i Krigens vilde, brogede Færd. Hun spurgte de store Tidender, der fra Tid til anden naaede hid, om hans Sejrvindinger, Heldet, der fulgte ham — og hun var hos ham i sin Tanke, med sin hele Sjæl — Skridt for Skridt maatte hun følge ham. Hun kjendte sig saa stolt i hver en Bedrift, han havde udført, ønskede sig Vinger for at kunne flyve til ham og dele Sejersrusen med ham; det var jo som om hun ved ham var bleven løftet til et større, friere Syn paa Livet — som om hun først nu ret havde faaet

sin Andel i Livet selv med dets Ansvar, dets Krav paa Lykke — —

Og hendes Kjærlighed fik Lov til uhindret at gro sin stille Vækst. Under al Travlheden i Hjemmet med Søstrenes Udstyr og Brudefærd og alt, hvad hermed fulgte, lagde ingen Mærke til hende. Med Undtagelse af Fru Ide var der aldrig nogen, som nævnede Josias Rantzau til hende, eller hvem det faldt ind, at denne flygtige Fugl, som flakkede Verden om i fremmed Krigstjeneste, for Alvor kunde have brændt sine Vinger herhjemme og have sluttet en lønlig Pagt — ikke nogen, der anede den søde Londom, hendes Hjerte gjemte.

Og Maaned gik efter Maaned. Et helt Aar havde han været borte.

Saa var det en Dag lige i Overgangen fra Vinter til Vaar, en af de lange, kolde Martsdage med skarp Luft og skjærende Solskin — hun huskede det saa grant — at hun med sin Moder var kommen op til Fru Elsebeth Rantzau, Hans Lindenovs Hustru. Fru Anne Kaas og Pernille Rosenkrantz vare der i Besøg og sad og pratede og fortalte Bynyt.

«Nu ere Brejde og Johan da komne hjem fra deres Udenvælts Rejse,» sagde Fru Elsebeth. «De have til Slut været i Paris og slaaet Gækken løs — jo, jo, lur dem! — Naa, det hører jo nu engang Ungdommen til, at den skal rase; men Kors — hvad for Tidender de dog ellers bringe med, Josias Rantzau anbelangendes — det er fast til at blues over at høre derpaa.»

«Det undrer mig ikke,» sagde Fru Birgitte. «Den Kavaler huede mig aldrig ret med al sin Storhed og løse Tale.»

«Men hvad har han da egentlig gjort?» spurgte Pernille Rosenkrantz nyfigen.

«Ja det er fast ikke for høviske Øren at anhøre. Han staar nok i et tendre Forhold til Kong Ludvigs høje Gemal, intet mindre kan gjøre det, ma soeur! Paa Grund af sine store Meriter i Krigen nyder han særdeles Gunst ved Hove, endog det skal være Gud og Hvermand bekjendt, at han har gjort Kongen til — hm —»

«Ih se til det Skarn! Men kan det vel være muligt da?»

«Jo vist har det sin Rigtighed,» afbrød Fru Anne Kaas vigtig —» vi hørte alt derom ved Nytaarstide hjemme til vort, gjennem et Brev fra Residenten derovre. Løs paa Traaden det er hun jo nok, den franzøske Dronning, og saare skjøn tillige, og saa — ja saa kjender En jo vel Mandfolket, de véd ej at styre deres Lyster! Der siges gar at —» Resten tabte sig i en Hvisken, medens Damerne stak Hovederne tættere sammen, for at de unge Jomfruer ikke skulde høre mere —

Berte sad der og kunde næsten ikke faae Vejret.

«Men Herre Jesus Berte, hvad fattes Dig lille Barn?» havde saa Fru Elsebeth raabt — «Du er hvid i dit Ansigt som et Lagen — skalt Du til at daane kanske? Du maa drikke en Taar Enebærbrændevin med Nelliker efter Farfaders Opskrift, og lad mig saa løse Dit Kjoleliv op —»

Ja, hun var syg — hjærtesyg af Væmmelse og Lede. Men hun tog sig sammen, ingen skulde mærke noget paa hende for bagefter at have hende at snakke om og ynkes over. Det var som at være paa Pinebænken dette — men endelig slap hun da.

Saa var der fulgt nogle bitre Kampens Dage efter. Kunde hun tro det — havde hun Ret til at tro det om ham?

Ærelos og falsk! — Nej, og atter tusindfold nej skreg det i hendes Indre, medens paa samme Tid den gamle nagende Tvivl kom op i hende, Tvivlen om sig selv og sin egen Evne til at fængsle og holde nogen Mand fast — helst en Mand af Josias Rantzaus Qvaliteter.

En Dag, da hun sad oppe hos sin Søster Ide og holdt den lille Pige, som nylig var bleven kristnet, paa sit Skjød, tog hun Mod til sig og spurgte, om hun og Frederik virkelig troede paa de fæle Ting, der sagdes om General Rantzau.

«At han skal være den franske Dronnings Amant? aa ja, derom tvivler vel ingen,» lød det ligegyldige Svar. «Farlig er han jo nu engang for Kvinder, og Dristighed fattes ham ej heller; om det nu end ikke just er saa galt som der siges, Røg gaar dog ej af en Brand, uden der er Ild i den, og — men Kors Berte! hvor er det egentlig fat med Dig? — Ikke skulde jeg dog tro, at det slemme Menneske har talt Elskovsord til Dig i Smug, og at Du — — nej, nej, giv Barnet hid, Du taber det jo.»

Berte sad og hang med Hovedet — hvad skulde hun svare? Hvad der havde været ham og hende imellem havde hun altid holdt alt for helligt og godt til at drages frem og drøftes, og nu —

«Aa Ide,» hviskede hun.

«Ja, jeg har jo nok havt en Tanke derom,» blev Fru Ide ved; «at han søgte Dig saa meget, tyktes mig vel fordægtigt, dog tænkte jeg immer, Du var fornuftig nok til ej at lytte til fagre Ord fra en Mand, saa længe han ej paa lovlig Vis havde begjæret Dig til Hustru af

vor Moder. Sagtens burde jeg have varet Dig ad, at Du intet kunde lide paa ham, den Slemmere han er, for jeg vidste jo, at slig bar han sig og ad en Gang med Helvig Rantzau — —»

«Helvig Rantzau?» gjentog Berte mat.

«Ja, med hende havde han jo saa godt som trolovet sig, havde gjort den arme Pige fast galen af Elskov til sig, men rejste saa en skjønne Dag og lod hende sidde — hun skal græmme sig endnu for den Sags Skyld, siger Frederik, og forvinder vel ingen Sinde den Sorg, han har voldet hende. Ak nej; Søsterlil, tak Du Din Gud og Skabere, at Du i Tide fik Øjnene op og kan lade den Fugl flyve — han er det saa vist ikke værd, at en ærbar Pige spilder en Tanke paa ham — spørg kuns Frederik,» føjede hun til, da hendes Ægtefælle i det samme stak Hovedet ind ad Døren.

«Nej, nej —» hviskede Berte forskrækket — «Du tale ej til Frederik derom, Ide — mig selv alene var det, som har været taabelig —»

Oberst Rantzau havde saa spurgt hvorom de talte, og Fru Ide havde sagt, at de tvistedes en Kjende om General Rantzau. Berte mente, at han kanske skyldtes for Uret, hvorpaa Frederik, som altid var saa godlidende, havde klappet hende paa Kinden paa sin faderlige Maade. «Hjærte Frænke skal intet umage sig med at forsvare ham, den Galning — eller det, som værre er. Se her, hvad Residenten derovre fra just nys skrev til mig,» og saa havde han trukket et Brev op af Lommen og ladet hende læse: «Mellem General Rantzau og en Søsterdatter af Kardinal Richelieu siges nu at være deklareret Mariage — sagtens for at redde Skinnet og dække Dronningens, saavel som hans egen Ære —»

Bogstaverne dansede for Bertes Øjne, hun lod Ho-

vedet synke — hun vaandede sig under Slaget og maatte samle al sin Stolthed for ikke at røbe sig.

Og de Dage, som nu fulgte paa — disse Nætter uden Søvn, fulde af martrende Pine, medens Taarerne randt, usete af alle undtagen af en — vilde Han dog ikke snart forbarme sig over hende? Kunde det virkelig være hans, den Almægtiges Mening, at en af hans Skabninger skulde lide saa meget og saa uforskyldt? Denne Kjærlighed havde været hendes Liv — men hvad havde den været for Josias? En flygtig Tidkort, hun selv et Legetøj, som han atter havde kastet til Side for at gribe efter et andet. Og hun var ikke ene om at lide, ikke ene om at græde — halvt i Medynk, halvt i skinsyg Harme søgte hendes Tanke til Helvig Rantzau, denne ukjendte Medbejlerinde, hvis Rettigheder jo altsaa vare ældre end hendes egne. Hun følte ligesom en vis bitter Fryd ved at vide, at heller ikke hun havde længer nogen Andel i ham, syntes, at hun hadede hende, naar hun forestillede sig hvorledes hun en Gang havde staaet ham nær, havde været med i hans Længsler, hans Drømme — og skammede sig saa igjen over sine egne, ugudelige og onde Tanker.

Om de kun havde ladet hende i Ro — men Kampen skulde gjøres hende end sværere. Kort efter at hun med Moderen var flyttet over til deres Gaard, Bangsbo i Jylland, var det, at Erik Høeg bejlede til hende, og Fru Birgitte, som længe havde imødeset denne Begivenhed, gav ham med Glæde sit Ja — om Bertes egen Mening blev der neppe spurgt. Der var Øjeblikke, hvor hun syntes, at hun maatte samtykke blot for at byde Josias Rantzau Trods, maatte samle alt sit Mod for at vise ham og den ganske Verden, ikke Hjærtets blødende Vunde men et roligt, smilende Aasyn; men saa

var det igjen som om alt i hende oprørte sig derimod; hun følte det umulige i at bringe sin egen Stolthed dette Offer, og saa gjorde hun Modstand — Modstand til det yderste, trods Moderen og trods Frænderne, som trængte ind paa hende.

Men denne Kamp udtømte hendes Kræfter — hun blev syg, haabede og troede og bad til, at denne Sot maatte blive til Døden, men saa sig skuffet i sit Haab. Sorgen dræber jo ikke saa let, naar man kun er nitten Aar. Alligevel var der noget, som for stedse var brudt og skrinlagt hos hende; da hun igjen rejste sig fra Lejet, var det i en Slags dump Resignation. Sløv og villieløs brød hun sig ikke mere om hvad de foretoge sig med hende, jo før det hele kunde faae en Ende, des bedre; hun var til Mode som den Skibbrudne, der dreven af Nødvendigheden styrter sig ud i de stride Strømme, som den, der har en tung og besværlig Vandring for sig, men haster afsted blot for at naa frem til Maalet. Og saa en skjønne Dag var Brevet kommen fra Kresten. Det slukkede det sidste svage Haab, som kanske alligevel, hende selv uafvidende, havde slumret paa Bunden af hendes Sjæl. Hun vidste nu, at hun var forglemt — som om hun aldrig havde været til.

Hvad der videre var sket var næsten som en Drøm.

Brylluppet var berammet til allerede en Maaned efter Jaordet. Bjørnholm tiltrængte en Husmoder, og Erik Høeg vilde ikke vente længer — skjøndt han gjerne, om det ikke havde været for Skams Skyld, havde draget sig ud af det hele. Bertes falmede Ydre havde forskrækket ham, han kunde ikke rigtig tro Forsikringen om, at hun om kort Tid atter vilde være karsk og glad, og hendes Kulde ærgrede ham. At

hun ovenikjøbet vilde gjøre sig kostbar, slig liden sygelig Ting — for ham, som kunde faae tyve for en! Han var fortrædelig og gav knubbede Ord, men det kunde ogsaa hænde, at han drillende og i plump Overgivenhed vilde paanøde hende sine Kjærtegn, knugede hende i sine Arme, saa det næsten gjorde ondt, og tvang hende ned paa sit Skjød for at kysse hende, medens hun i Væmmelse og Rædsel gøs tilbage for ham.

Til saadanne Tider kom der en unævnelig Angst op i hende — Angst for denne Mand, der om kort Tid vilde have Rettigheder, som hun ikke kunde afvise. Hun syntes, at der maatte og skulde komme noget, som hindrede dette syndige Ægteskab i at fuldbyrdes. Om hun havde tigget og tryglet sin Moder paa sine Knæ, vidste hun, at det vilde ikke have nyttet noget — hvad der skulde frelse hende nu maatte være — ja, hun vidste ikke selv hvad. Men der hændte intet, og Timen var bestandig rykket nærmere som et truende Spøgelse. Dag efter Dag havde hun maattet se paa alle disse Tilberedelser — saa frydefulde for en glad Brud, saa kvalfulde for hende — høre paa alt, hvad de kvindelige Slægtninge, der indfandt sig for at være behjælpelige som Dragefruer og Forgangskvinder, havde at berette om deres Husstand, Ægtefæller, Barselsenge og alt, hvad dermed fulgte, og saa —

Ja saa var Bryllupsdagen kommen.

Og de havde pyntet hende som Brud og ført hende til Kirken for at lade hende knæle ned for Guds hellige Alter med en Løgn i Hjærtet og paa Læberne. Hun havde hørt paa Larmen og Latteren ved det festlig smykkede Brudebord, havde taget mod Frænders og Venners højrøstede Lykønskninger, havde set dem vende, dreje, prøve og maale Værdien af Gaverne, der

bleve ofrede, ej alene i vægtige Guld- og Sølvsager, men ogsaa i rede Penge — altsammen som en, hvem det egentlig ikke vedkom. Hun havde maattet rive sig løs fra sit gamle Hjem for at følge ham, til hvem hun var bleven lænket, fordi man mente, det var til hendes Gavn og Lykke — saa sælsomt blinde vare Menneskene! Og nu — nu sad hun her paa Bjørnholm, efter alles Mening lunt og vel forvaret, og der begjæredes kun af hende, at hun skulde blive en flink Husmoder, en lydig Ægtefælle og en god Moder for de Børn, hun ventedes at skulle føde. —

Hun følte sig hjærtesyg, beklemt; rejste sig pludselig og gik ud af Stuen.

Der laa et lille Krat af unge Ege- og Bøgetræer lige udenfor Gaarden, hvor hun plejede at gaa ud om Aftenen, naar der var ret skyggefuldt og svalt. Did søgte hun ogsaa nu og satte sig paa Stenten, der førte ud til Marken, hvor den smalle Sti slyngede sig ind mellem Kornet. Hun blev altid saa træt, naar blot hun havde gaaet nogle Skridt, og trængte bestandig til at hvile sig. Hun lænede Hovedet tilbage mod en Træstamme og lukkede Øjnene. Den svale Luftning, der strøg hen over Panden og Kinden, gjorde hende saa godt, og saa denne Stilhed og Fred — den talte om en anden Fred, som en Gang skulde blive hvert forpint Menneskehjærte til Del. En Gang — aa

ja, og hvad var saa det korte Spand af Tid vel, der var tilmaalt En herneden, imod Evigheden? En fik blot tage op sit Kors og følge Ham efter, som var gangen forud at vise Vejen —.

Der kvidrede en lille Fugl paa Grenen over hendes Hoved, den sødlige Duft af Kaprifolierne blev med ét saa stærk, vakte en pludselig Længsel til Live — et Minde — det var dog saa svært at forsage, at dø bort fra Verden, som var saa smuk. Hun var saa ung endnu, Hjærtet havde saa stærke Krav endnu, fornam hun. —

Der lød Hovslag paa Vejen, som førte op til Gaarden. Hvorfor foer hun pludselig op og lyttede, som var det Svaret paa en neppe tænkt Tanke? Det var sagtens en Pranger, som kom for at sidde der den ganske Eftermiddag og prate med Erik om hans Heste og Stude. Hun havde skygget for Øjnene mod det stærke Sollys — nu lukkede hun dem igjen og sank hen i et sløvt, døsigt Velbehag. Det raslede i det visne Løv derinde i Krattet, og Grenene knagede under en Mands bestemte og raske Fodtrin. De kom nærmere og nærmere — Berte sprang op, saa sig om og udstødte et Skrig — —

Foran hende stod Josias Rantzau.

Han! Han! — Hvorledes i al Verden kom han hid? Hun stirrede paa ham næsten som i Vildelse.

«Berte Skeel — Fru Berte skulde jeg vel sige — ubuden kom jeg hid at gjæste Bjørnholm, var dog kommen end før, om ej et gammelt Saar var brudt op undervejs og havde sinket mig. Eder er det, jeg søger — Vogterdrengen ved Leddet sagde mig hvor I var at finde, og nu faar I skænke mig Gehør blot et Øjeblik —»

«Og hvad kan I og jeg vel have mere at sige hin-

anden?» Dæmpet og tonløst kom Ordene frem, medens de smaa magre Fingre, paa hvilke Ringene næsten ikke længer kunde sidde fast, pillede Bladene af Kvisten, hun havde revet til sig.

«For Gud, I har ikke nødig at frygte, jeg ret længe skal falde Eder til Besvær,» han lo bittert og haardt; «formente jeg dog ellers, at der var noget mellem os to, som maatte klares. Denne Hjemkomst — jeg havde tænkt mig den anderledes — aa Berte — hvad har I dog gjort mig — mig og Eder selv?»

«Hr. General Rantzau! Ikke skulde jeg tro, at I vil gaa i Rette med mig, I som selv var den —»

«Tal kuns ud! Jeg véd det jo, at brødebetynget, draget ned i al Lavhedens og Skammens smudsige Mudderpøl af Klaffertungers ondsindede og tomme Præk, staar jeg for Eder i denne Stund. I hørte — og dømte — og saa kjendte I ingen anden og bedre Vis at kaste mig Eders Foragt i Ansigtet paa.» —

Bertes spinkle Skikkelse rettede sig; der kom et Blink i hendes Øjne, som Josias aldrig havde set i dem før. «Og om saa var?» sagde hun stolt. «Til at lefle med, tænker jeg, var dog Berte Skeel for god — den Elskov, jeg skulde delt med flere, den agted jeg for intet værd.»

«Min Elskov ejed I, just I og ingen anden helt og holdent — det maatte I vide. Jeg er ikke uden Skyld — ikke allenfals i den Forstand, I mener — men hvad er hin Øjeblikkets Opbrusen, hin Sansernes flygtige Begjær mod den Følelse, I havde vakt til Live hos mig? En Mand kan forlise meget, ser I, og dog beholde det tilbage, som han vogter og freder om i Sjælens dybeste Gjem. I laa i mit Hjærte saa trygt og sikkert forvaret, ret som det dyreste Klenod, En

holder under Laas og Lukke, det er et Sandhedens Ord hvert eneste et — jeg troede paa Eder, Berte Skeel, som paa Evangeliet selv — men I?» — —

Hun rystede paa Hovedet. «I Mænd begjære for meget af os Kvinder — blindt skulle vi tro, blindt give os hen. Jeg véd det jo vel, at for Eder gives tvende Sorter Elskov, og til at adskille dem, til at dyrke dem begge have I forbeholdt Eder Retten — Retten til at synde og dog staa med oprejst Pande! — Jeg har ikke dømt Eder — mit Hjærte kunde ikke, men — Muren, der rejste sig imellem os, havde jeg ej heller Kraften til at bryde ned, jeg véd det — og saa bukkede jeg under i Kampen.»

«Ja vist — I laa magtbunden i deres Vold, som vilde mig ilde. De have forgiftet Eders Øren imod mig; hvor meget der var Sandhed, hvor meget Løgn, det spurgte ingen om, og — Skinnet var jo imod mig. I var i Eders Ret kanske, men tykkes Eder dog ej, at Straffen er haardere end det, hvad jeg forbrød?»

«Straffen? End min da?»

«Berte!» Det var som om han først nu saa, hvor forandret hun var — saa det med Gru og med hemmelig Glæde, som han ikke kunde forklare sig. Han bredte uvilkaarligt sine Arme ud — men hun veg tilbage.

«Ikke paa den Vis, Josias Rantzau! I krænker ej aleneste mig men og den — den Brud, I har fæstet.»

«For Gud — ikke undrer det mig, at Rygtet og har løjet mig en Brud til! — Aa Berte, Berte, hvor har Skjæbnen spillet op med os To — —»

Hun saa den stærke Bevægelse, der havde grebet ham, og hun tvivlede ikke længer. Med voksende Angst stirrede hun ham ind i Ansigtet — han alene

havde ikke Skylden, nej, nej — og hun sank næsten sammen foran ham. — «Gud forbarm Dig! — se i Naade til os begge — vi maa begge bøde!»

Han havde fanget hende i sine Arme og knugede hende heftig op til sig. Og hendes Hoved lagde sig paa hans Skulder, hendes Hænder om hans Hals; tæt hvilede hun ind til ham. Hun havde kun én Tanke i dette Øjeblik, en eneste — han elskede hende! Det var intet Bedrag, ingen Drøm, i hvilken hun havde lullet sig selv — han elskede hende, hende alene og ingen anden — —

Der kom en vild, alt betagende Glæde op i hende, hun var som beruset af den ene, alt opslugende Følelse. Det var som om hun en eneste Gang, den første og sidste, maatte være lykkelig, maatte drikke af Bægeret, der var sat hende for Munden — en kort, kun en kort, livsalig Stund og saa bagefter — tage alt, hvad der fulgte paa.

Han fornam det med Undren. Statuen havde faaet Liv, det var en Kvinde af Kjød og Blod som de andre, hun, som han holdt i sine Arme.

«Berte,» hviskede han — «nej, ingen Skranke skal mere staa imellem os, vor Elskov brød den ned. — Min skal Du vorde, og mig skal Du følge, og intet skal længer skille os ad, ej Ægtemand, ej Frænder, ejheller Verdens Dom — »

Hun havde lyttet til hans Ord — stille og uden at gjøre Modstand.

Saa var det pludselig som om hun vaagnede. Sagte viklede hun sig ud af hans Arme. «Skilles! Ak jo, det faa vi dog alligevel. Ikke kunde vi leve med Skammen over os, Du og jeg.»

«Baandet kan brydes, et Ægteskab løses, det saa

vi med Ejler Grubbes forgangen Aar og med Fru Sidsel Podebusch husker du vel —»

Hun gøs. «Der vilde være Skam deri — Skam og Synd.»

«Synd? Nej Berte, i tvungen Elskov mener jeg var der større Synd. Hvorlunde kan det bedste i os drage nedad? Hvad der binder os tilsammen det løfter just og bærer — bærer højt op over det Lave. I min Sjæl er ingen Vaklen med Dig ved min Side. Du er min Styrke trods Din Svaghed, med Dig forliser jeg det bedste af mig selv — slipper da først for Alvor Taget.»

Kampen, hun kæmpede med sin voksende Lidenskab og sin Medynk med ham, der saa ydmygt tryglende stod foran hende, bragte hele det svage, fine Legeme til at bæve ligesom i Krampetrækninger. Hun foldede sine Hænder og holdt dem op for sit blussende Ansigt, der endnu brændte af hans Kys —

«Aa Gud — hav Medynk med mig! — Nej — jeg kan det ikke, Josias — Du friste mig ej over Formue — kan ikke trodse den Lov, der byder mig blive og holde Eden, jeg svoer. Kan ej heller leve et Liv med Angerens Rødme paa min Kind, det vilde visselig røve os Lykken, baade Dig og mig — kanske dræbe vor Elskov, naar det havde kastet sin dunkle Skygge paa vor Vej. Ikke vil jeg, at Du i Berte Skeel skal favne en falden Kvinde, se hende med Brødens Skrift paa Panden — hører Du, jeg vil det ikke — — nej, nej, endog hvert af mit Hjærtes Slag banker Dig i Møde, endog hver Tanke i min Sjæl den fanged Du —»

Han vilde afbryde hende, men hun lagde sin Haand paa hans Mund, en efter en randt Taarerne ned ad hendes Kinder. «Josias, Josias! — jeg véd det jo, at uden Dig er Livet intet Liv, men — det bliver ikke

langt alligevel. Mine Dage ere talte, saa lad mig da faae dø i Fred med Gud og med mig selv. Du ganger nu did ud i Livets Færd at fuldende Din stolte Bane, jeg gaar til Hvile — snart — gaar did op, hvor vi visselig en Gang skulle mødes og have Forlov at elske foruden Skyld og uden Brøde.»

Josias gjorde en utaalmodig Bevægelse. Altid skulde han lade sig nøje med dette noget, der var saa langt borte. En fattig Erstatning for Nuets varme, livskraftige Begjær; en Sten, der bødes en hungrig istedetfor Brød! —

Men da saa han ind i hendes Ansigt, og det stod med ét klart for ham, at hun var og blev tabt for ham. Tabt — men ogsaa for Ægtefællen; en anden, stærkere, mægtigere havde Tag i hende. Hun var gledet fra dem begge — vilde bestandig glide længere og længere bort, indtil tilsidst — —

Det var næsten med en Gysen, han i dette Øjeblik bøjede sig over den lille, kolde Haand — for første Gang i sit Liv følte han Trang til at bøje sit Knæ for et Menneske.

«Berte — det er svært dette —»

«Ja, ja, men det faar Du blot sige til Slut, at Du har tilgivet mig svage, skrøbelige Stakkel — — at Du vil mindes Berte Skeel foruden Nag, selv om jeg voldte Dig Kummer — vil Du?»

Josias Rantzau formaaede ikke at svare, han trykkede kun hendes Hænder til sine Læber, til sit Hjærte, men han vovede ikke mere at se paa hende. Nej — han kunde ikke udholde det længer, det var som om han ikke kunde faae Vejret. Fuld af Haab, i Bevidstheden om sin egen Magt var han kommen — som en slagen Mand gik han derfra.

Ja alt var forbi. —

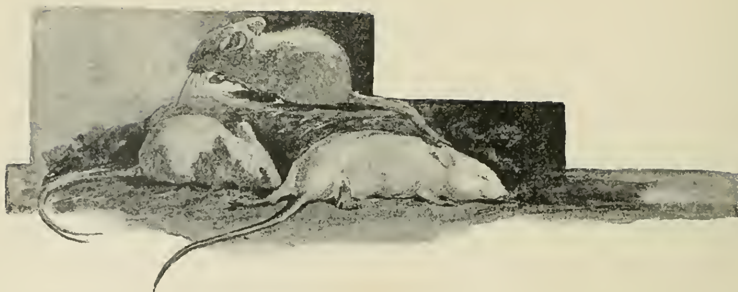
Saa sprang han op, strøg sig med Haanden over Panden, vinkede til Afsked, vendte sig — og gik.

Rødgyldne blinkede Aftensolens Straaler inde mellem Træstammerne. Berte Skeel saa hans høje Skikkelse forsvinde derinde i Lysskjæret — der trængte sig et Skrig frem af hendes forpinte Bryst, medens hun strakte Armene ud efter ham i sin Kjærligheds sidste, vaandefulde Kamp.

Duften af Kaprifolierne og af de vilde Hybenrosers Blade langs det mosgroede Stengjærde var bleven stærkere og stærkere; en Drossel begyndte at fløjte saa underlig blødt og tungsindigt — Frøerne kvækkede henne i Kjæret — — Hun lod Armene synke igjen og Hovedet faldt forover — tungt og træt.

Og saaledes stod hun der tilbage, alene — i Stilheden og Skyggen, der langsomt sænkede sig ned over hende.

XIII.

Josias Rantzau var igjen hjemme paa Bothkamp.

Oppe i Brevkammeret, hvor Støvet laa fingertykt paa Hylderne med de gamle, skimlede Folianter, der tjente til Føde for Rotterne og Musene, som uforstyrrede gnavede løs paa dem, og hvor store, fede Edderkopper lige saa uforstyrrede spandt deres Væv, sad han bøjet over Papirer og Regnskaber. Han maatte jo se at komme til Bunds i Tingene, der nu saa længe havde gaaet deres skjæve Gang.

Men det var et Arbejde, der langt oversteg hans Kræfter. Han kunde ikke finde Rede i alle disse anførte Poster, kunde ikke faae dem til at stemme disse Talstørrelser, der marscherede frem som Soldater i Geledder og bestandig syntes at vokse; det hjalp ikke alt hvad han talte efter, regnede sammen og trak fra. Han kastede Papirerne til Side og greb dem igjen, bladede i gamle Regnskabsbøger og lukkede dem igjen, uden at være bleven en Smule klogere, fik kun Hovedværk deraf og sparkede tilsidst alting til Side, saa at Støvet røg ham om Ørene.

Udenfor var det ligesaa galt. Der mødte ham allevegne en Urede og Forvirring, saa at han hverken vidste

ud eller ind. Der var snart ikke en Længe eller et Udhus, som ikke trængte til at udbedres; Kvægbesætningen var mangelfuld, Hestene i daarlig Foderstand, og bestandig havde hans Foged det samme Svar paa rede Haand: hvor skulde han tage Pengene fra? Naadigherren havde selv havt Brug for saa store Summer, der maatte skikkes ham extra.

«Ja, ja — saa hold dog i Djævels Skind og Ben sin Kjæft, Heinrich! Tror han kanske, at han har Retten til at foreholde mig min Adfærd og foreskrive mig, hvad jeg burde gjøre eller ikke gjøre?» —

«Nej, men — nogle af Bønderne have efter mit Skøn ikke udredet de tilbørlige Afgifter efter Jordernes Værdi i de sidste Aar; jeg mente, om den naadige Herre kanske pirrede lidet ved dem selv — og saa var der det, om vi knappede noget af paa Folkenes Løn —»

«Men begjærede det samme Arbejde af dem? Og mine fattige Bønder — dem skulde jeg presse for deres sidste surt forhvervede Skillinger — kort og godt lade dem alle til Hobe slide som Trældyr uden Vederlag? Nej, Heinrich, end er det ikke kommet saa vidt med mig.»

Han gik op og smed sig paa sin gamle Plads paa Vinduesbænken med de falmede Hynder, lagde Hænderne under Hovedet og trommede med Hælene mod Træværket. Ja! han havde unægtelig brugt for mange Penge — og saa hans Ekvipering forrige Aar, da han havde maattet laane af Kristian Rantzau — hans sidste store Uheld i Hamborg, da den Kjæltring, v. Qvitzov, havde udplyndret ham — —

Og saa vare Folkene skødesløse, Tiderne daarlige. De pantsatte Jorder vare nu tilfaldne Panthaverne, uden

at han længer vilde faae en Skillings Indtægt deraf, og nu, da han skulde skifte med Povl —

Nej, han kunde ikke redde sig ud af Forlegenheden paa anden Maade — han fik sælge Bothkamp.

Sælge Bothkamp! Sine Fædres Borg, det stolte Herresæde, som tilligemed Navnet skulde have rejst sig af Grus, rejst sig i Pragt og Glans!

Han krympede sig ved Tanken herom og syntes allerede, at han i Aanden saa alle disse fremmede Mennesker trænge sig ind og krænke det Hjems Fred, som var helliget i Mindet om hans Moder; hørte dem byde og

vrage, hørte Hammerslagene, der for bestandig skilte ham fra Fædrenes Ejendom, — udmalede sig det saa levende, at han tilsidst foer op med Angstens Sved paa Panden.

Nej, det maatte og skulde ikke komme dertil. Endnu stod der ham en Udvej aaben — en sidste. Han kunde gjøre som Hans raadede ham, se at indgaa et rigt Gifte.

«Det rigeste Gifte i Holsten,» — ja, det var Helvig Rantzau jo.

Han maatte uvilkaarlig smile ved Tanken om al den Snak, der i sin Tid havde været om ham og hende. Det var saa længe siden, hendes Billede var falmet og

blegnet i hans Erindring, og at det var for hans Skyld, at hun endnu bestandig sad ugift hen, det troede han ikke paa. Men om han nu alligevel prøvede paa at knytte Baandet igjen — vilde det dog kanske ikke være en Slags Oprejsning at give hende? —

Nej, at ægte en Kvinde foruden Elskov forekom ham uværdigt, som at slaa en Handel af — Helvig var dog for god til det Spil, han selv for god til at sælge sig. —

Hans Ahlefeldt, som nu i over et Aar havde været en adstadig Ægtemand, slog jevnlig paa den Streng, og kunde slet ikke forstaa hans Betænkeligheder.

«Et Menneske har ikke godt af at være ene, Josias, tro Du mig. Se nu blot til mig — hvad var jeg før? og hvad er jeg nu?»

«Under Elsebeths Tøffel!» sagde Josias og lo.

«Aa for den Snak.» Hans blev lidt rødere, end han var i Forvejen, men var for godmodig til at blive vred. «Jeg er allenfals det lyksaligste Menneske paa Guds grønne Jord — og det er saa naturligt, ser Du, naar En har faaet sig en Medhjælp i alle Maader. Det kneb med Elsebeth, ved Du nok, men tilsidst gav hun jo dog Kjøb, og saa er der Drengen. Meget over en Maaned er han ikke, men aldrig saa jeg Magen til Barn! Og saa at tænke sig, at sligt lidet Kryb er Ens eget Kjød og Blod — En bliver saa forunderlig blød om Hjærtet derved, fornemmer dog Ansvaret, der er lagt En paa —»

«Ja vist,» sagde Josias i den godmodige, halvt overlegne Tone, han undertiden anslog ligeoverfor Vennen, «det kan altsammen være meget godt, Hans. Din Fryd og Stolthed over Elsebeth, som endelig engang bønhørte Dig, og over den pluskjævede Skraalhans, som hun har

skjænket Dig, er jo saare naturlig, men — slige Glæder ville nu engang ikke passe i mit Kram.»

«Det kommer saadan af sig selv — En véd ikke just hvordan,» forsikrede Hans Ahlefeldt smilende. Men Josias snurrede sig rundt paa Hælen, og den lille Rynke mellem Øjenbrynene begyndte at komme frem.

Hans gjorde omtrent samme Indtryk paa ham som en Bjørn, der er bleven tæmmet og lagt i Lænker, og som nu maa lystre og danse til Musikens lystelige Toner — sløvet ved Vanens Magt, uden at gjøre Brug af de Kræfter, der nu fik Lov at ligge hen og hvile til ingen Nytte.

Og dog kaldtes dette for Lykke.

Lykke, ja kanske. Saaledes som Hans at have alt paa det Tørre, at vandre ud ad den slagne Landevej! — Om nu Livet var hengledet for ham paa samme Vis og aldrig havde bragt andre Ønsker, anden Stræben — — at være gaaet i Staa ligesom et Uhrværk! —

«Det nytter intet at ville prove paa at føre de To tilsammen, hjærte Elsebeth,» sagde Herren til Hilgenstede til sin Hustru — «helst skulde Du lade af at snakke for meget derom, og heller ikke skulde Du byde Helvig hid paa samme Tid som Josias, saaledes som vi havde tænkt. Du gjør ham kuns led og kjed deraf, frygter jeg.»

Den kjønne Fru Elsebeth slog med Nakken og forsikrede, at for hende skulde han nok faae Lov at sejle sin egen Sø, hun havde nok at tage vare i sit eget; det gjorde hende kuns ondt for Helvig — men anderledes

vare jo Mændene engang ikke, de vare skabte til at pine og plage Livet af Kvinderne, hvorfor det var ganske rimeligt, at En gjorde sit bedste for at plage dem igjen — og saa gav hun i det samme sin Ægtefælle et eftertrykkeligt Kys.

Og Josias viste sig da heller ikke mere paa Hilgenstede; han tænkte, at de to Lykkelige sagtens ikke vilde savne ham. Han skottede ikke meget om at se Mennesker i denne Tid, men lukkede sig helst inde i sin Hule — disse store, tavse Rum, hvorfra al Hygge var banlyst, og hvor kun gamle Else som et Fortidens Gjenfærd sjokkede omkring. Hans egne mørke Tanker bragte ham stundom i et Slags Raseri, til andre Tider gave de ham ligesom Lede og Væmmelse ved Livet og ved ham selv.

Han laa henslængt paa Løjbænken med opløst Kjortel og Linkrave, Haaret i Uorden og nedtraadte Sko paa Benene. Vinkanden havde han tømt og saa var han faldet i Søvn, var vaagnet utilpas og forfrossen og laa nu og gabede og strakte sig.

Saa kom Martin til Syne i Døren og meldte Besøgelse.

Josias foer op. Hvem kom nu og plagede ham? Sagtens en eller anden af dem, som havde en Fordring paa ham, eller — kanske var det alt rygtedes, at han blev nødt til at sælge Bothkamp, og nu var det vel en af hans griske Naboer, der meldte sig som Kjøber.

Det var en Damekjole, som raslede hen over det støvede Gulv. Han vilde næsten ikke tro sine Øren — sine Øjne — —

Damen var Helvig Rantzau.

Hun lod hverken til at bemærke hans Forlegenhed

over sit eget og Stuens forstyrrede Udseende, eller til at undre sig over den. De hvasse, mørke Øjne glede let henover det altsammen, medens hun gjorde et lille Kniks og med den ene Haand løftede op i Ridekjolens lange Folder. Hun havde Hastværk, sagde hun, skulde mødes med et Par af Søstrene og Faster Regitze, der vare agendes i Karossen, omme ved Pynten af Skoven, men var blot redet i Forvejen og havde lagt Vejen om ad Bothkamp, da hun havde et Ærinde at udrette for Kristian — et Bud at bringe.

Hun var ikke saa lidt forlegen selv, men tog sig derved allermest ud til sin Fordel. Farven kom og gik i hendes Kinder, og Øjnene vare halvt nedslagne, hvad der gav hende et mere ungdommeligt Udseende, en Ynde, som just var det, hun ellers manglede. Trods Hastværket gav hun dog Josias Tid til at faae ordnet sin Paaklædning, medens hun stod og saa ud gjennem et af de støvede Buevinduer. Da han kom tilbage, stod hun der endnu, men vendte sig saa hastig imod ham med et Smil og holdt et Papir frem imod ham.

Et Bud fra Kristian Rantzau. Josias tænkte paa sin Gjæld til ham, og det gav et Sæt i ham. Han saa spørgende paa Helvig, men kunde ikke blive Herre over den pinlige Fornemmelse, der havde grebet ham. Det var længe siden de saas, vilde han til at sige, men syntes, at den Begyndelse var dum og flov, og saa tav han.

Helvig talte først. «Ja, det var dette Papir — dette Bevis til Broder Kristian, som — som han havde bedet hende bringe — og nu —»

En mørk Rødme skød sig op i Josias's Pande og Kinder, idet han greb Papiret, hun rakte ham. Han kastede et Blik deri — det var ganske rigtig Beviset

for Pengesummen, han skyldte Kristian Rantzau, men — kvitteret og underskrevet! — —

«Hvad skal dette sige?» stammede han ganske overvældet. «Helvig, véd I hvorledes dette er gaaet til?»

Hun lo og rystede paa Hovedet.

Men saa gik der pludselig et Lys op for Josias. Han behøvede ingen videre Forklaring, han forstod det hele og følte sig paa engang forunderlig taknemmelig, og dog saa ilde berørt — ydmyget, næsten skamfuld ligeoverfor hende.

«Helvig, Helvig! Det var Eder, som — det er fast for meget til, at jeg kan tage derimod. I sanker der ligesom glødende Kul paa mit Hoved, jeg, som just skyldte Eder — nej, nej, — jeg kan saa vist ikke —»

«Ikke tage derimod? — Aa jo, Josias, I kan og skal — for det Barndomsvenskab, som en Gang var os imellem — trods al vor Tvist og Uenighed,» føjede hun til og smilede op til ham med det gamle Smil. «Jeg havde sandelig ingen Brug for de Penge, og nu, da der er skiftet mellem os Søskende, har jeg ej nødig at spørge Nogen om Forlov, men kan gjøre hvad mig lyster. Jeg vidste, at I var i Forlegenhed, Fætter, og nu — selv om I agtede at krænke mig ved et Afslag, kan Sagen ikke mere gjøres om, véd I nok! — Men Kors, nu maa jeg bort, har alt tøvet for længe.» Her fik han et af hine Blik, han kjendte saa godt.

«Helvig — ej vil jeg paanøde Eder min Tak, men —» han forsøgte at gribe hendes Haand og se hende ind i Ansigtet, som hun vendte bort i det samme.

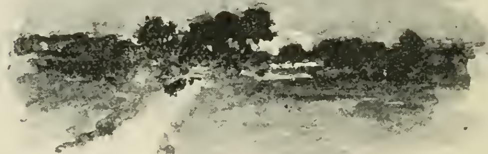
«Helvig!» det var i dette Øjeblik som om han blev grebet af en pludselig Svimmelhed — hin gamle, vilde Sansernes Opblussen — —

Endelig, endelig! jublede det i hende. Aa, alle

disse lange Aar med vaagne Drømme om hans Favntag — om en Elskov, hed som hendes egen, der lod ham tale Elskerens bydende Magtsprog til hende, som var rede til at komme!

I næste Øjeblik laa hun i hans Arme, og han følte hendes brændende Læber presse sig mod hans. — Afglansen af den Lykke, hun følte, kastede ligesom et forskjønnende Skjær over hende — —

Da de igjen begge kom til fuldstændig Besindelse, plaskede Regnen i store, tunge Draaber mod Ruderne. Der lød et dæmpet Tordenskrald over deres Hoveder,

og et Lyn flimrede gjennem den halvdunkle Stue, fulgt af nok et Skrald. —

Helvig foer op med et Skrig; hun holdt Hænderne for Ansigtet, Taarerne piblede ud mellem Fingrene. Der lød noget som et Suk, en Stønnen. Et Øjeblik stod hun foran ham med sænket Hoved — saa styrtede hun pludselig ud af Døren.

Josias blev tilbage; forvirret, fortumlet stod han der. Han slog sig med den knyttede Haand for Panden; — i dette Øjeblik kjendte han en Slags Foragt for sig selv.

Oprejsning — ja! Der var intet længer at betænke sig paa — nu maatte, nu skulde hun have den.

Den næste Dag red han over for at fæste Helvig Gertsdatter Rantzau til Brud, og han vendte tilbage med hendes og hendes Frænders Ja.

Bothkamp Gaard og Gods blev ikke opbudt til Salg den Gang.

* * *

Sommeren var omtrent forbi, da Mareschal Rantzau med sin Hustru vendte tilbage til Frankrig.

Madame Rantzau blev forestillet ved Hove, hvor man med stor Nyfigenhed mønstrede hendes hele Person, hendes Væsen og Optræden — og ikke mindst hendes Paaklædning, der beskrives som særdeles kostbar ved denne Lejlighed: en staalgraa Sølvbrokades Kjole, saa stiv, «at den kunde staa alene», opheftet og rigt prydet med Kniplings Volants og oversaaet med Perler og Ædelstensagraffer; paa Bryst, paa Arme og i Haaret, der rullede frit ned i Krøller paa begge Sider af Ansigtet, blinkede ligeledes gyldne Smider og Kjæder. Anstand manglede hun ikke, og mange fandt hende smuk, andre undrede sig rigtignok over, at det skulde være for hendes Skyld, Monsieur Rantzau havde afslaaet den glimrende Forbindelse, som Kardinalen havde søgt at bringe i Stand, men berømmede ham tillige for hans Troskab mod en gammel Passion.

Da Helvig gjorde sit første, allerdybeste Kniks for Dronning Anne, maalte de to Kvinder hinanden med et langt, nyfigent Blik. I Anne af Østerrigs læstes en lønlig Triumf i Bevidstheden om hendes egen overlegne Skjønhed — i Helvigs en slet skjult Uro. Og dog havde hun ikke mere noget at frygte. Dronningen var forsonet med sin Gemal; hendes Holdning ligeoverfor den «smukke Rantzau» var igjen ganske Majestætens.

Smilet, hvormed hun hilste ham, var naadigt men køligt og — ligegyldigt.

Ægtefolkenes Samliv i Paris havde neppe varet i fjorten Dage, før Josias igjen drog til Armeen, og Helvig følte med Bitterhed, at det ikke var Pligten alene, som rev ham fra hende. Baandet trykkede ham alt, skjøndt det neppe var en Maaned gammelt! Han forsømte hende allerede og havde lige fra først af vist hende en vis lunken Hengivenhed, som var langtfra at tilfredsstille hendes Lidenskab; hun, som havde ofret ham alt, kunde hun ikke fordre mere, langt mere? — Hurtig mæt af en Elskov, som han ikke kunde dele, og som ikke engang længer satte hans Sanser i Bevægelse, havde han ærligt stræbt efter at bringe et roligt, ligevægtigt Forhold til Veje mellem dem, efter at deres onde Stjerne og et Øjebliks Forvildelse engang havde ført dem sammen, men et saadant Forhold egnede hun sig ikke for. Hun vilde attraas, begjæres, vilde bestandig se ham som Elskeren for sin Fod, bejlende til hendes Gunst.

Hun havde taget sin Tilflugt til Taarer — det gjorde ham kun utaalmodig, fjernede istedetfor at drage ham.

«Du — Du vidste vel hvad Du gjorde!» udbrød hun en Dag med flammende Øjne. «For Medgiften, for mine Penges Skyld var det, Du tog mig!»

«Helvig!» Josias var bleven graableg i Ansigtet, hans Stemme lød ganske hæs, dirrende af undertrykt Raseri. «Det vover Du at sige, Du, som selv var den —»

Han vendte hende Ryggen. Hun kunde gjerne have bidt sin Tunge af; dette havde skilt dem for bestandig, følte hun, og Kløften havde hun selv gravet!

En Lettelse var det ham at komme bort, og han styrtede sig som en Rasende ind i Kampen, medens hun begyndte at søge Trost for sin Skuffelse i Religionen

og i timevis kunde ligge paa sine Knæ i Kirken mellem de andægtig Bedende. Hun ligesom beruste sig i sin egen Sorg, der løftedes med de bølgende Røgelseskyer og syntes at blive borte deroppe under de høje Hvælvinger.

Mareschal Rantzaus første Bedrift efter hans Tilbagekomst til Frankrig var en ny, glimrende Sejer ved Indtagelsen af Byen Arras. Hædret og anset, baaret frem af sit Held, syntes hans Lykkes og Berømmelses Sol just paa dette Tidspunkt at straale i Zenith. Hans Navn nævnedes kun i Forbindelse med Sejer; han var den franske Hærs Stolthed, — sine Fjenders Skræk. Og dog kjendte Soldaterne ikke rigtig den forgudede Feltherre igjen i denne Mand med det tavse Væsen, det morke, næsten truende Blik, som revsede den mindste Forseelse med en hidtil ukjendt Strænghed. — Lykken havde føjet ham i altfor høj en Grad. — Lykken! — Som om han ikke syntes, at netop nu havde den svigtet ham, og at den ikke lod sig fange mere!

I det andet Aar efter sin Tilbagekomst til Frankrig fik han en Dag Breve hjemme fra — et fra Hans Ahlefeldt, der meldte ham endnu en Søns Fødsel, og et fra Frederik Rantzau. Deri laa et lille, sammenfoldet Papir — en liden, glinsende, lysebrun Haarlok faldt ud deraf, og indeni stod skrevet med rystende Haand: «I Døden forenes hvad Livet grumt adskilte.» Og nedenunder et Navn — hendes Navn.

Berte Skeel var død. Det kom just ikke uventet, skrev Frederik, hun havde længe været en sygelig, skrantende Stakkel, var svunden hen som Dug for Solen. Ægtemanden havde just ikke altid handlet skaansomt imod hende, og saa var hun nok faret ilde, det blev hendes Død; nu skikkede Fru Ide efter hendes eget Ønske vedlagte Hilsen.

Josias sad med Haarlokken i sin Haand — den

samme kanske, som han havde set sno sig om hendes hvide Pande, og som han en Dag i Overgivenhed havde dristet sig til at vikle om sin Finger.

Berte Skeel! Berte Skeel! Han stirrede paa de svage, usikre Skrifttræk, som en Gravskrift stode de der over hans tabte Lykke.

Den Aften kunde Martin slet ikke forstaa, hvad der gik af hans Herre. Han vandrede frem og tilbage i sin Stue, stønnede en Gang imellem ganske højt og sparkede til Hunden, naar den kom ham i Vejen. Men da den gamle Tjener havde dristet sig til at aabne Døren for at spørge om Generalen var syg, var han bleven modtaget med et tordnende: «Gak Fanden i Vold!»

Og først længe efter Midnat var Josias gaaet til Ro.

XIV.

Det var over syv Aar senere.

En ny Marmorsarkofag i de franske Kongers Begravelse i St. Denis forkyndte, at den anden Hersker af Huset Bourbon nu var samlet med sine Fædre, og nogle Maaneder før Ludvig den Trettende var ogsaa hans store Minister gaaet til Hvile efter sin rastløse Livsvirksomhed.

Anne af Østerrig havde naaet sine Ønskers Maal. Hun regjerede nu i sin umyndige Søvns Navn, støttet af sin Yndling, Kardinal Mazarin — snart ligesaa mægtig

som hans Forgænger og Læremester. Men endnu havde Frankrig ikke sluttet Fred med Spanien. Richelieus Planer og hele Politik var gaaet i Arv til hans Efterfølger, og Huset Habsburg var ikke naaet videre i sine Operationer, var ikke rykket sit Maal nærmere, end da det begyndte Krigen.

For Josias Rantzau havde disse Aar været en Tid fuld af Sejervindinger og Hæder, blandet med Uheld og — Ydmygelser. Efter Slaget ved Honnecourt, hvor han mistede sit ene Ben, var han bleven taget til Fange og havde siddet i Kastellet i Gent, indtil han var bleven udløst med den spanske General Tassalto. Saa havde han en Tid havt Anførselen over en Del af Hertugen af Enghiens Korps ved Rhinen, var i en hidsig Træfning bleven lokket i et Baghold og skilt fra sine Folk, saa at han faldt i Hænderne paa Hertugen af Lothringen. Saa igjen Sejre i det Nordlige, og nu — sad han som Gouvernør i det af ham erobrede Dunkerque.

Han vidste neppe om det skulde være en ny Udmærkelse eller en Art af Forvisning.

Siden hans Velynders, Kardinal Richelieus Død havde han mærket ligesom noget uheldsvangert i Luften omkring sig, havde til Tider en stærk Fornemmelse af, at hans Fjender og Misundere vare virksomme — og han tog ikke fejl.

Denne Hærfører som fra et fjernt, halvt barbarisk Land var dumpet ned midt imellem dem for at gjøre saa mange af deres egne Rangen stridig, vedblev at være de Franske en Torn i Øjet. At han havde forstaaet saa vedblivende at holde sig fast i Richelieus Gunst, havde man i Grunden aldrig kunnet tilgive ham, og Tilhængerne af den urolige Soissons, som havde

maattet bøde med Livet for sit Forræderi*, havde saa smaat ladet sig forlyde med, at Mareschal Rantzau nok heller neppe var ganske ren i denne Sag. Endnu taltes der ikke aabenlyst derom, men underlige Rygter til Ugunst for Gouvernøren begyndte at snige sig omkring, og det var ikke frit for, at man vilde kaste et latterligt Skjær over ham, Krøblingen med det ene Ben, den ene Arm og det ene Øje. Man begyndte at digte Smædeviser over ham og opfinde Øgenavne til ham; «Krykken», «den gale Rantzau», «Slagsbroderen» og «Drankeren» hed det i Flæng, og man fortalte de utroligste Ting om ham, Ting, af hvilke han selv, naar de kom ham for Øre, maatte le, men som dog til Tider ramte ham som skarpe Naalestik.

Endnu var Uvejret dog ikke brudt løs, men det laa som sagt i Luften. Hvilke nu end Grundene maatte være, saa havde Kardinal Mazarin intet tilovers for sin Forgængers Yndling, som rigtignok paa sin Side heller aldrig havde villet gjøre noget for at vinde ham, og han bearbejdedes trolig af la Meilleraie, hvis Had til Josias Rantzau kunde siges at vokse med hver en Sejervinding, hver en Æresbevisning, der blev denne til Del. Minen var lagt — Mistanken var vakt hos Ministeren, der om muligt drev Udspionerings-Systemet efter en endnu videre Maalestok end Richelieu, og som, trods al sin medfødte Snuhed, dog neppe besad dennes Skarpblik og overlegne Dømmekraft.

Det var nu ved Efteraarstiden i Aaret 1646.

I et af Værelserne i Gouvernørboligen i Dunkerque, sad Helvig Rantzau, og foran hende stod en Munk — hendes Skriftefader.

---

* Han blev henrettet 1641.

Madame Rantzau var nemlig allerede for flere Aar siden gaaet over til den katholske Religion. Med gavmild Haand udstrøede hun Gaver til Kirker og Klostre, og hun, som plejede at bebrejde sin Ægtefælle hans store Ødselhed, fordi han ikke kunde møde Trang i nogensomhelst Skikkelse uden at aabne sin Pung, betænkte sig ikke paa til enhver Tid at fylde den barbenede Tiggermunks snavsede Haand med Guldstykker, hans Pose med Levnedsmidler, eller paa at anvende store Summer til Kirkernes Udsmykkelse; snart trængte de hellige Fædre jo til et nyt Alterklæde, en Messehagel eller en Kalk, snart var det et nyt Maleri eller en Statue af en eller anden Helgen, man ønskede sig, og hun var det gyldne Faar, som lod sig klippe.

Munken havde en Stund staaet og hørt paa sit kjære Skriftebarns Beklagelser over det vanskelige i at bringe Monsieur Rantzau paa den rette Vej og føre ham fra hans Vildfarelser til den ene saliggjørende Tro — han var saa forstokket en Kjætter frygtede hun! Og Munken havde formanet hende til Udholdenhed i den store Gjerning, der paahvilede hende, havde paalagt hende som hidtil at holde vaagent Øje med Gouvernørens Gjøren og Laden, men syntes ligesom at krybe sammen og blive mindre i sin Kutte, da Døren i det samme gik op og Rantzau selv viste sig paa Tærskelen.

«For Gud — En kan da fast heller ej røre sig længer i sit eget Hus for Præster og Munke!» udbrød Josias, da Pateren var forsvunden. «Kunde Du hjærte Helvig omskabe det til et Kloster eller en Kirke med skraalende Kordrenge, Røgelsekar og Vievandskoste, saa gjorde Du det sandelig med en god Villie.»

«Josias, Josias! Naar vil Du holde op at spotte?»

«Og naar vil Du holde op at plage mig med dette Uvæsen? Hvi for den tusind Pokker skal jeg immer have en lurende Munk i Hælene paa mig? Tænker Du virkelig, at slig en Karl forhjælper En til at komme i Himmerige?»

Helvig blev rød af tilbagetrængt Ophidselse. Hun var bleven fyldigere baade af Figur og Ansigt, med Dobbelthage og slappe, lidt hængende Kinder; hun havde faaet en vis Vane til at sænke Øjnene, og Stemmen dæmpede hun i Regelen.

«Josias, Du gjør Uret i at tale slig til mig. Misunder Du mig, hvem Du saa skammelig forsmaar og tilsidesætter, den Trøst, jeg har fundet i Kirkens velsignede Moderarme?»

«Nej Helvig, ikke misunder jeg Dig den. Om det blot kan mildne lidt af Hadskheden i Dit Sind, kan skaffe Ro og Fred i vort daglige Samliv, saa bed og gjør Du i Herrens Navn Bod saa meget Du lyster i Forening med Skaldepanden, som nys gik herfra — og som sagtens lurer endnu her udenfor Døren.»

Helvig skottede uvilkaarlig derhen. «Men Du, Du Josias — Du vil ikke lade Dig frelse, vil ikke huske, at det er Din Sjæls Salighed det gjælder — lader haant om Kirkens Forbønner og Naademider.»

«Min Sjæl frelses ikke ved at komme i Munkeklør, Helvig; snarere have de Lighed med Djævelens, tykkes mig, saa griske de strækkes ud efter Bytte — og saa fast de holde Du —» han lo.

«Ja, Du skulde snakke om Djævelens Klør!» skreg hun, som pludselig tabte sin Selvbeherskelse og faldt ud af Rollen. «Du er paa gode Veje til at komme der, skulde jeg tro, Du, som bander og handler ilde og drikker Dig fuld, ssa at Martin mangen Aften med

Møje maa slæbe Dig i Din Seng. Endnu i Overgaars smed Du jo i Drukkenskab Monsieur Fabien og General-sekretairen hos Kardinalen paa Døren, blot fordi de dristede sig til at sige Dig imod; Du lægger Dig ud med den ene efter den anden af — —»

«Af Kardinalens Kreaturer — aa ja, kanske!» han nikkede med tirrende Ro. «Allenfals skulle de dog faae at fornemme, at «Krykken», den enøjede Krøbling med Armstumpen, er bedre at have til Ven end til Uven.»

«Ej, for alle de store Ord! — Du var ikke slet saa kry paa det ved Dixmuyden, da Broen styrtede sammen under Dig og Dine Folk, og Du selv blev slæbt derfra, saaret og i den yderste Nød og Livsfare —»

«Men dog slap uskadt derfra, formedelst at Du havde ladet læse Sjælemesser for mig og lovet en kostelig Gave til Højalteret i den hellige Marias Kirke! — Helvig, Helvig, vil Du virkelig have mig til at tro paa, at Gud skulde lade sig bestikke ved et Par Sølvlysestager og et Krucifiks til sit Alter, om det ellers ikke havde været hans Villie, at jeg skulde frelses? — Løftet blev da indfriet, véd jeg, den Gang jeg atter var karsk, saa de hellige Fædre have for den Sags Skyld intet havt at beklage sig over — og Sølvet var min Tro vægtigt nok.»

Madame Rantzau stønnede højt og greb efter sin Rosenkrans, idet hun hævede Øjnene mod Loftet med et sønderknust Blik.

«Lad det nu være nok med de Narrestreger,» afbrød Josias hendes pludselige Anfald af Andagt. «Mig tykkes, at vi have kjævledes nok for i Dag, og at jeg nu kan

begjære at lades i Fred — tilmed da Du ret snart vorder mig fri for en Stund.»

«Hellige Jomfru! Gaar det nu løs igjen? Og har Du ikke faaet nok endnu slig Du er tilredt med alle de Saar og Skrammer og Halvdelen af dine Lemmer, som Du har mistet?»

«Aa nej, mig synes, at jeg nok vil vove Resten af mit Skind, være med én Gang endnu. Det lod jo næsten som de havde glemt mig her i min Rede, saa jeg fik bringe mig selv i Erindring og vise dem, at endnu er jeg levende og i Stand til at røre mig. Posten her har jeg saa foreløbig nedlagt, eftersom der just denne Eftermiddag bragtes mig Ordre til at rykke frem og lede Belejringen af Furnes.»

«At de dog aldrig kunne blive færdige med den ugudelige Krigen! Vilde Gud dog slaa de arge Spanioler og Flamlændere med sit Tugtens Ris!»

«Jo vist, som om de ikke maatte være lige saa kjede nu af Striden som Frankrig selv. Kuglen glider fremdeles saa ligelig henad Vejen, ser Du, men godt var det kanske, om den snart fik et lidet Skub, saa at den kom til at helde til en af Siderne — saa var det hele endt med den samme.»

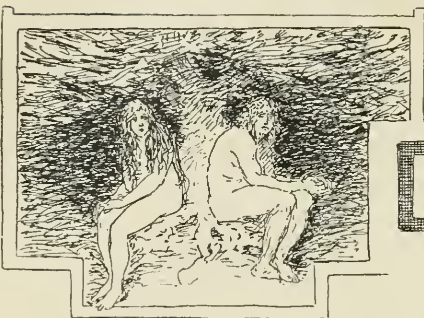
«Josias — tag Dig ivare. Du talte lignende Ord forgangen, da Du kivedes med Monsieur Fabien; om nogen fik høre Dig nu igjen» — hun skottede uvilkaarlig til Døren — «de skulde tænke, at —»

«Hvilket?» Josias lo og gik ind i sin egen Stue.

Helvig saa efter ham, rystede paa Hovedet og sukkede. Hun kunde høre ham tale derinde — hørte ogsaa Lyden af en Barnestemme; gjennem Sprækken kunde hun se, hvorledes han sad med et af de Smaa-

børn paa Skødet, som plejede at lege dernede i Gaarden og faa Skillinger og Bagværk af ham — en rask fireaars Purk, der trak ham i Skæget og red paa hans Knæ — det skar hende i Hjærtet — —

Selv havde de jo ingen Børn.

De havde ikke været lykkelige, disse deres Ægteskabs otte lange Aar, i hvilke snart den ene, snart den anden havde følt sig forurettet, og dog — — de havde efterhaanden vænnet sig til dette Samliv med dets evindelige Kiv og Smaatrætter og slede sig nu saa jevnt gjennem Tilværelsen ved hinandens Side — som et Par Heste, der havde lært at gaa i Spand, sagde Josias. Vanens Magt knyttede dem til hinanden, og trods Bitterheden, der til Tider maatte have Luft, havde Helvig dog efterhaanden gjort sig uundværlig ved disse tusinde Smaating, denne Omhu, som det falder Kvinden saa naturligt at yde, og som gjør Manden til en vis Grad afhængig af hende. Savnet, de begge følte — et Savn, som hos Josias allerede fødtes hin Uvejrsaftem paa Bothkamp, da han var vaagnet af den korte Rus i hendes Arme — søgte de at udfylde hver paa sin Vis. Josias vidste og fornam det jo, at de i Grunden begge levede paa et Bedrag; han følte godt, at der var en Nedgang i dette, at noget hos ham gik tabt, men han fornam det med en Slags sløv Undren. Saa var det, at hin Last lidt efter lidt ud-

viklede sig, hvortil Spiren jo allerede var bleven lagt i hans tidlige Ungdom, og som jo nu engang var Tidens Skødesynd i hans Hjem i Norden.

Der var Tider, hvor han ligesom foragtede sig selv, fordi han ikke bedre kunde holde igjen, men lod sig rive med af Strømmen, der maatte føre — Gud véd hvorhen. Men hvad var der andet for ham at gjøre her i denne Ravnekrog, hvor de havde smidt ham hen, end stundom at gribe til de Midler, der stode til hans Raadighed, for at korte sig Tiden og gjøre sig Livet — det Liv, der nu forekom ham saa lidet lysteligt, saa fattigt paa Solskin — saa taaleligt som muligt? Han, som var vant til Daad og Bedrift, til bestandig Virksomhed og nu maatte nøjes med en Stillesidden, der langsomt dræbte Livskraften Tomme for Tomme!

Saa usselt at kjende sig som slavebunden — som Løven indestængt i sit Bur!

Og saa var det, at han med ét havde rejst sig, med et Slag havde søgt at ryste alt det af sig, som vilde tynge og holde nede. Han havde meldt sig og begjæret at komme i Virksomhed igjen — ikke som en Gunst, han tiltryglede sig, men som en Ret, han krævede; alene ved Tanken om atter at skulle rive sig løs følte han Blodet flyde raskere gjennem sine Aarer, kjendte det gamle Livsmod flamme op paany. —

Han var borte.

Helvig stod ved Vinduet og tilvinkede ham sit Farvel, da han red ud af Gaarden og for sidste Gang slog ud med Haanden, idet han smilede og nikkede op til hende. Hun trykkede Panden og Næsen flad mod Ruden for at stirre efter ham og opfange det sidste Glimt af ham, ligesom hun havde gjort mangen god Gang derhjemme paa Brejdenborg i Ungdommens

Dage. Denne herlige Skikkelse! Sandelig ingen Gjenstand for Medynk eller Haan trods sit Træben, Armstumpen og det ene blindede Øje, men stolt, ærefrygtindgydende som han sad der, rank og høj og bydende paa den fnysende Ganger, der bar ham frem som til en Dans — en Skikkelse som støbt i Malm og dog fuld af Liv og Kraft med Begejstringens Ild funklende i det stolte Krigerøje.

Ja, hun kjendte ham igjen saaledes, sin Barndoms Helt, som hun havde kæmpet for at vinde, og hendes Hjærte bankede af Stolthed, af hin gamle Lidenskab, der vel kunde slumre, ja synes at være slukt, men dog aldrig kunde dø.

Hun gik ind i det Værelse, han nylig havde forladt, og hvor alt endnu laa hulter til bulter. Klædningsstykker, der vare tagne frem for at indpakkes men ikke vare komne med, hans Krykkestok, som han brugte til daglig — Papirer og Bøger, der flød hele Bordet over. Skilsmissen havde gjort hende blød om Hjærtet. Hun, som — dersom han havde været til Stede og ikke havde tænkt paa at drage i Kamp paany, vilde have været opfyldt af Bitterhed, af hin Stridbarhedens Aand, som gjorde det daglige Liv saa uhyggeligt for dem begge — var med ét bleven ganske tam og spagfærdig og ønskede ham blot tilbage igjen. Hun satte sig hen i Armstolen, hvor han plejede at sidde, og græd med Hovedet støttet til Haanden.

Saa foer hun pludselig op og lyttede —

Hun syntes, at hun hørte Hestehoves Klapren igjen over Stenbroen dernede. Var det ham, som kom tilbage? Havde han endnu et Ord at sige hende til Afsked? At han trods alt alligevel elskede hende, aldrig havde elsket nogen anden end hende, at det var skæn-

dig Løgn og Bagvaskelse, naar Pater Esteban ymtede om, at han muligvis endnu nærede en brødefuld Elskov i Hjærtet til Dronning Anne og gik omkring med dristige Planer, farlige for hans egen Sikkerhed — at alt endnu kunde og skulde blive godt imellem dem, naar han en Gang vendte tilbage —

Hun ilede til Vinduet — aa nej, hun havde taget fejl, Gaarden var tom, han var allerede langt borte nu, og hun saa ham kanske ingen Sinde mere, hun havde jo drømt saa fælt denne Nat, var vaagnet i Angst og med et Skrig. — I en Krog henne ved Ydermuren saa hun Pater Esteban staa og tale med en lurvet klædt Person i en falmet Vaabenkjortel og med en Baret paa Hovedet med en snavset, knækket Fjer, der hang og daskede ham ned over Panden. Hun syntes, at hun havde set denne skulende, frækt udseende Karl før liste sig omkring deres Bolig; hvad i Alverden kunde han ville? Havde han havt noget Budskab til Josias kanske? Eller til Fader Estebau? — Nej, det var sagtens kun en af de fremmede Krigsmænd, som saa ofte drev om og fattedes Midler til at komme videre fort, og som havde villet tigge hos Gouvernøren. Hun satte sig ned igjen. — Aa, denne taabelige, gamle Skinsyge, der var vaagnet igjen i sin hele Styrke og pinte hende baade Nat og Dag. Denne gamle Snak om ham og Dronningen, og denne Sandhed, som hun aldrig havde villet se, at det var hendes egen Villie, hendes egen Lidenskab og ikke hans, som havde knyttet Baandet imellem dem. Ja, denne Lykke, som havde været saa dyrekjøbt, var aldrig bleven nogen Lykke — men hvis var saa Skylden? Hvorfor havde hun aldrig kunnet vinde ham, skjøndt hun havde sat Livet ind derpaa saa at sige? Ham, om hvem hendes Fader en Gang havde

sagt, at naar alt kom til alt, lod han sig lettere styre med en Silketøjle lagt i en Kvindes Haand, end af en Mands Jernvillie sat op imod hans egen.

Ja, men da maatte det være den rette Haand, og hendes — hendes havde ikke været det.

Hendes Blik faldt paa det lille sølvbeslagne Skrin, i hvilket Josias plejede at opbevare Brevskaber og alskens vigtige Dokumenter; han maatte have glemt at sætte det paa sin Plads i Skabet derhenne. Hun tog det i sin Haand — bag dette Lukke vilde hun kanske finde det, som vilde give hende Vished — Vished om det ene: hvad der i denne Aarrække havde gjort, at hun som Hustru fast havde staaet ham fjernere end før. Og om hun havde havt Nøglen — — nej, fy, fy — —

«Min kjære Datter — I søger efter Mareschallens Hemmelighed, tror jeg — tillad mig at hjælpe Eder —»

Forskrækket og blodrød vendte Helvig sig om til Munken. «I er paa Vildspor min Fader,» sagde hun koldt — «det var kun dette Skrin, som — jeg vilde forvare paa dets sædvanlige Gjemmested.»

«Ja vist, og nu — tillad mig min Datter. Jeg vil nu kun se, om dette Skrin ogsaa er forsvarlig lukket.»

Munkeklør — Djævleklør — lød det uafladelig I Helvigs Øren, medens hun forfærdet stirrede paa Munken. Ja, som Klør havde hans Fingre krummet sig om Skrinet, disse underlig krogede, smidige Fingre, og i næste Øjeblik havde de behændigt løsnet Hængslerne paa Laaget med et lille, skarpt Instrument.

«Hvad gjør I min Fader?» skreg hun, grebet af en pludselig Angst. «Vi have ingen Ret dertil, hverken I eller jeg —»

«Vær rolig min kjære Datter — i vor hellige Faders og Kirkens Navn giver jeg os begge Absolution

for denne lille Synd — at forhjælpe en Hustru til sin Ret, men fremfor alt en Sjæl til Frelsen og føre den tilbage paa rette Vej; det er ej alene tilgiveligt, maa vi huske, men priseligt, og derfor —»

Laaget var aabnet. Fire Øjne stirrede gridsk derned mellem de gulnede Papirer. Helvig saa paa Munken, han nikkede med et Grin, der blottede alt Tandkjødet og de smaa hæslige, sorte Tænder — saa greb hun derned med sin Haand og drog en Bunke Papirer frem. Det var ikke Breve — den næste helle ikke; hun kastede et flygtigt Blik i dem uden at bekymre sig videre om hvad de indeholdt, og lagde dem paa Bordet foran sig. Hendes Kinder brændte, hun gav ikke længer Agt paa sin Skriftefader, der ligesom tilfældigt havde lagt sin Knokkelhaand paa en Pakke Papirer, der var omviklet med en Snor, og som hun ligegyldig havde kastet til Side. Langsomt gled den ned under Bordets Kant og forsvandt i de lange, vide Ærmer af hans Kutte. Nu var hun kommen til Bunden af Skrinet, der var intet Brev; hun drog allerede et lettende Suk og gjorde Josias Afbigt i sit Hjerte, medens en stærk Følelse af Skamfuldhed begyndte at liste sig over hende — en Følelse af at have forraadt hans Tillid, hans Ære, forledet af sin Lidenskab —

Saa opdagede hun pludselig dernede i Hjørnet et sammenfoldet Stykke Papir — — en fin, lysebrun Haarlok — læste de blege, falmede Skrifttræk. Hun sad lidt med Papiret i sin Haand, overrasket — maalløs. Det var altsaa Hemmeligheden — en død Kvinde stod dem imellem.

Død — ja, men hun havde levet en Gang, og Josias havde elsket hende og hun ham, og — det løb rundt i hendes Hoved, hun tog sig til Panden, stampede i

Gulvet med en lidenskabelig Kvindes hele løsladte Harme og vanvittige, haabløse Skinsyge. Nej, nej, hun fortrød for Sanden ikke hvad hun havde gjort, skammede sig ikke, selv om — hun saa sig med en pludselig Gysen om efter Pater Esteban, som om hun i dette Øjeblik havde følt den Onde selv i sin Nærhed.

Saa slog hun pludselig en høj, skingrende Latter op. Josias Rantzau, den Drabelige, Uovervindelige, som, naar Vildskaben kom over ham, var lige frygtelig for Ven og Fjende, han gjemte virkelig, lig en anden blødhjærtet Yngling, Souvenirs og Elskovspanter fra tidligere Dage, gav sagtens stundom disse ømme Minder Rum — Minder, i hvilke hun ingen Del havde. Hun, hvis Elskov intet Haab havde havt at suge Næring af, var groet op som Planten i den golde, ufrugtbare Jordbund, vædet af Smertens bitre Taaredug, medens en anden! — Aa nej, det var næsten altfor morsomt, og igjen lo hun.

Lo, indtil hun pludselig sank paa sine Knæ og gav sig til at bede, bede, at ikke den Onde, Satanas selv, skulde faae Magt over hende, at Vanvidet ikke skulde slaa hende med sin Forbandelse — alt imens hun krampagtig drejede Rosenkransen imellem sine Fingre.

Skrinet var sat ind paa sin Plads, og Skriftefaderen var gaaet, men dersom hans Skriftebarn i dette Øjeblik havde kunnet se ham, vilde hun have undret sig. Han nikkede den ene Gang efter den anden og mumlede hen for sig, idet han skyndte sig afsted ned ad Trappen og henover Gaardsrummet. Derude i den lille, snevre Vagstue ved Siden af Porthvælvingen ventede en Mand — den samme lurvede Person, hvem Helvig før havde lagt Mærke til. Atter førte han og Munken en sagte Samtale, den Fremmede modtog baade Penge og en lille Pakke, der

havde en mistænkelig Lighed med den, som nys var bleven fremdraget af Mareschallens Skrin; saa forsvandt han som han var kommen.

Oppe i Huset begyndte det at skumre, dunkle, tavse Skygger syntes at liste sig fra Rum til Rum; Lyden af Skildvagtens taktfaste Trin derudenfor var det eneste, som afbrød Stilheden i Stuen, der nys var bleven forladt af sin Beboer; Vinden hylede og peb ned igjennem Kaminen, Regnen var begyndt at piske paa Ruderne — men endnu laa Madame Rantzau paa Knæ og bad.

XV.

Belejringen af Furnes trak i Langdrag.

Angrebene bleve bestandig tilbageslaaede og hver Gang med betydelige Tab paa de Franskes Side. Over to Maaneder vare gaaede — det var nu henimod Slutningen af Aaret 1646, og Tilstanden i Lejren var saa slet som den kunde være. Medens de Belejrede hverken manglede Munition eller Levnedsmidler, skortede det Belejrerne paa begge Dele, og tilmed var der iblandt dem udbredt en smitsom Sygdom, der bortrev mange og gjorde Rækkerne tyndere og tyndere. Modet begyndte at synke, selv hos de Tapreste, og Folkene begyndte saa smaat at knurre.

Josias Rantzau var som ude af sig selv. Hvorfor kom man ham ikke til Undsætning? — Han havde begjæret Tilførsel baade af friske Tropper og af Levnedsmidler, men begge Dele udebleve, uagtet de Styrende maatte vide, hvor betrængt han var. Han havde ladet

opkjøbe alt, hvad der var at faae af Fødevarer, lod uddele dobbelte Rationer blandt Soldaterne, betalte dem dobbelt Sold og gjorde tilligemed sine Offfcerer alt for at holde Modet oppe hos de Syge, men vove noget Stormangreb med sin svækkede Styrke turde han ikke. Dag efter Dag, Uge efter Uge gik, uden at Hjælpen kom og uden Ordre til at hæve Belejringen.

Han blev tilsidst grebet som af et afmægtigt Raseri — Modstand her og Modstand der — allevegne, hvorhen han saa vendte sig. Han begyndte at ane hvad der skjulte sig bag dette, og han tvivlede ikke længer om, at han med Forsæt maatte være bragt i denne vanskelige Stilling. Men hvortil skulde det egentlig føre? Hvor vidt vilde man monstro drive dette uforsvarlige Spil? Ansvaret havde man lagt i hans Hænder og dog paa samme Tid bundet dem — han stod magteslos, for første Gang i sit Liv raadvild.

Det var en kold, maanelys Aften.

Josias stod udenfor sit Telt i Samtale med nogle Officerer, hvis mørke Miner røbede den samme Sindsstemning — da en Ordonnants-Officer kom sprængende og svang sig af sin sveddryppende Hest. «En Melding til Generalen — en Ordre til Opbrud eller Tilsagn om Hjælpen, som nu vilde komme? — endelig!» Og som et Lettelsens Suk gled der en Befrielsens Mumlen gjennem Forsamlingen, medens man med ivrige og nysgjerrige Miner omringede Mareschal Rantzau.

«Fra hans Højhed Hertugen af Enghien, Prins af Condé.» Officeren overrakte Skrivelsen med en dyb Bøjning til Josias.

Han brød Seglet og læste. En mørk Rødme flammede et Øjeblik op i hans Kinder, saa blev han dødbleg.

Det var en Tilbagekaldelse af hans Post ved Armeen, en Ordre kort og fyndig til inden en bestemt Tid at indfinde sig i Bois de Vincennes for at gjøre Rede for sit Forhold under Belejringen.

Hans Hoved var et Øjeblik sunket ned paa hans Bryst, det var som om Slaget havde ramt og overvældet ham. Men han tog sig med en voldsom Anstrængelse sammen, og med saa megen Selvbeherskelse som det var ham muligt, forklarede han sine Officerer Depechens Indhold — og trak sig saa tilbage, uden at indlade sig paa nærmere Forklaringer. Han læste dog baade Forundring og Misbilligelse i de flestes Blik og en Deltagelse, der ikke engang i hans Nærværelse lod sig holde tilbage, men gav sig Luft i forskjellige Udraab og Bemærkninger, som han i sin bitre Sindsstemning dog neppe ænsede.

Han følte Krænkelsen, der var overgaaet ham, i fuldeste Maal, følte tillige hele Udstrækningen af det smaalige Had og Misundelsen, der maatte ligge til Grund for denne Behandling. Ham, hvem man en Gang havde hædret og hævet næsten til Skyerne, vilde man nu ydmyge, vilde lade ham føle, at han ikke længere var søgt — kun taalt.

Men hans Soldater havde ikke glemt Sejrene fra Franche Comté, Arras, St. Jean de Lausne og mangfoldige andre, havde ikke glemt hans Omsorg for dem, hans Retfærdighedsfølelse og altid aabne Pung; han var endnu bestandig den beundrede, forgudede Anfører, hvem de i usvækket Tillid vare rede til at følge, og ved Efterretningen om hans Tilbagekaldelse var Misfornøjelsen og Harmen almindelig. De Karske, som bestandig haabede og troede paa, at han og ingen anden vilde føre dem til den forventede Sejer, de Syge, hvem han

havde tilset og opmuntret, og for hvem det blotte Syn af ham syntes at være som Sundheden og Livet selv, alle udbrøde de i Klager og forbitrede Raab, der næsten toge sig ud som Trusler mod dem, der voldte hans Fjernelse.

Oprejsningen, som laa heri, følte Josias med en vis smerteblandet Glæde; det kostede ham Kamp at rive sig løs, men han forsøgte at indbilde sig selv og de andre, at han snart vilde vende tilbage, og at det hele kun beroede paa en Misforstaaelse, en fejlagtig Opfattelse; han selv ønskede kun at faae Ende paa Sagen jo før desto heller.

I den snevre, skumle Slotsgaard i Vincennes gik en Dag i Begyndelsen af Februar 1647 Kommandanten, Oberst de Noailles, Marquis af Lorny, frem og tilbage med et Par Officerer, der med blaafrosne Næser og tilknappede lige op til Halsen, saa ud som om de nylig vare purrede op af Søvne.

Det var endnu tidligt paa Morgenstunden. Rimfrosten havde pudret Skildvagternes Haar og Skæg og bedækket deres Kapper med et hvidligt Lag. Ligesom Officererne nede i Gaarden vandrede de frem og tilbage paa deres Post oppe paa Volden og kastede af og til spejdende Blikke ud over Vindebroen, der i dette Øjeblik var nedladt. En tynd Isskorpe bedækkede de ualmindelig dybe og brede Grave, der paa alle Sider omgave den ældgamle Kongeborg, hvor Ludvig den Hellige havde havt sin Residens, og Ludvig den Ellevte sit bekjendte Statsfængsel — denne skumle Hule, hvorfra Vejen gjerne førte til Dødens endnu mørkere Nat, og hvor ogsaa efter Kong Ludvigs Tid adskillige vigtige og farlige Fanger havde hensiddet. Mørk og skummel laa den der i den tavse, kolde Morgendæmring; truende syntes

de massive, runde Stentaarnes Spir at pege op mod Himlen, og som Lyset og Livet selv syntes ogsaa Haabet at være lukket ude fra disse Mure, bag hvilke Brøden i Aarhundreder havde lidt sin Straf, Uskyldigheden anraabt den himmelske Retfærdighed om Hævn.

Skildvagterne baade paa den ydre og indre Vold gjorde Honneur. En militair Eskorte drog ind over Broen, og en høj, bydende Skikkelse, der ragede op over alle de andre, maalte med et lynende Blik de forsamlede Officerer.

Kommandanten selv ventede ved Foden af den smalle Taarntrappe.

«Min Hr. General! Comte de Rantzau, Maréschal de France — Eders Kaarde, om I behager — I er min Fange i hs. Majestæt Kong Ludvigs Navn!»

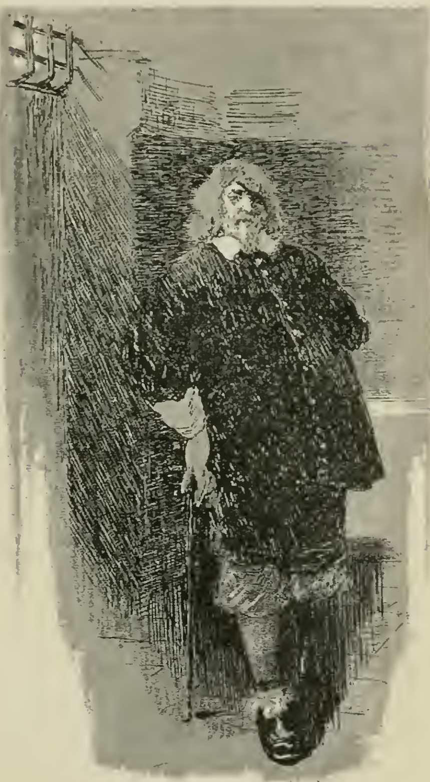
Der foer en Trækning henover Josias' Ansigt, men rolig og stolt rakte han Kommandanten sin Kaarde.

Marquis'en modtog den med en Bøjning og et spottende Smil, som han ikke formaaede at skjule. «Monsieur Rantzau vil finde alt beredt til Eders Modtagelse, vil finde alle Hensyn tagne, der skyldes Eders Stand og — Eders Meriter. Eders Ophold her i Bois de Vincennes vil sikkerlig neppe blive af lang Varighed —»

«Det tænker jeg heller ikke, Monsieur,» afbrød Josias koldt. «Men om I behager, saa lad os komme videre fort, jeg frygter, de Herrer ville fange Kolden af at staa her længere i det barske Vejrlig.» Og idet han slog ud med Haanden, skred han med løftet Hoved opad Trappen, forbi den betuttede Kommandant, der næsten skar Tænder af Harme.

Det var just intet Fangehul, man førte ham til, men trange og skumle vare dog disse Rum med de favnetykke Mure og de tilgitrede Vinduer. Der var

tændt Ild i Kaminen i det ene af de to Værelser, som han skulde bebo, men den var ikke tilstrækkelig til at udbrede nogen Varme; der stod ogsaa et Bord dækket, og der var i det hele taget sørget for at give det et vist Skin af, at han snarere betragtedes som en Gjæst end som en Fange. Hans egen Tjener var da ogsaa indrømmet ham til hans personlige Opvartning, men — Nøglen drejedes dog om i Laasene, da de tunge, jernbeslagne Døre vare faldne i efter ham med et dumpt Brag, der vækkede Ekkoet i de lange Gange og syntes at liste sig fra en Trappeafsats til en anden ligesom en Gjenganger, der er skræmmet op af sin Dvale.

Det gav et Sæt i Josias. Fange — Fange! Saa lo han højt og bittert. Det var altsaa Lønnen, man gav ham, efter at han havde viet Frankrig sine bedste Kræfter. — Det bedste, han ejede, havde han lagt i sin Livsgjerning, han havde givet sig hen deri med hele sin Sjæl, og nu — skulde det kanske altsammen

være spildt, hans Ære angrebet, hans Navn plettet! — —

Som et vildt Dyr i sit Bur gik han frem og tilbage. Han kunde hverken spise eller drikke, langt mindre sove. I tre samfulde Dage lod man ham være i denne pinlige Uvished, paa den fjerde indfandt Kommandanten sig endelig hos ham tilligemed den bekjendte Kantsler Seguier og et Par af de militaire Myndigheder i Vincennes. De kom for at meddele ham, at han vilde blive stillet for en i dette Øjemed nedsat Ret for at drages til Ansvar for sin Handlemaade under Belejringen ved Furnes —

«Hvor jeg med Flid blev ladet i Stikken,» udbrød Josias rasende.

«Sig snarere, hvor I ved Tøven og Forsøg paa at trække Tiden ud bragte Armeen i en mislig Stilling, bestukket af den spanske Regjering — som man har al Grund til at formode!» sagde Kommandanten med tirrende Kulde.

Josias Rantzau skiftede Farve. «Er I afsindig, Monsieur de Noailles? En saadan Beskyldning, ligesaa latterlig som umulig at bevise, vover ingen for Alvor at rette mod mig.»

Oberst de Noailles trak samtidig sine buskede Øjenbryn og sine spidse Skuldre i Vejret. «Tiden vil vise det, Monsieur le Maréschal; at indlade mig videre herom gaar udenfor min og disse Herrers Instruks. Om I ønsker nogen Defensor til at plaidere Eders Sag, da vil Kantsler Seguier overtage dette Hverv.»

«Det tænker jeg neppe vil gjøres nødig,» svarede Rantzau koldt, «saasom jeg vel formener at kunne tale selv, og i denne fatale Affaire ikkuns formaar at skimte mine Fjenders Ondskab, men ingen alvorlig Fare.»

Kantsler Seguier, en lille geskjæftig Mand med et klogt og livfuldt Ansigt, men næsten til Latterlighed pyntet og friseret, traadte frem og bukkede, idet han erklærede, at han var til Mareschal Rantzaus Tjeneste naarsomhelst det maatte behage ham, og Josias, der først med et Slags Ringeagt havde set ned paa denne lille spraglede Modejunker, studsede pludselig ved at opdage hans klare, rolige Øjne hvile paa sig med et sælsomt forskende og gjennemtrængende Blik — et Blik, der indgød baade Tillid og Velvillie.

Han svarede derfor i en mindre afvisende Tone, at han allenfals nok kunde onske at tale nærmere med Monsieur Seguier, men de andre Herrer — havde de kanske mere at sige ham for denne Gang?

Kantsleren saa ud som om et Svar brændte ham paa Læberne, men de Noailles faldt ham hastig i Talen. «Ifølge vore Instrukser intet mere for i Dag, om I vil erindre det, Monsieur Seguier — senere vil I selvfølgelig have uhindret Adgang til den Fangne — saavel som jeg selv,» tilføjede han med et ondskabsfuldt Smil i Følelsen af den Plage, hans Nærværelse aabenbart voldte Josias.

«En Stolthed og et Stivsind uden Lige,» hviskede han til en af de andre Officerer, «men den Ryg skulle vi vel faae bøjet.»

Kort efter trak han og hans Ledsagere sig tilbage, efter at have udvekslet de sædvanlige formelle Afskedshilsener med den Fangne — fra Seguiers Side prægede af hele den Ærbødighed og Deltagelse, han fra først af havde lagt for Dagen.

Gamle Martin saa efter dem, da de fjernede sig; han havde foldet Hænderne og rystede over hele Legemet. «Ak Herre, Du min Skaber, vare vi dog ingen

Sinde komme til dette forbandede Land, Hr. General! Hvad kunne de Skarns Mennesker dog have for med Eder? En Satans Yngel er det til Hobe, og i Ledtog staa de nok med hverandre de Kanajller lige fra den Højeste til den Laveste, kan jeg forstaa.»

Retten blev hverken sat denne eller den følgende Uge; Dag efter Dag gik, uden at Rantzaus Sag kom for, det lod næsten til, at man havde glemt ham — en ny og forsætlig Krænkelse, der voldte Kommandanten større Glæde, end han turde lade sig forlyde med. Og dog forringedes denne Glæde betydeligt derved, at hans Fange ikke noget Øjeblik beklagede sig, men efter de første Udbrud af Harme nu bestandig iagttog den samme iskolde Tavshed i hans Nærværelse, bestandig bevarede sin rolige, værdige Holdning. Kunde han blot være kommen bag paa ham, have grebet ham i et eller andet Udbrud af den Sjælstilstand, i hvilken han sikkert maatte befinde sig, naar han kæmpede deroppe i Ensomheden og Mørket!

En Dag spurgte han ham i en Tone, fuld af paatagen Deltagelse, om han ikke ønskede en Præst.

«En Præst?» Josias Rantzau stirrede først paa ham og brast saa i Latter. «Hjælp St. Kristoforus! Vil I kanske selv agere Bøddel, Monsieur de Noailles, og er det Eders Mening en skjønne Dag at befordre mig over i den anden Verden foruden Rettergang og Dom?»

Marquis'en bed sig i Læben og gik fnysende af Harme sin Vej.

«Den Hykler med samt sit skumle Fjæs,» udbrød Josias og saa efter ham, «en værdig Slægtning af den værdige la Meilleraie. Tvi —» han spyttede, «Du faar give mig en dobbelt Ration af den krydrede Vin i

Aften, Martin — om de da ville maale Dig saa meget til — at jeg kan faae skyllet al den Bedskhed og Galde ned, som den Karl vækker hos mig.»

Saa megen Selvbeherskelse Josias Rantzau end viste, saa begyndte Taalmodigheden dog efterhaanden at forgaa ham, og hans Helbred led under den lange Indespærring.

«Hvad er det, de vente efter?» sagde han til Seguier, som ved sine jevnlige Besog ganske havde vundet hans Tillid, og i hvis Hænder han havde besluttet sig til at fortro sin Sag. «Hvad er det for Beviser, de søge at sammenhobe imod mig for at kunne fælde mig?»

Kantsleren trak paa Skuldrene. «Ikke vil jeg nægte, Monsieur Rantzau, at det ser noget alvorligere ud, end jeg først havde tænkt. Der synes nu tillige at være fremkommet nogle Beskyldninger for Svig og Underslæb, grundet paa en gammel Historie fra Eders Ophold i Hamborg, som siges kun ved Kardinal Richelieus Mellemkomst i sin Tid at være blevne neddyssede — Beskyldninger, som jeg dog formener, vi med Lethed ville kunne gjendrive — men — ja, I kan jo taale at høre Sandheden?»

Josias smilede. «Af mine Venner — ja!»

«Saa taler jeg frit ud. I har været saare uforsigtig, Monsieur le Maréschal, I har flere Gange aabenlyst udtalt Eders Misfornøjelse med Forholdene, har kaldt Kardinal Mazarin for en skinhellig Røver, hans Politik for en skjændig Komedie, der bragte Ulykke over Frankrig — sligt kan man i det højeste tænke, man siger det ikke, helst naar man paa samme Tid smider hans Udsendinge paa Døren saaledes som I gjordé ved Generalsekretairen.»

«At veje og maale mine Ord var ingen Sinde min

Skik, Hr. Kantsler, saa lidet som at krybe for Magthaverne, men derfra og til at være en Forræder er dog, skulde jeg mene, et stort Spring.»

«Men I har to Gange i det forløbne Aar i Eders Hus modtaget en Person, som viste sig at være Spion i de Spanskes Tjeneste —»

«Det er sandt; han havde fundet og plejet mig, da jeg laa saaret, nedtrampet og halvdød paa Valpladsen, og kom til mig for at tigge, uden at jeg kjendte hans Haandtering.»

«Desuden — i sin Tid — da Eders Beredvillighed til at tjene en vis højtstaaende Dame lod formode, at I tilhørte hendes Parti, har I modtaget Breve, der tydede paa Meddelagtighed i hine Anslag af Soissons. Hvorfor i Himlens Navn, Monsieur, tilintetgjorde I ikke dem? De ville nu blive fremlagte som Beviser imod Eder, efter at de ere afkjøbte en forloben tysk Officer, som paa en eller anden Vis maa være kommen i Besiddelse af dem og nu har falbudt dem til den franske Regjering.»

Josias Rantzau stod som lynslaaet. Ja, det var sandt; disse Breve havde været imellem Papirerne, der tilligemed hans Penge vare faldne i Hænderne paa v. Qvitzov, da denne Kjæltring udplyndrede ham i Værtshuset i Hamborg. Det forgiftige Kryb, han havde sparket bort med sin Fod, havde vidst at benytte sig heraf og havde fanget Magten at stinge —

«Men,» udbrød han tilsidst efter at have forklaret

Seguier Sagens Sammenhæng, «disse Breve bevise jo dog i Virkeligheden ikke andet, end at der i sin Tid er gjort mig Forslag, som min hele Adfærd maa have godtgjort, at jeg foragtede.»

Den lille Kantsler trykkede hans Haand. «De kunne dog ikke andet end støtte den Paastand, frygter jeg, at I alligevel i Smug har været Spaniens Sag hengiven; det hele er en Kjæde af uheldige Omstændigheder, der har føjet sig sammen, men — vi ville ikke opgive Haabet, Monsieur, og I vil finde mig rede til at kæmpe indtil det yderste for at bevise Eders Uskyldighed.»

Efter hans Raad begjærede nu Mareschal Rantzau ligefrem, at hans Sag maatte komme for, og samtidig skrev han til sine Venner Briault og Guebriant, der ikke vare uden Indflydslse hos Prinsen af Condé.

I Slutningen af Marts begyndte endelig disse lange trættende Forhandlinger, der syntes aldrig at skulle faae Ende, aldrig at skulle føre til noget. Det var til Tider som om En ikke kunde finde Rede i sine egne Ord, som om sort blev gjort til hvidt, og som om den faste Grund under Ens Fødder undergravedes Tomme for Tomme.

Da Anklagepunkterne bleve oplæste for Rantzau, fortrak hans Ansigt sig krampagtigt; han formaaede neppe at svare, og det saa i Øjeblikket ud som om han ved sin Holdning snarere maatte skade end gavne sin Sag. Anklagen gik ud paa: 1. At han, der allerede tidligere mentes at have spillet under Dække med Frankrigs Fjender, havde ladet sig bestikke til at give den spanske Regjering Oplysning om Operationer i den franske Hær, og at han ved Belejringen af Furnes havde trukket Tiden i Langdrag for at give de Belejrede

Lejlighed til et Udfald. 2. At han under sit Ophold i Hamborg for ni Aar siden for at hverve Tropper, ved urigtig Opgivelse af Raadets Fordringer havde besveget Staten for større Summer for at anvende dem til eget Brug. 3. At han som Gouvernør i Dunkerque ligeledes havde begaaet Misligheder ved Modtagelsen af Leverancer til Garnisonen.

Seguier førte med Iver og Dygtighed hans Sag og søgte at godtgjøre, hvorledes man i længere Tid havde stræbt at komme en Mand til Livs, hvis udmærkede Fortjenester af Frankrig maatte udelukke enhver Tanke om Forræderi. At der tidligere var gjort Forsøg paa at drage ham over til det spanske Parti, lod sig ganske vist ikke nægte — i Bevidstheden om sin gode Samvittighed havde han jo ikke engang tilintetgjort hine Breve, der nu vare komne for Dagens Lys og af den Grund snarere maatte vidne for end imod ham — men hans Svar havde været den ene glimrende Sejervinding efter den anden. Man anklagede ham for den utilgivelige Nølen ved Furnes og beskyldte ham for, at han derved havde villet give de Spanske Lejlighed til at vinde Tid, medens det dog var bevisligt, at han med sine dødssyge Soldater ikke turde vove noget Angreb, og at man havde undladt at tilføre ham baade friske Tropper og Levnedsmidler, paa samme Tid som man gjorde alt for at bibringe Prinsen af Condé Mistillid til hans Færd.

Og hans Fjender lode sig ikke nøje med at gjøre ham til en Forræder — de vare skamløse nok til ogsaa at beskylde ham for Uredelighed i Omgang med Statens Midler. Intet Menneske kunde bevise noget saadant, tvertimod — hans Regnskaber og Vidnesbyrd fra ansete Mænd kunde bevise det modsatte, kunde bevise, hvorledes han som Gouvernør i Dunkerque, istedetfor at

mele sin egen Kage, havde sat til af sin egen Lomme for at skaffe Garnisonen bedre Forplejning end hidtil. Og nu denne gamle Historie fra Hamborg, som de havde draget frem. Ganske vist havde han den Gang forbrugt en Del Penge, men med Sagen forholdt det sig saaledes — hvad han var rede til at bekræfte med sin Ed — at han var bleven bestjaalet for den Sum, han skulde have udbetalt Raadet, og havde maattet begjære Henstand hos dette; senere, da han ikke saa sig istand til at udrede den af egne Midler, havde han henvendt sig til Regjeringen om Tilskud og havde ogsaa erholdt dette, men — af Kardinal Richelieus private Kasse, hvorfor han endog kunde fremvise sort paa hvidt! —

Virkningen af dette Forsvar var heller ikke ringe, støttet som det blev af Erklæringer fra Mareschallerne Guebriant og Briault og en Udtalelse af den spanske Resident i egen Person, som i Vidners Overværelse havde ytret om Rantzau: at det ikke havde manglet ham paa fristende Tilbud, men at han havde vist sig at være ubestikkelig. Vidner bleve afhørte, Forklaringer afgivne og Beskyldningerne for Forræderi — det egentlige Hovedpunkt i Anklagen — maatte efterhaanden falde magtesløse til Jorden. Medlemmerne af den nedsatte Kommission maatte bøje sig for uafviselige Kjendsgjerninger.

Men med Hensyn til de andre Punkter stod Sagen ikke saa heldig. Mareschal Rantzaus Regnskaber viste sig ved nærmere Eftersyn ikke at være i fuldstændig Orden; hist og her saa det ud som om nogle Tal kunde være slettede eller tilføjede, og Fortegnelserne over de forskjellige Leverancer til Garnisonen med Leverandørernes Underskrifter for de modtagne Beløb, manglede

for det sidste Aar tilligemed Beviset fra Richelieu, der skulde godtgjøre, at Rantzau var hans og ikke Statens Skyldner. Josias erklærede, at han ikke begreb hvorledes det var gaaet til, han vidste med Sikkerhed at have opbevaret disse Papirer. —

«Paa min Ære om jeg ikke tror, Monsieur, at det er en ny Streg af Eders Fjender, der have villet berøve Eder Midlerne til at retfærdiggjøre Eder, samtidig med, at de angrebe Eder,» ytrede den lille Kantsler harmfuld til Josias, som øjeblikkelig kom til at tænke paa Pater Esteban, denne Kardinalens lumske Udsending, der uhindret havde havt Adgang til hans Hus — rimeligvis ogsaa til hans Gjemmer.

«Men vi ville ikke give tabt,» vedblev Seguier og fægtede med de ringbesatte Fingre i Luften,» selv om en vis mægtig Person staar bagved det hele. I kan fordre, at der vises Eder Retfærdighed.»

«Kanske, Hr. Kantsler. Til at trygle om den nedlader jeg mig allenfals aldrig, vær forvisset derom.»

Uge gik efter Uge.

Saa hed det sig, at Madame Rantzau havde gjort Knæfald for Regentinden; hun havde ogsaa begjæret at se sin Ægtefælle, men Josias, der frygtede en stormfuld Scene, havde afslaaet at modtage hende og trøstet hende med, at han ventede snart at faae sin Frihed. Stakkels Helvig — mellem Linierne i hendes Brev havde han læst slig en Fortvivlelse, hele den gamle, vilde Lidenskab, som selv hendes fanatiske Religiøsitet ikke havde formaaet at dæmpe.

Religionen! Ja — om han virkelig havde formaaet at finde Trøst deri, nu da alt ligesom syntes at glide ham af Hænderne. Det Navn, den Ære han havde stridt for at hævde, og som man alligevel havde vidst

at tilsmudse og drage ned i Polen. Havde det været Skjæbnen, som havde villet det saaledes, idet den for stedse havde mærket ham og hans Slægt, — det blinde Tilfælde eller — Forsynet, et alvidende, alkjærligt Forsyn, af hvis Haand En kun havde at tage alt, Godt og Ondt, ydmygt kyssende den, naar den førte Tugtens Ris? Han mindedes sin Barndom og hvorledes han ingen Sinde havde været i Stand til at bøje sig ind under den Tugt, Faderens Villie havde søgt at paatvinge ham, men havde slidt i Lænken, indtil den brast, og nu — —

Hvorfor gjorde Religionen i det hele taget ikke et Menneske bedre — i alt Fald saaledes, at det skønnedes af Ens Gjerninger? Efter sine Gjerninger skulde man dømmes, stod der nok et Sted i Skriften — et andet Sted, at Ens Gjerninger, selv de bedste, ikke vare i Stand til at frelse En. Der var en Modsætning deri, syntes han, han kunde ikke finde Rede deri, det var blot som at slaa uhyre, tomme Slag ud i Luften. Lutherdommen lærte ét, Katholikerne prækede et andet — hvor var Sandheden egentlig at finde? Der var en Tid, hvor han havde troet at høre den lyde gjennem en Kvindes enfoldige Ord —

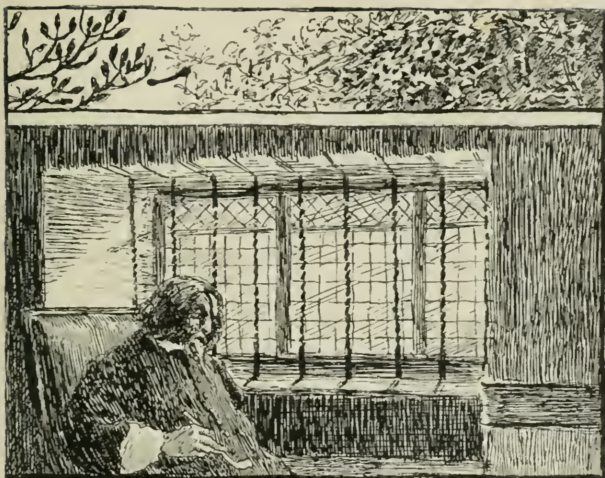
Og det lagde sig pludselig op mod hans Tanke i et Mylr af lysende Minder, klang som med en Gjenklang af tusinde Strænge — indtil han med en Gysen atter fornam hin store, rugende Tomhed, et afgrundsdybt Mørke, i hvilket hans Sjæl sænkede sig Tomme for Tomme, og saa — en ensom Grav deroppe i det høje Nord, over hvilken Vestenvinden strøg ind fra den nøgne Hede —

Det var alt, hvad der var igjen — alt.

Hans Blik faldt ned i Bogen, som laa opslaaet i Karmen derhenne. «Et Menneske lever ikke sig selv

alene,» stod der, «det lever enten i Gud eller i Djævelen. Og den, som tykkes at være sig selv nok, han bygger sit Liv over en stor Vildfarelse, og han lever det ej til Ende uden at have kjendt Gudstrangen i sig. Og om ikke før, saa naar Sjælen skal fare hen til Ham, som gav den, da vil denne Trang bryde alle Skranker, og Mennesket vil med Rædsel fornemme, at han hørte Djævelen til efter det onde i sit Kjød, men Gud efter Sjælen, som skabtes i hans Billede.»

XVI.

Josias Rantzau sad i Foraarsaftenens sildige Skumring ved det tilgitrede Vindue. Blikket strejfede ligegyldigt hen over Gjenstandene derudenfor; over de smudsiggraa Mure med deres Skydehuller, over Vægtergangen deroppe under Taarnet, hvor Svalerne byggede, og hvor Kurens firskaarne Skikkelse af og til kom til Syne over Brystværnet — over Borgvolden, af hvilken han netop kunde skimte et Stykke af Skraaningen med dens friske, bløde Grønsvær og de unge Kastanietræer med deres store, svulmende, bristefærdige Knopper. Han sukkede — —

Gamle Martin, som trippede omkring i Stuen, puslede snart med det ene, snart med det andet, skottede uroligt hen til sin Herre og rømmede sig den ene Gang efter den anden.

«Hr. General — ikke har I vist tænkt paa, at det er over Spisetid. Nadvermaden har længst staaet anrettet her paa Bordet.»

«Ej, lad mig dog i Fred, Martin — som om jeg var oplagt til at spise nu — paa Kommando.»

«Men, Hr. General, det er I jo ingen Tid. Om I farer fort paa den Vis og ej tager tilstrækkelig Næring til Eder, hvorlunde tænker I da, at det vil ende? I vil jo til Slut vorde et skinbarligt Skelet — allerede nu hænge jo Klæderne og daske om Eders slunkne Krop, saa det er en Ynk at se, og — —»

«Hold sin Mund, dumme Klods,» sagde Josias og stampede ærgerlig med Foden i Gulvet. «Han tror, at naar En blot kan æde og drikke, saa er alting godt. — Plager han mig længer, smider jeg ham ud af Døren.»

«Generalen har at befale. Men — om I blot prøvede — en eneste Mundfuld —»

Josias foer op fra Stolen med en Ed, men Tonen hvori den gamle Tjener havde talt, lød saa ynkelig, og Synet af ham i dette Øjeblik var saa komisk, at han glemte sin Vrede og brast i Latter.

Saa klarede Martins Ansigt op, og han gottede sig i stille Henrykkelse, da han saa sin Herre tage Plads ved Bordet og begynde at smage paa Retterne, som han selv havde været med til at lave for at sætte lidt Kryderi paa. At se sin kjære Herre saa nedslaaet og saa medtaget, saa huløjet og mager — det var næsten mere, end han kunde bære, og medens han stod der, frydende sig over hver en Bid, Josias puttede i Munden, steg Taarerne ham i Øjnene.

Det var kun en kort Glæde. Generalen var altfor snart færdig og skubbede Tallerkenen fra sig — selv Vinen var ham for sur — og se, nu sad han der igjen

saa underlig tavs og grublende, med Hovedet støttet til den afmagrede Haand. Om han endda vilde skjælde og smælde som han havde for Skik — men dette! Ja, vilde de tage Livet af ham, disse franske Kanajller, saa var dette visselig den rette Maade.

Sukkende bar gamle Martin det næsten urørte Maaltid bort. Det var temmelig mørkt i Stuen nu, og man kunde høre de tunge Draaber af Foraarsregnen falde derudenfor. Saa knirkede den tunge Dør paa sine Hængsler; Josias gad neppe se op, det var sagtens igjen et af disse kjedsommelige Besøg af Kommandanten, der gjerne tirrede ham saa at han havde Lyst til at slaa ham ned som en Hund.

Det varede noget, men alt blev ved at være stille. Han drejede Hovedet, studsede og — rejste sig med en pludselig Bevægelse. Bedrog hans Øjne ham, eller stod der ikke en tilsløret Kvinde lige indenfor Døren derhenne?

Rask gik han henimod hende. Han skulde kjende denne ranke, fyldige Skabning, disse bløde, vuggende Bevægelser, idet hun nærmede sig. Sløret blev løftet en lille Smule til Side, og —

Jo, det var Dronning Anne, Regentinden af Frankrig i egen Person.

«Madame — Eders Majestæt!» Josias var næsten ikke i Stand til at faae Ordene frem.

Hun lagde Fingeren paa Læberne. «Tys — jeg ønsker at være ukjendt, Monsieur Rantzau. Marquis de Noailles er fraværende i disse Dage, ellers havde jeg neppe vovet at komme selv, og dog — et Bud er usikkert —»

«Madame! Og denne Ære?» — —

«Tonen modsiger Eders Ord, Mareschal Rantzau, I

synes ej at regne dette Besøg for en Ære, der vises Eder, snarere kanske — —» hun holdt inde, som om hun ledte efter Ordene eller betænkte sig paa at udtale dem — «men det er ikke værd at spilde Tiden med unyttig Tale, saasom jeg løber stor Hazard ved at dvæle her. Officererne dernede betragtede mig med paatrængende Nyfigenhed, da jeg i Regentindens Navn forlangte at indlades, og kanske have de alt fattet Mistanke. Altsaa til Sagen. I har havt Fjender, og disse Fjender have været virksomme; baade hos den ene og den anden har man søgt at stille Eder i et falsk Lys — Eders Fald var kort sagt besluttet. Der er nu imidlertid gjort virksomme Skridt for at bringe Eders Uskyldighed for Dagen; Prinsen af Condé er bleven underrettet om de Rænker, man har spundet, og den gamle Mareschal Briault har paataget sig at fremstille Sagen for ham i alle dens Enkeltheder. Jeg har villet det saaledes, fordi — jeg vil, at I skal frelses.»

«Til Trods for Kardinalen, Eders Majestæt?»

Mørket hindrede Josias Rantzau i at se den Rødme, der blussede op i Dronning Annes Ansigt og helt ned over Halsen, medens hun bed sig i den smukke, svulmende Underlæbe, der lidt trodsig skød sig frem.

«Kardinal Mazarin er ikke Eders Ven, det er sandt, saa lidt som den hele Gejstlighed er Eder gunstig stemt.»

«Hvor kan det være anderledes, Madame? Jeg, en Kjætter, hvem man endnu ikke har kunnet tvinge til Omvendelse.»

«Kardinalen har dog visselig et større og friere Blik over Forholdene, end at han af den Grund skulde dømme Eder. Dog, han er fremfor alt Kongens og min Undersaat, og hvor jeg i min Søns eller mit eget Navn finder for godt at befale, der maa han adlyde.»

Josias kunde ikke tilbageholde et lille, næsten umærkeligt Smil. Han forstod, at denne Kvinde ventede en Tak af ham, fordi hun gjennem sin Elsker søgte at udvirke hans Frifindelse, hun, som forgjæves søgte at give det Skinnet af, at Magten endnu laa i hendes egne Hænder. Han følte, at det skulde være en Slags Erstatning, der bødes ham fra hin Gang, men det var ham ikke muligt at faae denne Tak over sine Læber.

Han bøjede sig kun, koldt og med en Følelse af Uvillie og krænket Stolthed, som han ikke kunde blive Herre over.

«Eders Majestæt,» sagde han. «Jeg nægter ikke, at jeg havde ventet større Retfærdighed af Frankrig — nu venter jeg intet mere. Man har taget mig til Fange paa Grund af nogle løse Beskyldninger, som ingen har kunnet bevise, men hvad der ligger til Grund for denne Adfærd er det vistnok bedst at lade være urørt. At fægte med skjulte Vaaben i Mørket var aldrig min Sag — hvad jeg fordrer nu, er kun min Ret, det vil Eders Majestæt bedre end nogen anden kunne vide og forstaa.»

Igjen bed hun sig i Læben. Hun havde fundet ham kampfærdig, beredt til at byde sig Trods, og hun begyndte at forstaa hvad der rørte sig hos ham, som i sin saarede Stolthed ikke vilde gjøre selv den svageste Indrømmelse — at forstaa, at han og hun maatte være færdige med hinanden. Og der blussede i dette Øjeblik en uforklarlig Følelse op hos den varmblodede Spanierinde, som nu stundom følte sig mindre fri end nogensinde før, fordi hun var knyttet — efter nogles Mening uopløseligt — til den ærgjerrige Mand, der visselig besad alle Herskerens Rettigheder undtagen den ene — at bære Kongenavnet.

Det var som om en Erindrings bydende Magt et Øjeblik holdt hende fangen — et let Suk hævede den stolte Barm — men saa tog hun sig med hele sin kongelige Værdighed atter sammen.

«I véd kanske ikke, at Eders Hustru har været hos mig for at paakalde min Bistand, Monsieur?» hun talte i en køligere Tone. «Hun havde ikke havt dette Skridt nødig, men det gjaldt nogle bortkomne Papirer, som Madame Rantzau mente kunde komme Eder til Nytte, og som ved List maatte være berøvede Eder af — en Person, som —»

«Som stod i hs. Eminents Kardinal Mazarins Sold — ja, jeg begriber det hele, Eders Majestæt.»

Nu flammede en mørk Rødme op i Regentindens Kinder, hendes Øjne lyste i Halvmørket som to blanke Stykker Kul. «Min Hr. Mareschal, I — forstaar at ramme, er uforsonlig i Eders Had, mærker jeg. Jeg kunde gjøre Gjengjæld, men det vilde være Anne af Østerrig uværdigt. Tag disse Papirer, der synes at være Eder af Vigtighed, men spørg ikke hvorfra de komme, og glem saa ikke, at den, som søgte at gjøre en Uret god igjen har Krav paa at skaanes — i alt Fald for Ydmygelse!»

Dronning Anne slog hilsende ud med den smukke Haand, Sløret blev trukket for Ansigtet igjen, og hun gik forbi Josias henimod Døren, som han skyndte sig at aabne for hende. Slaaet af Bebrejdelsen i hendes Ord og af en vis Højhed hos denne Kvinde, som i dette Øjeblik mod hans Villie aftvang ham en Følelse af Ærbødighed, bøjede han sig dybt og i Tavshed og stod saaledes, indtil hun var forsvunden. Derude i det andet Rum ventede en Kammerpige og Officeren, som havde ført hende op. Rantzau kunde høre Kjoleslæbets Raslen

henover Gulvet og Fodtrinene, der tabte sig. Saa faldt den tunge Yderdør i med et Brag, Nøglen drejedes om i Laasen, og de svære Slaaer og Boldte bleve dragne for.

Han var igjen alene.

Som et Syn var hun kommet og gaaet. Han mærkede endnu den ejendommelige Vellugt, som udstrømmede fra hendes Klæder og omgav hendes hele Person — den, som tidligere saa sælsomt havde beruset ham, og han holdt de forsvundne Papirer i sin Haand; ellers kunde han næsten have taget dette Besøg for en Drøm. Hun, som havde grebet saa forunderligt og mægtigt ind i hans Skjæbne, havde villet gjøre Regnskabet op, og nu vare de kvit; hun vidste hvad han tænkte om hende — og om hendes Galan.

Og saa Helvig! — Helvig, over hvis Sorg han havde følt sig rørt, og hvem han i Tankerne havde nærmet sig i en Slags anerkjendende Hengivenhed — hvor stor var vel Værdien af hendes Medfølelse, naar han regnede den Andel, hun rimeligvis havde havt i Paterens lille Bedrift? — Igjen en utilgivelig Dumhed af ham at lide paa, at den Hustru, som var et Redskab i slige Hænder, skulde staa som Vogter for hans Ære. Han væmmedes over al denne Falskhed og Usandhed, der ligesom snevrede Menneskene ind og gjorde dem til Boldt for deres Lidenskaber. For hvert Skridt, En gjorde i Livet, stødte man paa denne Smaalighed og Lavhed; man kunde lig hin græske Vismand i Tønden fristes til at vandre rundt med en tændt Lygte for at søge efter Mennesker — virkelige Mennesker, ej Dyret i deres Lignelse. —

«Naa, nu gaa vi rask fremad, Monsieur Rantzau,» lo Seguier fornøjet, da han fik Papirerne og havde

sammenlignet Summernes Størrelse med de i Regnskabet opgivne, «i Morgen ville vi fremlægge disse smaa rare Blade i Retten, og jeg tænker næsten, at de ville bringe Vægtskaalen til at synke ganske til vor Side, tilmed da jeg har et Vidne i Baghaanden, en af Hærens Leverandører, hvem man har villet bestikke til at lyve Eder paa.»

«Den Ære, som en Gang er plettet, vil vanskelig nogen Tid atter vorde ganske renset,» sagde Josias bittert. «Hvad jeg en Gang har forlist vil ikke kunne skjænkes mig tilbage.»

«Ak Herre Gud,» udbrød gamle Martin, da Kantslerens Forsøg paa at oplive hans Herre havde vist sig frugtesløse og han igjen var alene med ham. «Naar I nu har faaet Eders Frihed, Herre General, saa forlader I da vel for stedse dette Land og dette katholiske Kram, der dog kuns har voldt Eder Ulykke? De lade Eder dog ingen Ro, før de have ødelagt Eder i Bund og Grund; glatte ere de som Aal og snedige som Ræve — er det kanske noget for Jer?»

Josias smilede og klappede ham paa Skulderen. «Katholiske eller ej, Martin, saa ere Menneskene overalt de samme, det kan Du lide paa! Men — nu faa vi at se.»

Den Oprejsning, som Josias ventede, uden dog ret at kunne tro paa den, fik han omsider.

Fra Prinsen af Condé indløb der en Skrivelse, i hvilken han erklærede at være bleven ført bag Lyset angaaende Mareschal Rantzaus Forhold under Belejringen

af Furnes. De Befalinger, han — Prinsen — havde udstedt om at tilføre Rantzau friske Tropper og Levnedsmidler, havde man paa en utilgivelig Maade undladt at efterkomme og derved bragt Mareschallen i en fortvivlet Position. Han erkjendte at have begaaet en Fejl ved ikke nærmere at have sat sig ind i en saa mislig Sag fra Begyndelsen af, istedetfor at vælte hele Ansvaret over paa den enkelte, og kaldte atter Mareschal Rantzau, hvis Fortjenester han tilfulde vidste at skatte, tilbage til hans Post ved Armeen.

Efter at endnu nogle forskjellige Formaliteter vare iagttagne, blev altsaa Josias Rantzau frifunden, ikke alene i dette Punkt, men for enhver af de mod ham rejste Beskyldninger, og Sagen erklæredes for hævet.

Han modtog Efterretningen derom uden kjendelig Bevægelse; hans Ansigt kunde ikke ses, da han sad og skyggede for det med Haanden, men det var som om der gik en Skælven gjennem hele hans Legeme.

Og da Kommandanten i Følge Reglementet for Statsfængslet i Bois de Vinçennes senere forkyndte Mareschal Rantzau Friheden, rejste Josias sig og maalte ham med et haanligt Blik.

«Jeg formener næsten, at I giver mig fri med samme Følelse som Katten, naar den leger med Musen og kun slipper den i Haab om atter at fange den i sine Kløer, Monsieur de Noailles! Formeld Eders kjære Frænde General la Meilleraie og hans Venner min Respekt for den Kløgt, hvormed de havde udklækket deres Plan, bed dem trøste sig over, at den strandede, og modtag saa til Slut min Tak for den udsøgte Omhu, hvormed I har sogt at mildne mit Fangenskab, jeg skal visselig ikke glemme Eder!»

Da han gik ned ad Trappen, var hans Gang usikker

og vaklende; han maatte støtte sig til sin gamle Tjener, hvis Blik syntes at sige: se her Barbarer hvad I have gjort ham til!

Mødet med Helvig blev mindre stormfuldt, end han havde ventet. Hun var saa spag og ydmyg, at hun næsten ikke var til at kjende igjen, og saa virkelig forgræmmet ud. Det var som om hun var bleven ti Aar ældre. Josias havde Følelsen af, at hun vilde søge at gjøre godt igjen hvad hun havde fejlet, og han afæskede hende ingen Forklaring; Bitterheden var gledet ud i en Slags ligegyldig Kulde, der for hende dog var en langt haardere Straf, end om han havde overøst hende med Bebrejdelser.

Og saaledes begyndte de igjen deres Samliv.

I Løbet af Sommeren stødte Josias Rantzau igjen til Armeen. Han havde først tænkt paa at trække sig tilbage og for bestandig vende Frankrig Ryggen, men det saa jo ud som et ufrivilligt Tilbagetog, en Flugt — og han blev, uagtet hans Frænder og Venner hjemme i Danmark, navnlig hans Svoger, Kristian Rantzau, indtrængende skrev og opfordrede ham til at vende tilbage, og uagtet den sidste tilbød ham Ophold paa en af hans Gaarde i Slesvig eller Holsten.

«For at leve paa Aftægt der? det manglede blot,» udbrød Josias og lo bittert.

«Men Meningen er dog god,» sagde Helvig, «de have begribeligvis tænkt derhjemme, at Du nu for Alvor kunde tiltrænge Ro og Hvile —»

«Ro og Hvile! For at sygne hen og dø en langsom Død, spise Naadsensbrødet, slig det vilde hedde sig, hos Din rige Slægt, Helvig! For Gud, om de Kaar vare mig beskaarne, bedre havde det da været mig, om min Moder aldrig havde født mig til Verden. —

Nej, dertil staar dog end mit Haab, at Døden vil fælde mig paa Valen; alt mangt et Møde havde jeg med Knokkelmanden der, naar Ven og Fjende segnede ved min Side, — tænker og vel, han finder Vej til mig en Gang og med et rask Slag hugger min Livstraad over.»

Soldaterne modtoge Rantzau med Jubel. Forurettelsen, den uretfærdige Behandling, han havde lidt, havde hævet ham til en Slags Martyr i deres Øjne, og han læste virkelig og oprigtig Hengivenhed i deres Miner, da han red frem og tilbage langs Rækkerne og modtog deres Hilsen. Det var som om han pludselig følte hele Styrken af det Baand, der bandt ham til disse Mennesker — Naturmennesker, som hverken kjendte til Falskhed eller Forstillelse. Han følte sig saa forunderlig tryg i deres Midte, saa varm om Hjærtet — gamle Strænge klang igjen, medens noget, der lød som en Hulken, trængte sig frem af hans sammenpressede Bryst og endelig gav det Luft.

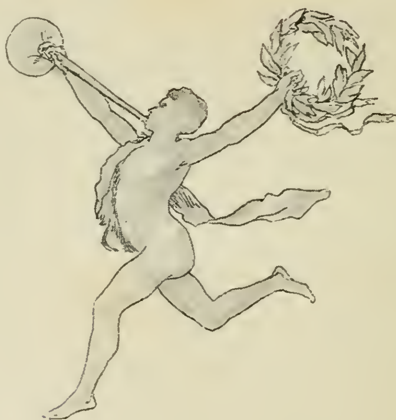
Josias Rantzau rejste sig endnu en Gang i hele sin Kraft.

Baade dette og det følgende Aar førte han Folkene fra Sejer til Sejer. Han levede sig mere og mere sammen med dem og søgte Erstatning for de lidte Krænkelser i en Hengivenhed, som var bleven hans bedste Støtte; det var som om han stred med hele det gamle Ungdomsmod og frejdige Livshaab.

For en Stund. — Aaret derefter var det igjen forbi. Hans Ønske om at dø paa Valpladsen, at fældes midt i Kampen med Sværd i Haand, skulde ikke opfyldes; et hidsigt Sammenstød, hvorved Fjenden spredtes i vild Flugt, forfulgt af Rantzau og hans Rytteri, var hans sidste Bedrift. Hans Helbred, der allerede havde taget Skade ved den lange Indespærren og den unatur-

lige Ophidselse og Spænding, var knækket, hans Kraft brudt. Hvad hans Fjender saalænge havde ønsket og stræbt efter var endelig sket — den stærke Kæmpe var fældet og skulde ikke mere staa dem i Vejen.

Saaret paany, medtaget og i en meget lidende Tilstand vendte han i Slutningen af 1649 tilbage til Paris og nedlagde for stedse de Vaaben, der havde tilkæmpet Frankrig saa mangen og saa stolt en Sejer.

XVII.

Morgensolen titter frygtsomt ind i et stort, formørket Sygeværelse, hvor Luften er tung af Salver og Krydderurter og mættet med Dunsterne fra Natten, der ligesom have hængt sig fast i de bløde Fodklæder, som dække Gulvets Fliser, i Vinduernes tunge Forhæng, der endnu ikke ere dragne helt til Side, og i Sengens folderige Spærlagen. Bag dette hviler en Skikkelse, indbunden og tilhyllet, saa der ikke ses stort andet af den end Hovedet, som i dette Øjeblik er vendt ind imod Væggen.

Henne ved Vinduet i en Armstol sidder en Kvinde og læser i en Bønnebog, medens hun lader en Rosenkrans glide gjennem sine Fingre; af og til skotter hun ogsaa hen til Sengen og slaar saa et Kors for sig.

Paa et Bord ved Siden af hende staar Medicin-Flasker, Krukker og Glas; nogle Fluer, der ere komne til Live i Varmen, krybe matte og døsige omkring paa Kanterne og paa Koppen med det hvide Sukker.

Af og til trænger der Støj og Lyden af Vognrullen op fra Gaden dernede, thi det travle Paris er nu vaagnet og begynder at røre sig. Det samme gjør ogsaa Skikkelsen derhenne i Sengen.

Der høres en Stønnen, og en Arm fægter et Øjeblik som i Smerte omkring i Luften. Hovedet hæver sig, og en Pude bliver pludselig slynget ud paa Gulvet, fulgt af endnu en — Tæppet sparkes til Side med en kraftig Ed, og et højt Raab bringer Sygevogtersken til at fare op og ile hen til Sengen.

«Aa Josias — Josias — hvad kan jeg gjøre for at lindre Dig? Har Du saa mange Smerter nu?»

«Smerter! For den tusind Pokker, Helvig, jeg ligger her vanfør og værkbruden i alle Lemmer, indsvøbt lig et Pattebarn — og saa spørger Du om det gjør ondt.»

Taarerne trillede ned ad Helvigs Kinder, medens hun førte Koppen med Svaledrikken til hans tørre, sprukne Læber. Josias vilde først støde Haanden bort, men betvang sin Uvillie og drak nogle Mundfulde. Hendes Ømhed pinte ham her i Sygeværelset, hvor han var prisgivet til hendes Hjælp, men hun var taalmodig og udholdende og veg saa at sige ikke fra hans Leje, og han gjorde sig Umage for at skønne derpaa.

Et langt Sygeleje havde det været.

Hele Vinteren og Foraaret havde han ligget hen i denne smertefulde Tilstand, der lod til at være saa haabløs. Gamle Saar brød op igjen, Nætter fulgte paa Dage fulde af Vaande og Pine, uden Søvn og Hvile.

Feberen tærede paa Livskraften, men kun langsomt svandt denne; det var som om Livet og Døden havde taget haandfast Tag med hinanden og — ingen af dem vilde vige.

Huset var renset for de mange forsultne Tiggermunke med Pater Esteban i Spidsen. En anden, mindre asketisk og betydelig mere velnæret Præst havde afløst ham som Skriftefader og havde ogsaa Adgang til den Syge. Thi Mareschal Rantzau var nu ogsaa Katholik, hed det — var endelig vundet for den hellige Kirke.

Hvorledes det egentlig forholdt sig dermed vidste han i Grunden ikke selv. Det hele var kommet saa umærkeligt, og Forskjellen var dog i Grunden kun saa ringe, syntes han, naar det kom til Stykket. Han led ikke Præsterne, hverken dem af den lutherske eller af den katholske Kirke. De, han kjendte, havde været uvidende, hykleriske og havde ingenlunde levet i Samklang med hvad de selv prækede — blot han tænkte paa den krybende Magister derhjemme og den snøvlende, forædte Kapellan paa Brejdenborg, eller den fregnede Hr. Ove paa Hilgenstede, som drak og havde Kvindfolk inde paa sit Kammer, saa havde han nok — ikke at tale om de gode Patere.

Men med Fader Eusèbe var det en anden Sag. Der var aldrig Tale om, at denne milde, værdige Olding fordybede sig i Spidsfindigheder; han var oplyst uden at være sprænglærd, og han nøjedes med at tale ganske jevne og ligefremme Ord, der, hvad enten han nu kaldte sig Protestant eller Katholik, fremfor alt stemplede ham som en sand Kristen. Og naar Josias sagde til ham, at han ikke troede paa den Syndsforladelse, Mennesket kunde tilkjøbe sig ved Gaver til Kirker og Klostre, eller naar han gjorde Indvendinger

mod at paakalde snart denne, snart hin Helgens Bistand, efter som Gud jo ikke havde nogen anden Mellemhandler nødig end sin korsfæstede Søn — og mod Skriftemaalet, mod alle disse tomme, ydre Ceremonier, der for ham ikke kunde have nogen Betydning, saa smilede Pateren kun med sit smukke, lidt overlegne Smil og indrømmede Rigtigheden heraf. Men, sagde han, alt dette var nu engang en Form, den katholske Kirke havde fundet det fornødent at iklæde sine Læresætninger, nødvendigt for de uvidende Masser, hvem En lettest fik i Tale gjennem Sanserne og Materien udadtil — det, den kunde tage og føle paa. Han forsvarede det ikke, drejede kun af for disse Kjendsgjerninger; og saa — Indholdet, ikke Formen, Sagens inderste Kjerne, ikke den ydre, ofte ormstukne Skal var det jo, som det kom an paa; det var jo dog Sandheden, den evige, uomstødelige Sandhed, saa ophøjet over al menneskelig Lærdom, alle menneskelige Tilsætninger, som det gjaldt at gribe og holde fast. Gud var dog — ad hvilke Veje En saa monne finde til ham — det ene Fornødne. —

Og Josias hørte efter med Fornemmelsen af et vist Velvære, en sælsom Hvile og Fred; det var som at glide fra de stride, oprørte Strømme ud i smult Vande. Tvivlen maatte svinde ligeoverfor denne Mand, Forkynderen af en Lære, som hidtil var forekommen ham tom og hul lig en klingende Bjælde. Gudstrangen! — Ja, han havde mere og mere følt den i sig, medens han laa saa svag og afmægtig hen og lod sit Liv med dets Lys og Skygger, det Liv, som nu langsomt men sikkert svandt, passere forbi sig og ligesom gjorde op med sig selv. Thi En havde jo saavist et Holdepunkt nødig nu, da Gaaden — den store, uudgrundelige — var

ifærd med at løses, Forhænget ved at rulle op uden at En vidste, hvad der skjulte sig bagved; — men var det dog ikke Fejghed alligevel at sige: jeg tør ej gaa den sidste, dunkle Vej alene, Du Herre faar være med mig? For ham, den Stærke, Vældige fik jo nok Alle en Gang vige, selv den drabeligste Stridsmand, som red frem med draget Sværd og løftet Skjold, men det var dog svært for et Menneske saaledes ganske at give sig selv op, og ej paa et eneste Punkt at turde forlade sig paa sin egen Kraft. — Det blev dog let saa, at En troede, fordi man nu engang skulde og vilde tro, ikke fordi En ej paa nogen Vis kunde lade det være — blev til Tider som en Vuggesang, hvormed de lullede et Barn i Søvn.

Og saa var der det med Ens Fjender, at En skulde ej aleneste tilgive men og elske og bede godt for dem; stod det virkelig i et Menneskes Magt? «Jeg frygter, at skal det til Pater Eusèbe, saa slipper jeg ingenlunde ind i Himmerige,» sagde han med et Smil og Udbrud af sit gamle Lune, «men faar smukt Lov at forblive i Skjærsilden trods alle de Bønner og Sjælemesser, der sagtens ville blive læste over mig.»

«Hm — og saa den Banden. Ja, for I bander end stundom slemt, Monsieur le Maréschal —»

«Gammel Vane, Pater Eusèbe. Ak ja, der ser I selv der vil skrap Lud til at vaske slig Syndere som mig ren!»

Josias Rantzau var kommen op.

Støttet til sin Stok og til Martins Arm var han krøbet hen til Vinduet for at sidde der, medens de puslede hans Leje. Gardinerne vare nu trukne til Side, og Sollyset faldt varmt og fuldt henover det sænkede Hoved med de graanende Haar, det afmagrede Ansig — saa stille og træt i Udtrykket.

«Martin, hvad for en Datum skrive vi i Dag?»

«Den første Majus, naadige Herre.»

«Den første Majus! Saa maa det være Vaar ogsaa derhjemme. Fornemmer Du ej stundom Forlængsel efter Hjemmet, Martin?»

Martin sukkede og betænkte sig lidt.

«Aa jo, kan vel stundom hænde — En bliver jo gammel nu.»

«Du skal snart faae Lov at vende tilbage, Martin — om en Stund, naar jeg ikke længer har Brug for Dig. Du fulgte mig trolig, holder vel og ud med mig til det sidste; og jeg har sørget for Dig, Du skal ikke komme til at mangle — men for Pokker, hvad gaar der nu af den dumme Karl? Er det noget at flæbe for, eller — er det ved Tanken om Skjændene og Sparkene, Du fik, naar jeg var gal i Hovedet?»

Men hans egne Øjne vare heller ikke ganske tørre, og Haanden gled ikke umildt hen over den gamle Tjeners Skulder, da denne med en mistænkelig Snøften bøjede sig ned og gav sig noget at bestille med det syge Ben.

«Av, av — Din Klodrian, der tog Du for haardt. Jeg tror, vi snart ere som gamle Kjærlinger begge To!»

«Nej, Herre General, saa galt er det vel neppe endda. I vil blive karsk endnu en Gang og komme ud at tugte Eders Fjender, vende tilbage til Holsten —»

«Er Du gal, Martin? Mener Du, at En, der som jeg ungefehr har været hugget sønder og sammen, kan komme sig igjen? Nu have de flikket og lappet paa mig saa godt og saa længe de have kunnet, men Karret vil ikke holde længer ser Du, og til Holsten kommer jeg ikke mere i dette Liv. — Om jeg kunde have faaet et af de kjendte Ansigter at se — Hans Ahlefeldt

kanske, min gamle, brave Hans —» og han smilede uvilkaarlig, idet Billedet af Vennen i al hans Godmodighed og Pudsighed drog ham forbi.

Og han sad længe hen i sine egne Tanker, smilende til Helvig og klappende hendes Haand, der ordnede Puden under hans Hoved.

Han sad saaledes indtil Anfaldet igjen kom over ham og rystede ham som i Krampetrækninger; Fraaden stod ham for Munden, Hænderne knyttede sig — —

Tugtens Ris — ja, det er det — Taalmodighed i Korset — —

Ja, ja, det klinger smukt, glider dog saa let bort altsammen, naar En lider slig Helvedes Pine ret som om Ens Legeme skulde sønderslides Led for Led, saa Sans og Samling er ved at gaa fra En —

Men Helvig bad — bad ustanseligt.

* * *

Igjen trænger Solen ind gjennem de halvt blændede Ruder, men denne Gang er det til Afsked. Thi det er Aften, og den er ved at gaa ned.

Skikkelsen derhenne i Sengen laa ganske stille, og en anden Skikkelse sad næsten lige saa stille og ubevægelig ved Hovedgjærdet med den kolde, klamme Haand i sin ene, medens den med Bagen af den anden hvert Øjeblik strøg sig hen over Øjnene. Var det virkelig Hans Ahlefeldt?

Ja, det var ham. De havde skrevet efter ham, og han var øjeblikkelig brudt op fra Elsebeth og Børnene, havde rejst baade Dag og Nat og var kommen for at se sin gamle Ven for sidste Gang. Han bragte med sig et Pust af Liv og Sundhed, af noget forunderlig hjærte-

varmt og godt, der meddelte sig til den Syge selv og alle hans Omgivelser.

Hver Dag havde de talt om gamle Dage. Hans havde fortalt om sin Husstand og om Børneflokken, der stadig voksede, om Povl, som havde bragt Bothkamp paa Fode igjen, men var bekjendt for sin Karrighed; om Magister Gebhard, som virkelig havde lagt sig ud og tilligemed et Præstekald ogsaa havde faaet sig en Kjæreste, om Kristian Rantzau, som jo nu beklædte en af de højeste Poster ved det danske Hof, og om Erik Høeg, som lige havde hjemført den tredie Hustru — ja endog om Spilleren og Falskneren v. Qvitzov, der sagdes at være bleven stukket ihjel af en drukken Landsknægt i Hamborg, hvortil han var vendt tilbage.

Og Josias havde hørt paa det altsammen med Skyggen af sit gamle Smil paa Læberne. — Ja Livet med alle dets mange Krav og Ansvar — det Liv, han nu laa og saa tilbage paa!

«Hvem af os fik monstro mest ud deraf, Hans, Du eller jeg? I ærlig Stræben, tykkes mig, gjorde jeg mit bedste, og dog — hvor meget var det vel værd, naar alt kommer til alt?»

«Aa, Josias, vidt naaede Du dog! Visselig skal dit Heltenavn nævnes til sene Tider.»

«Mit Navn — kanske. Den gale Rantzau, som de stundom have kaldt mig! — Sælsomt er det Hans, maa Du tro, at staa ved Enden af Vandringen — saa smaat alt synes En, ret som det svandt ind og blev til intet. Vi skulle mødes igjen, sagde Berte — ja, ja, om En blot havde Vished, den fulde Vished, da var det let at fare hen, slukkes lig et Stjerneskud i Natten! —

Min Kaarde — Du skal arve den, Hans; Heftet kan Du bryde af, dersom Du tror paa den Snak om Troldhøjet, men Klingen skal Du bevare og hænge den op hjemme paa Hilgenstede til en Amindelse om ham, som førte den.» — —

«Det skal jeg, Josias, og højt skal den holdes i Ære, bevares i Slægten som en dyrebar Arv, et kosteligt Klenodie.»

I de sidste Dage havde Josias dog næsten ikke talt men ligget stille hen, og de vidste, at det led stærkt mod Enden.

Nede i Forværelset kom og gik de for at høre til den Syge, og i en anden Stue var Pater Eusèbe med en Kordreng, som bar den gyldne Monstrans, til Stede for, naar han maatte blive kaldt ind til Mareschal Rantzau, at modtage hans Skriftemaal og salve ham med den sidste Olie. Men endnu var den Syge ikke kommen til sin Bevidsthed.

Hans Ahlefeldt havde ikke kunnet tro, at det virkelig var saa nær. Han gik rastløs og bekymret omkring fra den ene til den anden, knugede dem i Haanden og græd som et Barn, naar han troede, at ingen saa det. — «Vi have leget sammen som Børn, kæmpet ved hinandens Side i Ungdommens Dage, ingen har kjendt og holdt af ham som jeg, og nu — nu skulle vi skilles.»

De sad ved Sengen, Hans og Martin, da Josias pludselig rørte sig. «Hans er det Dig?» Og nu saa de en Forandring i hans Ansigt, der bragte dem til at fare sammen —

Josias havde opfattet det. «Er det — er det saa nær nu?» spurgte han.

«Josias! Hjærtekjære Ven og Broder! Næsten formener jeg det er saa, at Stunden er der. — Vil Du, at jeg skal hidkalde Helvig?»

«Aa nej, lad hende sove, Stakkel; jeg voldte hende Bryderi nok, frygter jeg — fast et helt langt Liv igjennem.»

Hun har havt Dig kjær, Josias.»

«Paa sin Vis — ja. Du faar sige hende, at — nej, sig heller intet, det er bedst saaledes —»

Det halvt brustne Blik blev uroligt, Haanden famlede paa Sengetæppet —

«Hans — Hans —» Ordene kom som en Stønnen, hult og afbrudt, og Sveden perlede i store, tunge Draaber paa hans Pande, «svært er det dog at stride Dødens Strid! Fuldt rustet drog En i Kampen — hvor blev Ens Styrke? — Et evigt Liv — Du tror jo fuldt og fast derpaa?»

«Ja, Gud have Lov, det gjør jeg!» — Gjennemtrængt af Stundens højtidelige Alvor søgte Hans Ahlefeldt endnu at fremføre nogle trøstende og opbyggelige Ord, men han havde aldrig været stiv i Skriften just efter Bogstaven, og de glede fra ham et efter et, medens han stammede og rømmede sig og blændet af sine Taarer bøjede sig dybere og dybere ned over Sengen. Tys — Martin hæver Haanden —

«Josias — Præsten, Pater Eusèbe — han venter derinde, skal han komme?»

Svaret var neppe hørligt. «Nej, nej — en Bon blot — hjælp mig at bede Bønnen — — den, jeg bad paa min Moders Knæ — —»

Dæmpet, med foldede Hænder hviskede Hans Fadervor i hans Øre. — Da han var færdig, gled en Sol-

straale, den sidste, henover de stivnede Træk. Endnu en Gang slog Josias Rantzau Øjet op —

«Aa Hans — kunde Du løfte mig en Kjende højere op — op mod Lyset derhenne —»

Og Hans Ahlefeldt prøvede paa at løfte ham op i sine stærke Arme, men med et Suk sank Josias igjen tilbage i Puderne.

Saa blev alt stille.

«Død! Faret hen foruden Skriftemaal og Absolution — faret hen i sine Synders Mangfoldighed! O, Du naaderige Guds Moder, hvad skal der blive af hans arme Sjæl?» — Madame Rantzau fyldte hændervridende Huset med sine Klager og Skrig, idet hun afvekslende kastede sig over det afsjælede Legeme og ned foran Madonnabilledet.

«Stille, min Datter, stille. Et skrøbeligt Menneskebarn, ja — en stor Synder tilvisse — men vi ville bede for dette Støv.»

Pater Eusèbe lagde en indviet Hostie mellem Ligets Læber og knælede ved Helvigs Side. Vokskjærterne bleve tændte ved Sengen, og et Par Munke indfandt sig for skiftevis at læse Dødsbønnerne og bestænke Liget og Stuen med Vievand.

«Som om alle de Kunster gjordes behov,» hviskede gamle Martin, «og som om min kjære Herre ikke nok slap indenfor alligevel!»

Hans Ahlefeldt nikkede. «Det tænker jeg med, Martin, for jeg tror nu engang mere paa Naaden end paa Forbandelsen! Vi skulle ikke dømme, men det véd jeg, at Katholik eller Protestant, troende eller vantro, hvad de nu ville kalde ham, saa skal det siges om Josias Rantzau, at han stræbte efter Sandhed — stræbte

at gjøre det rette paa sin Vis; og hvad kan vel egentlig begjæres mere af et Menneske?»

Bønnerne bleve højere og højere. — «Frels denne Sjæl af Skjærsilden — lad den ikke fortabes og brænde evigt i Helvedes hede Luer,» den ene Ramse fulgte efter den anden; afbrudt af Fader Eusèbes dybe, dæmpede Stemme, der fremsagde Credo; Ordene flød i ét, bleve til en ensformig Summen — —

Hans og Martin listede ganske stille ud af Stuen.

To Dage senere bisattes med stor Højtidelighed den holstenske Adelsmand General Josias Rantzau, Maréschal de Françe. «En Herre af store Aands- og Legemsgaver samt særdeles Meriter, som i mere end tolv Aar havde kæmpet under Frankrigs Faner. Trofast i Fred, uovervindelig i Krig, paa hvis Legeme fandtes ej mindre end 60 Blessures, og som fattedes fast Halvdelen af alle sine Lemmer, udi sin Alders 41. Aar.»

Munden var endelig lukket paa hans Fjender, Had og Misundelse bragt til Tavshed, «efterdi» — som det hedder i et senere Skrift om ham — «Menneskene nu engang ere genegne at forfalde fra den ene Yderlighed i den anden, saa Alle, der nys lastede den store Helt, de vare nu enige i at berømme ham, hvis Fejl Døden saa vel havde sonet.»

Og Landets fornemste Mænd, baade af Adel og Gejstlighed, fulgte Josias Rantzaus Baare. Abbed Hédélin holdt Ligtalen, og Erkebispen af Paris i egen Person læste en Messe. Røgelsen bølgede i blaalige Skyer under Kirkens Buer, Kordrengene sang, og Velsignelsen uddeltes til de Knælende — saa gik hver igjen til Sit for at tage fat paa de vante Sysler og glemme ham, hvis Nummer nu var slettet i Livets store Bog.

Selv Hustruen forvandt sin Sorg — i Kirkens favnende Arm. Aaret efter tog hun Sløret og stiftede senere et Kloster i Hildeshejm, for hvilket hun blev Abbedisse. Det var dog saa skjønt, dette Ry for Fromhed; som liflig, sødt duftende Virak syntes det at stige mod Himlen og erstatte hende alle Savn. Og i Troens Nidkjærhed svang hun sit Scepter, medens fjernt derfra Vinden susede gjennem Gravhvælvingen, henover Sarkofagen med dens lange Inskriptioner baade paa Latin og Fransk, der forkyndte den Mands Fortjenester for Efterverdenen, som her sov sin sidste Søvn. —

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 02 05 10 014 2